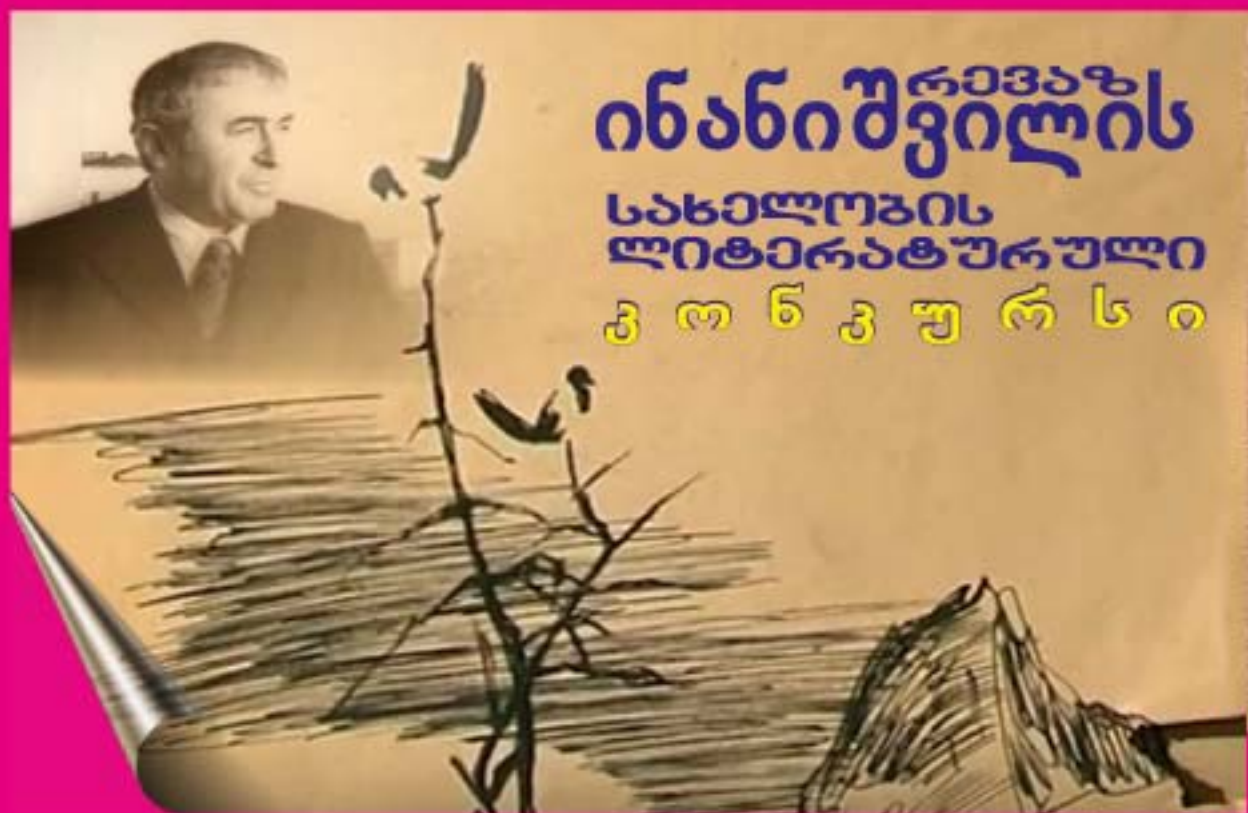

ახეული

ლიტერატურული ჟურნალი
№ 4, 2016

და ამთი სიბოცხდა
დამსიძოვის ზე კვაზა...

რეკავი ინანიშვილს

სულის ტკივილია ხაშმი,
ცრემლით საგოდებელს გაშლის
ყველა ნაბილიკარს ვჩემობ,
როგორ დაბზარულხარ, ჭერო...
ქარი სამერცხლურებს არ შლის,
მთელი სამყაროა ვალში...
ამ მზის, ამ მთების და... სევდის,
ივრის ჩქერალებში შემხვდი,
ივრის ყაყაჩოებს შავშლილთ
რიდეს მოულოცავს შაშვი...
სადღაც ცისკიდურთან ახლოს,
ნისლის ენძელებთან სახლობ...
სულის საგოდებელს გავშლი –
ჩემი სიმღერაა ხაშმი...

თამარ შაიშმელაშვილი

ნინო ალბუთაშვილის ნამუშევრები

ჟურნალ „ანულის“ შემომწირველია:
საგარეჯოს კულტურის ობიექტების გაერთიანება

კულტურულ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანულის“ რეკვიზიტებია:
ს/ს „საქართველოს ბანკი“, ბანკის კოდი: BAGAGE 22;
ანგარიშის ნომერი: GE81BG0000000306158900

ანეკდოტი

№ 4. დეკემბერი. 2016 წელი

ლიტერატურული ფუნქციონირება

„ერთი მოთხრობის“ კონკურსი მეშვიდედ გაიმართა	3
ჩვენს ინტერვიუში - 90	4
ინტერვიუ	
საუბარი ბესიკ ღვინაშვილთან	8
ბივი ანდრეასიანი შუქი სიტყვებიდან გამოკრთოდა	11
ჩვენს ინტერვიუში დიდი მწერალი	13
ლიტერატურული კრიტიკა	
ბუნდუ ბუნდუ რევაზ ინანიშვილი „დავითის ხმალი“ (განხილვა)	14
ბუნდუ ინანიშვილის სასკოლოს „ერთი მთხრობის“ კონკურსის გამარჯვებული მთხრობი	
ბუნდუ ბუნდუნი ხაზები და ნივრები	17
ბუნდუ საუბარი გზა, რომელსაც მივყავართ	22
ბუნდუ ლინიანიანი თეთრი დილა	29
პოეზია	
ბუნდუ სინაძე	33
ბუნდუ ბობინაძე	36
ბუნდუ ბუნდუ ინანიშვილი	
ბუნდუ ბუნდუნი ეს მოხდა მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ	41
ერთი ლექსი	
ბუნდუ ჩანაბანი ექსპრომტად აკაკი მესაბლიშვილს	44
პოეზია	
ბუნდუ ბუნდუნი	44
ბუნდუნი რემუსი	48
ბუნდუნი	
ბუნდუ ბუნდუნი შეხვედრა გიორგი ონიანთან (გაგრძელება)	49
ბუნდუნიში წმინდა დიმიტრი ყიფიანის სახელობის ტაძარი ეკურთხა	54
ბუნდუნიშვილის მემორიალი	
ბუნდუნი ბუნდუნი „მინდა, საკუთარი ღმერთი ავაწყო ბისერებით“	55
ბუნდუნი ჯათაბიძე -75	56
ბუნდუნი	
ბუნდუნი ბუნდუნი ქალაქის სამყარო (თარგმნა ლელა ზურებიანი)	57
ბუნდუნი ბუნდუნი, ბუნდუნი სვანაძე, ბუნდუნი ბუნდუნი თარგმნა ზენაბ სარიამ	61
ბუნდუნი „ანეკდოტი“ კეთილი მასპინძელი	
ბუნდუნი ბუნდუნი-სახელმწიფო სოფელი გომბორი –ხელისგაწვდენაზე	64
ბუნდუნი	
ბუნდუნი ბუნდუნი ბიძაჩემი ზურაბ ანჯაფარიძე (გაგრძელება)	67
ბუნდუნი სმალაძე – 70	
ბუნდუნიზე ღრმად დაფიქრებული შემოქმედი	68
ბუნდუნი	
ბუნდუნი ბუნდუნი ოდა თბილისს	69
ბუნდუნი კაცი	72
ბუნდუნი ჯიშკარიანი წყალტუბოს საპატო მთქალაქეა	72

ISSN 1987-9717

ენციკლედ-საგანმანათლებლო საზოგადოება „ანელი“

ენციკლედ „ანელი“ ახსებელი
ლიტერატურული გაერთიანება:

თამარ მიქაძე
ლელია ქიტოშვილი –
სასლტის უცხოელი
თემურ ჩალაბაშვილი
მანანა ჩიტიშვილი
ნინო ჩხიკვიშვილი
თამაზ სვამბაძე
ივანე ჯავარიძე
ჯუბა ღებელი
ჯუმბერ ჯიშკარიანი

მთავარი რედაქტორი

თამარ შაიშვილი

პასუხისმგებელი რედაქტორი

სოფიო ჯავარიძე

ლოგოს ავტორი

ბიოგრაფიული რედაქტორი

კომპიუტერული რედაქტორი

გონა სოზიანი

გაყენებული: ნინო აბაშიანი

ხელახლის ტელეფონი: 551 00 50 58

რედაქციის ინტერნეტ-ფოსტა: aneuli@mail.ru

ენციკლედში გამოქვეყნებულ მასალებზე პასუხისმგებელია ავტორი

„ერთი მოთხრობის“ კონკურსი მეშვიდედ გაიმართა

რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსი წელს მეშვიდედ გაიმართა. საქართველოს რეგიონებიდან 81 საკონკურსო მოთხრობა და ნოველა შემოვიდა.

ჟიურიმ, რომლის შემადგენლობაშიც იყვნენ: ფილოლოგი და მკვლევარი ნინო ჩხიკვიშვილი, მწერალი და რეჟისორი ჯუბა ღებელი, მწერალი თამაზ ხმალაძე, მწერალი და კრიტიკოსი როსტომ ჩხეიძე (თავმჯდომარე) გამოავლინა გამარჯვებულები.

I პრემია – ბექა ბალაშვილი („ხახვები და ნივრები“);

II პრემია – მაკა სეფაშვილი („გზა, რომელსაც მივყავართ“...);

III პრემია – გოჩა ღვინიაშვილი („თეთრი დილა“).

რევაზ ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსის პრიზიორები გახდნენ:

ლელა თოთაძე – „საღამოს ხევის ნაჩურჩულარი“;

ბაჩო კვიციანი – „ქვა“;

ნანა ქარდავა – „ჩემი ქმარი და ჩემი საყვარელი“;

ნორა ედიშერაშვილი – „მართას გერები“;

გივი ჩიღვინაძე – „მოგონებანი წვიმიანი დღეებისათვის“;

მარიამ ათაბაგი – „უძილობა“.

მათ გადაეცათ დიპლომები და პრიზები. ტრადიციისამებრ, ჟურნალ „ანეულის“ მეგობარმა მხატვრებმა საკუთარი ნახატები შემოსწირეს კონკურსს. დიდი მადლობა ქველმოქმედ მხატვრებს: რეზო (ემელიანე) ადამიას, თამარ ლომიძეს, ნატო სირბილაძეს, ვასილ ბოსტაშვილს.

დიდი მადლობა – მიხეილ ჯავახიშვილის სახელობის 124-ე საჯარო სკოლას და მის პედაგოგებს: იზო სამუშიას და ცისმარი ყურაშვილს, რომელთაც დააწესეს სპეციალური პრიზი.

რევაზ ინანიშვილისადმი მიძღვნილი სპეციალური ნომრის მომზადებაში უნდა აღინიშნოს საგარე-ჯოს კულტურის ობიექტების გაერთიანების წვლილი. ჟურნალის ეს ნომერი მათი თანადგომით გამოიცა. დიდი მადლობა ბატონ ბესიკ ღვინიაშვილს.

საერთოდ კი, მრავალწლიანი თანადგომისთვის განსაკუთრებული მადლობა: თბილისის კულტურული ღონისძიებების ცენტრს, მის დირექტორს: ზურაბ წერეთელს და ქალბატონ ნანა გიორგაძეს.

მადლობა ყველა იმ ადამიანს, ავტორს და მკითხველს, ვინც უანგაროდ დგას ჟურნალ „ანეულის“ გვერდით და ელოდება მისი თითოეული ნომრის გამოსვლას. განსაკუთრებული მადლობა ეკუთვნით „ანეულის“ შემოქმედებითი გაერთიანების წევრებს: თამარ შაიშმელაშვილს (მთ. რედაქტორი), ივანე ჯაფარიძეს, თემურ ჩალაბაშვილს, თამაზ ხმალაძეს, ჯუბა ღებელს, თამარ მიქაძეს, ლეილა ქიტოშვილი-სახლთხუციშვილს, ჯუმბერ ჯიმკარიანს, ნინო ჩხიკვიშვილს.

მადლობა სტამბას: თამაზ ჩადუნელს და გოჩა სოზიაშვილს, რომელთა დამსახურებითაც წლებია, ეს ჟურნალი ახერხებს გამოსვლას.

მადლობა რევაზ ინანიშვილის ოჯახს, ქალბატონ როზა ინანიშვილს – დიდი და საშვილიშვილო თანადგომისთვის!

ყველას გილოცავთ დამდეგ ახალ წელს, მშვიდობა და სიკეთე მოეტანოს თქვენი ოჯახებისთვის!

რეზო და როზა ინანიშვილები

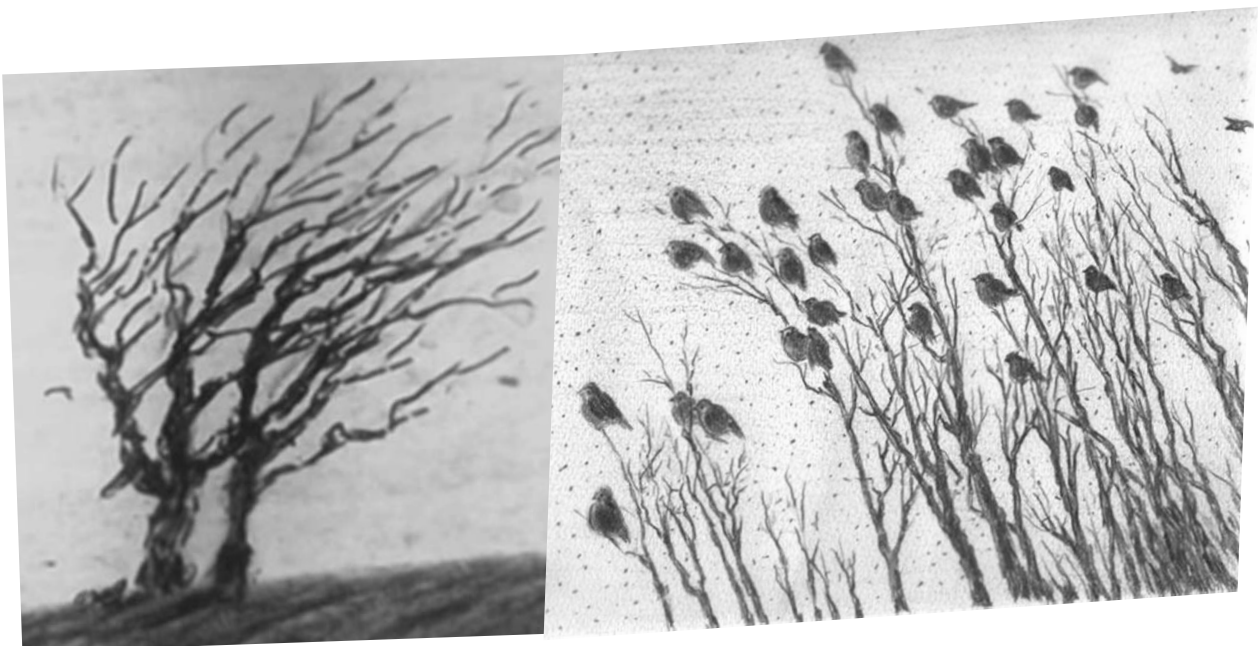
ერთხელ კიდეც ვნახავ მზის ჩამოდგომას...

„...სუ ფეხით ჩავალ სიღნაღის გადასახვევამდე... იქა, იმ სიღნაღის გადასახვევთან, ხელმარჯვნივ აღმა-აღმა სული საყანე მიწები როა, იმ მიწებში, შენც გეხსომება, მარტო ხეები დგას აქა-იქ. კობ-ტები, ლონივრები, თელები, ბერტყენები, პანტებიცა დგას. იმ ხეებში ერთი ბერტყენა აქედანვე მაქვს ამორჩეული, ჩავალ, სუ ფოფხვით მაინც მივალ იმ ხესთან და მივჯდები ძირში. იქ დავუცდი ჩემი სულის აღსასრულს. იქ, იმ საყანე მიწებში, იმ ბერტყენასთან, ერთხელ კიდეც ვნახავ მზის ჩამოდგომას...

მზე თუ არ იქნება, გათენებას მაინც, თუ გაზაფხული იქნება, მწვანე ჯეჯილებში, თუ ზაფხული იქნება, თავდამძიმებულ ყანებში, თუ შემოდგომა, შავად გადაბნელებულ ნახნავებში, თუ ზამთარი, გადაქათქათებულ თოვლში.

გათენდეს ერთი, ჩამოანათოს მზემ... ერთი ავიდეს თხელი ნისლი და მერე მოვიდეს სიკვდილი“...

რევაზ ინანიშვილი

ჭაბუა ამირეჯობი:

„რ. ინანიშვილი ძალიან დიდი მწერალი იყო, ძალიან ქართველი მწერალი, რომელმაც თავისი ოსტატობით მოახდინა უდიდესი გავლენა სხვა მწერლებზე: ენობრივადაც, აზრობრივადაც, ჟანრობრივადაც, და საერთოდ, ყოველმხრივ... რეზო იყო თავმდაბლობის ნიშნში და ეტალონი; არ ახსოვს ქართულ მწერლობას მისი ერთი ნაბიჯიც კი, გადადგმული თვითრეკლამის მიზნით“.

თამაზ კვიციანი:

„თითქოს იმავე თიხით იყო მოზეულილი, როგორც მთელი კახეთი — ქვევრი, ჯამი, დოქი, ხელადა, ოლონდ, ცეცხლში კი არა, მზეში იყო გამომწვარი, ხაშმის მზეში, ედო კიდევ მისი ფერი. შეკრული იყო პატარა, მოდარაჟე კოშკით, როგორც კახეთში თითქმის ყოველ ნაბიჯზე შეგხვდებოდა.“

ლაპარაკობდა დინჯად, მოზომილად, თითქოს უხილავ კრამიტებს აწყობდა ჩვენს ზევით, უხილავ სახურავზე. მის სიტყვას მართლაც კრამიტის სიმძიმე და საიმედოობა ჰქონდა.

რატომღაც უცებ კვეტარას ლურჯი კრამიტი გამახსენდა — თითქოს ანგელოზის ცრემლისგან გაჩენილი“...

გურამ დოჩანაშვილი:

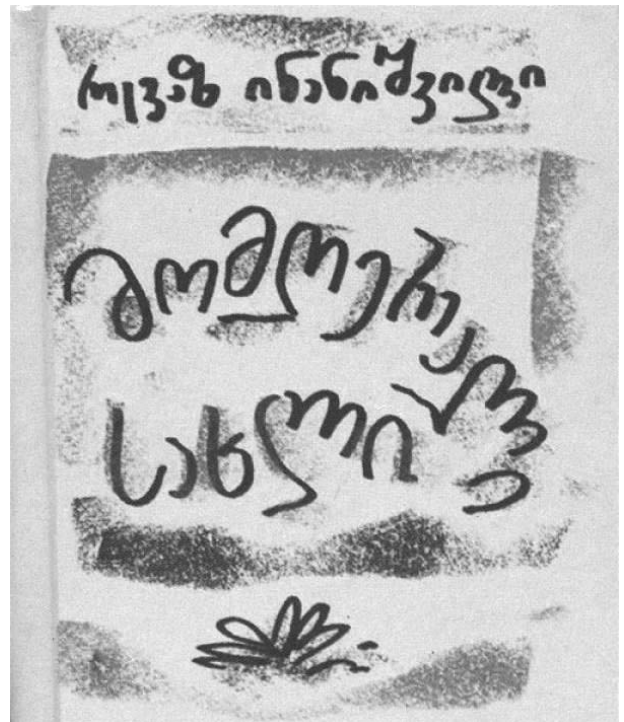
„დაახლოებით საშუალო ზომის მოთხრობები, ერთი თაბახიდან ორამდე, ქართველებსა გვაქვს 4 ისეთი, რომ მე არ მეგულება და სხვას თუ ეგულება, ღმერთმა მისცეს სხვა ერის წარმომადგენლებს, ესენია: ბატონი გოგლა ლეონიძის ღვინჯუა „ნატურის ხიდან“, გურამ რჩეულიშვილის „მამას რეკლუცია“, ჯემალ ქარჩხაძის „იგი“ და რეზო ინანიშვილის „თოვლი“. ეს საამაყო მოთხრობებია, და თუ ბატონი ჯემალ ქარჩხაძის და ბატონი გურამ რჩეულიშვილის მოთხრობები ითარგმნება, ბატონი გოგლა ლეონიძის და ბატონი რეზოს მოთხრობის თარგმნა ძალიან შეუძლებელია. უთარგმნელი მწერლები როგორღაც უფრო დგანან მშობლიურ ნიადაგზე, ვაჟა-ფშაველას თარგმნა ხომ წარმოუდგენელია!“

გურამ ბენაშვილი:

„ის, ჩვენი დიდი თანამედროვე იყო და მისით ნიადაგ იამაყებს თვით გენიალური მწერლობით განებივრებული მე-20 საუკუნე“.

მერაბ კოკონაშვილი:

„მანავის ციხესიმაგრეზე ვიღებდით ეპიზოდს. არაჩვეულებრივი პეიზაჟი იშლებოდა, რეზოც იქვე იყო, სასაფლაო და პატარა დანგრეული, მიტოვებული ძველი ეკლესია იყო... რეზოსთან ერთად რომ ავედით ზევით, ჩამოვდა საფლავის ქვაზე... არაჩვეულებრივი საღამო იყო, მზე ჩადიოდა, საკმაოდ დიდხანს უყურა ამ სურათს, მერე შევიდა ეკლესიაში, გამოვიდა, ისევ ჩამოვდა და გახედა ამ თავის კახეთს, კახეთი მისი სამშობლო იყო, — მერაბ, მოდი ერთი აქ, ერთი რამე უნდა გითხრაო, კაცო, იმ ქვეყნის საოცრებისა როგორ შეიძლება არა გვჯეროდეს, როცა ეს ქვეყანაც ასეთი საოცრებააო. ასეთი საოცარი სიღრმით სავსე დასკვნა ჰქონდა. ალბათ ასე მშვიდად წავიდა, იმიტომ რომ იმქვეყნისაც ისე სჯეროდა, როგორც ამქვეყნისა“.

ოთარ ჩხეიძე:

„მე და რევაზ ინანიშვილი ისე ხშირად არ ვხვდებოდით ერთმანეთსა; თუ შევხვდებოდით, გზას არ ავუქცევდით. შორი საღამო არ გვაკმაყოფილებდა. მას ყოველთვის რაღაც ჰქონდა სათქმელი, რაღაც აწუხებდა და თუ არ გეტყოდა, ვერ მოისვენებდა. ეს „რაღაც“ უფრო საზოგადოებრივი ხნეობის დაქვეითებას შეეხებოდა, რაღაც თქმა უნდა, რაც თავისთავად ლიტერატურაზე ახდენდა ზეგავლენასა, სხვა დარგებზედაცა ხელოვნებისა. შეეძლო ამაზე დაუსრულებლად ელაპარაკა და წუხილი გამოეთქვა, გაუნებელი წუხილი, უსაზღვრო წუხილი.... ის წრფელი იყო, ალალი, გულითადი, უშუალო, და შეუმდგრეველი შემოქმედებაშიც და ცხოვრებაშიცა. ამიტომაც უჭირდა, წუხდა და მისი საუბარი უფრო წუხილი გახლდათ ამიტომაცა. და შესაძლოა მისი ძნელი უკურნებელი სენი, რითაც აღესრულა, – ჰო, შესაძლოა: სწორედამ ამ გაუნებელი წუხილის ბრალიც იყო“.

ბექა ქურხული:

„...ამ მაგიდაზე ვწერ. ხან აქედან მივუჯდები, – ხან იქიდან... კედელზე მაჯისსიმსხო დაღესტნური ხალიჩა ჰკიდია... ხალიცაზე პაპიჩემისეულა, ვადამორყეული ხანჯალია ჩამოკიდებული... ხანჯლის მორყეულ ვადაზე ნაჩუქარი ვაინახური, დაზარნიშებული ფესკა ჰკიდია... თუში ზაურ აჭაძისეული, თუშურად ამოწნული, ტარდაჩუქურთმებული ბალთიანი მათრახიც – ეგრევე ამ ყველაფერთან ერთად თოფ-იარაღში ჩამჯდარი და ცალთვალჩამოხეული ვაჟა-ფშაველას ფოტო. ავად იყურება ჩამოფხატული ფაფახიდან. აქეთ, წიგნის თაროზე რეზო ინანიშვილის უცნაურად

განათებული სურათია. არც რეზო ინანიშვილი იყო მშვიდი, მაგ ნათელმა და ღიმილმა არ მოგატყუოს. – იმდენი რამე ირეოდა მის სულში, სამ პლანეტას გაჰკრავდა... სუ ქრი ქრის მაგის მოთხრობებში, სუ აწეული აქეთ პალტოს საყელო, უბრალოდ, უშიშარი კაცი იყო და მაინც ზვეიდან უყურებდა ყველაფერს, უშიშარი და სევდიანი ღიმილებით... ამათ ზევით თითქოს წინასწარ გლოვის ჯარზე ჩამომჯდარი გაბრიელ ჯაბუმანურის ფოტო დევს: „ჰოი, ღილღოს დაღრუბლული ცაოს“ ავტორისა. ასახლებული, ინგუშის აულში გადაბარგებული, დღიურში წერდა: „წუხელის დავითვერი და ჩემ მეზობელ აბიკაზე ხანჯლით ვიზიდე“. სუ მაგარი, სუ რაღაცის კვალს მიდევნებული ხალხი ჩანს მაგ მხარეს“.

თეიმურაზ მალაფერიძე:

„იდეა დეკემბრის თვე, დასაწყავი დეკემბრის თვე 1991 წლისა, როცა ბედკრულ საქართველოში ძმისძველი კაენის სული კიდევ ერთხელ (მერამდენედ?) აღზევდა და სისხლის ტბები დააყენა. ქუხდნენ ქვემეხები, კაკანებდნენ ტყვიამფრქვევები, იწოდა და ინგრეოდა ქალაქი, იფუჟებოდნენ რჩეულ-რჩეული ბიჭები. ერმა დაკარგა არსებობის საზრისი, შუაზე გაიპო, ვის რა უნდოდა, ვინ რას აკეთებდა, თვით მამა-უფალიც ვერ მიხვდებოდა. სწორდებოდა მიწასთან თაობების ოფლით ნაგებ-ნამუშაკევი. ქაშუეთის წმინდა გიორგის ტაძრის გუმბათი ჩუმად კენესოდა ცოდვიან უგუნურთა მიერ ათას ადგილას დაჭრილ-დაფლეთილი. ვინ იყო მტყუანი? ვინ მართალი? არავინ იცოდა, საქართველო რომ უფსკრულისაკენ მიექანებოდა, ამას ყველა გრძნობდა.

აი, ასეთ დროს კვდებოდა რეზო ინანიშვილი, ამბობენ, სიკვდილის წინ ყველა ადამიანს რაღაც ახლზე თავისი, საკუთარი, პიროვნული ეზმანებო. ალბათ, მართალია. და თუ მართალია, მაშინ მე დარწმუნებული ვარ, რომ რეზოს სიკვდილის წინა ზმანება, სწორედ ისეთი იყო, როგორც ერთ მოთხრობაში აქვს აღწერილი: „თვალეები დავხუჭე... აი, ამ ყოფაში შემოვიდა რაღაც საამო, რაღაც ნათელი. გავიხედე და დამბლა დამეცა: იმ თოვლში იმ ბნელ ბურუსში, მკვრივი, არაამქვეყნიერი ნათელი მოდის, მოჰყვება შარავანდედად წვრილ-წვრილი ჩიტებისა და პეპლების მგალობელი გუნდი. ვუყურებ ამ ნათელს და ვარჩევ? ქალს! მთლად ოქროსფერს, თმის

ოქროსფერ ნაკადებში გახვეულს. მოდის, ახლოვდება, მონათებს თმებით, თვალებით, ყველაფრით, ჟინიანად მოადგამს შიშველ, ოქროსფერ ფეხებს, ზეიმით მოაქვს პატარა, შეკუმშული, თავმსხვილი ძუძუები, უკანაც თმა მისთრევს, თმაა თუ შუქია ადევნებული. წინ მიუძღვის ჩრდილისფერი, გრძლადამაგრული ორი ვეება მგელი, ნაბიჯი ნაბიჯთან აქვს შეწყობილი, ჩემკენ შემობრუნებული თვალები ყურადღებით აქვთ სახსე, მონათებენ თეთრ ლოჯებს. ქალი ესევე, სიარულშივე მოიხედავს ჩემკენ... რა სინარულის ცისფერი სინათლე ედგა თვალებში, რა სიკეთის ღიმილით ეღიმებოდა აქეთ-იქით ოდნავ მაღლა აზიდული ტუჩებით! წავიდა ისევე გაბრწყინებული, გაუმრვინე წინ ნაბიჯ-შეწყობილი მგლები, გაჰყვინენ მგალობლები, ჩიტები თუ ოქროსფერი პეპლები“.

წავიდნენ და თან წაიყოლეს რეზო ინანიშვილის ნათელი, გამჭვირვალე სული.

დასაფლავების დღეს, 31 დეკემბერს, მსუსხავი ქარი უბერავდა და ხოშორი თოვლი აყრიდა. განუწყვეტლად ისმოდა ჭურვების ბათქი და ტყვიების თარსი წუილი.

რეზო იწვა მშვიდად, ოდნავ იღიმებოდა.

მე მიყვარდა ეს კაცი!

მიყვარდა მისი მწერლობა: მაღალნიჭიერი, კეთილი, დიდი ოსტატობით აღბეჭდილი.

მე მიყვარდა მისი ცხოვრების ნირი: მართალი, სადა, ალალი...

ღმერთმანი, ბედნიერი ყოფილა იგი, ჩვენი, ქართველების ასეთ სიბეჩავესა და სიღუბჭირეს რომ არ შეესწრო. მართლაც: „გაგვიბატონდა, მგოსანი, სირეგვენე შეუწონარი“.

აქვს რეზოს ერთი ჩანაწერი:

„არაფერია იმაზე კარგი მიცვალებულისათვის, ორიოდე კაცმა მიაცილოს სასაფლაოს მყუდრო კუთხეში, რაღაც წაიპუტუნოს თავისთვის სამოსგაქუცულმა მღვდელმა, ჩაუშვან მიცვალებული მიწაში, იქვე წაუქციონ თითი ჭიქა და წავიდნენ საქმემორჩენილები თავთავიანთი გზით. ცოტა ხანში შემხმარმა ფოთლებმა დაფარონ საფლავის ბორცვი. ასეთი ბედნიერები იყენენ მოცარტი და ფიროსმანი“.

ასეთი ბედნიერი იყო რეზო ინანიშვილიც, – დაუმატებდი მე, რამეთუ ყველაფერი აუხდა, რაც ინატრა და იწანასწარმეტყველა: იყო სასაფლაოს მყუდრო კუთხეც, მღვდელიც, ჭიქის წაქცევაც მხოლოდ ხმელი ფოთლების ნაცვლად, ფიფქებში დაფარეს მისი ობოლი სამარე“.

„ჩვენმა სამსახურმა დავუკვეთეთ რეზო ინანიშვილის სახლის რეაბილიტაციის პროექტი, რომელიც უახლოეს მომავალში იქნება მზად“

*თამარ შაიშველაშვილს ესაუბრა საგარეჯოს კულტურის ობიექტების
გაერთიანების დირექტორი ბესიკ ღვინაშვილი*

– საგარეჯოელი ბრძანდებით. რევაზ ინანიშვილის სახელი ყველა ქართველისთვის და, უწინარესად, საგარეჯოს რაიონში დაბადებულისთვის ბევრს ნიშნავს. როდის გაიცანით რევაზ ინანიშვილის შემოქმედება პირველად?

– რეზო ინანიშვილი სავიზიტო ბარათია ჩვენთვის, გარეკახელებისათვის. ჩვენც და ჩვენი შვილებიც, მინდა გითხრათ, ქართული ლიტერატურის, საერთოდ, ქართული მწერლობის გაცნობას მისი მოთხრობებით ვიწყებთ. მეც, ჯერ კიდევ პატარას, დედაჩემმა, ჩემი სკოლის ბიბლიოთეკის ბიბლიოთეკარმა დაწვებითი განათლების კლასებში დამაწვებინა წიგნის კითხვა – ეს დიდი გოგლა და ჩვენი რეზო ინანიშვილის შემოქმედება იყო, ქართული მარღვიანი სიტყვის, ქართული ლექსისა და მოთხრობის მეჩუქურთმენი.

წლები გავიდა და დღესაც მახსოვს მისი პირველი კრებული „მეგობრისადმი მინაწერი წერილებიდან“; შემდეგ კრებულები: „წვეთები ფოთლებზე“, „ციხფერი გორგალი“, „სალამო ხსნის ჩანაწერები“, დიდი ინტერესით ვკითხულობდი საყმაწვილო წიგნს: „ბედნიერი მთა“, „ბიბო“, „სად ცხოვრობს მეზღაპრე“, „მგლის ლეკვები“.

წიგნს მალე ფილმებიც მოჰყვა: „არდაღაგები“, „დაბრუნებული ღიმილი“, „ვიღაცას ავტობუსზე აგვიანდება“, „ფერმა მთაში“, „ზაფხული სოფლად“.

ჩემთვის სასიხარულო იყო მისი წიგნისთვის „შორი თეთრი მწვერვალი“ შოთა რუსთაველის სახელობის სახელმწიფო პრემიის მინიჭება.

მართალია, საგარეჯოს რაიონი იჩემებს რეზო ინანიშვილს, მაგრამ ის ყველა ქართველისაა, ყველა იმ ადამიანის ახლობელი და მოყვარეა, ვისაც თუნდაც მისი ერთი მოთხრობა წაუკითხავს. არ მავიწყდება ჟურნალ „ცისკარში“ დაბეჭდილი მისი ნარკვევი „ცეტები“, რომლის გამოქვეყნებამ დიდი სიხარული, სიცილი და სიყვარული შემოიტანა სრულიად საქართველოში. აქ ხომ ერთი ჩვეულებრივი კახური ცხოვრებაა გადმოცემული, იუმორნარევი, თავისი ყოველდღიურობით.

– ყველამ ვიცით ხაშმში რევან ინანიშვილი-სეული სახლის ბედი. როგორ ფიქრობთ, რამდენად რეალურია იქ მუზეუმის გახსნა და რა არის საჭირო ამისთვის?

– გული მტკივა და სირცხვილის ალი მივლის რეზო ინანიშვილის ხსოვნის წინაშე, როცა ხაშმში მისი სახლის ჩამქრალი კერა, ჩამოქცეული ჭერი და კედლები მახსენდება. ჩვენი რაიონის ხელმძღვანელობამ წლების განმავლობაში რამდენჯერმე იფიქრა მისი რეაბილიტაცია, მაგრამ სხვადასხვა სუბიექტური თუ ობიექტური მიზეზების გამო ვერ მოხერხდა. რატომღაც მგონია, რომ ცხოვრებაში მორიდებული პიროვნება სიცოცხლეშიც ვერ დაეფასეთ და ახლაც ასეა. მეკითხებით, რამდენად რეალურია იქ მუზეუმის გაკეთება და რა არის ამისათვის საჭირო? გიპასუხებით, რომ ჯერ ერთი, ჩვენი პატივისცემა, სიყვარული და მოვალეობა ამ კაცური კაცის ხსოვნისადმი გვაკვალდებულებს – დაუბრუნოთ ძველი სახე მის სახლს, მეორე – ჩვენი მონდობაა და ჩვენი პასუხისმგებლობის შესხენება მისი სახელის წინაშე.

ჩვენმა სამსახურმა დაუკვეთეთ რეზო ინანიშვილის სახლის რეაბილიტაციის პროექტი, რომელიც უახლოეს მომავალში იქნება მზად. ვნახოთ, იმედს ვიტოვებთ, რომ გამოჩნდებიან მხარდამჭერები აღნიშნული საკითხის მოსაგვარებლად. მით უმეტეს, რომ ოჯახთანაც შედგა მოლაპარაკება, მისი შემდგომი მესაკუთრეობის შესახებ.

– წელს პირველად ხაშმში რევან ინანიშვილის ხსოვნის დღე დაწესდა და აღინიშნა. სპეციალური ნახატიც კი შეიქმნა... ვინ არის ამ ნახატის ავტორი? როგორ ემზადებოდა ამ დღისთვის, რა უნდა გაკეთდეს სამომავლოდ, რომ ამ დღეს უფრო მასშტაბური სახე მიეცეს? მწერალი 20 დეკემბერს დაიბადა და 26 დეკემბერს გარდაიცვალა, რატომ დაწესდა 10 ივნისი?

– ნახატის ავტორზე მეკითხებით. ეს სურათი ინტერნეტიდან მოვიძიეთ და ჩვენებური ელფერი მივეცი. ისე, რომ ავტორი ამ ნახატის, ვფიქრობ, თავად ქართველები, ჩვენ – საქართველო ვართ. ისე, შემორჩენილია რეზო ინანიშვილის ნახატებიც, ეს – ეზო ავტობოტრეტიც. ჩვენ 10 ივნისი დავაწესეთ მისი ხსოვნის დღედ.

არ ვიცი, როგორ აგიხსნათ, მაგრამ ივნისი ყველაზე ლამაზი თვეა ჩვენს რაიონში მართალია, გოგლაც დეკემბერშია დაბადებული, მაგრამ მისი ხსოვნის საღამო ათწლეულებია მაისში იმართება – ამ დროს ყვავის ჩვენთან ყველა ყვავილი, ცაც ლამაზია, განწყობაც, კლიმატიც ხელს გვიწყობს და განწყობაც.

– ვიცი, რომ თქვენთვის რევან ინანიშვილი გამორჩეული მწერალია. ყველაზე მეტად მისი რომელი ნაწარმოები გიყვართ?

– რეზო ინანიშვილი, მართლაც, გამორჩეული

მწერალია. მისი ნაწარმოებიდან ჩემს სულს რატომღაც მწარე მოგონებად რჩება მოთხრობა „პატარა ბიჭი გოლგოთაზე“, რომელიც მისი ბავშვობის მოგონებებია. აქ ხომ მოთხრობილია ის ტკივილი, რაც მან განიცადა 1937 წლის ტერორის დროს, ახალც მაწვება თვალზე ცრემლი, როცა ვიხსენებ, როგორც შეავლო პატარა ბიჭმა თვალი თავის დაპატიმრებულ მამას, როცა ჩეკადან სასამართლოში გადაჰყავდათ. გული მეკუმშება იმ ადგილის წაკითხვისას, როცა ვერ იცნო ნაშემილები და ნაწამები მამა. მაინც როგორი თბილი იყო ის ღიმილი, რომლითაც ნაწამებმა მშობელმა პატარს გაუღიმა?!

მეცოდება მიწურში მცხოვრები რეპრესირებული დედა-შვილი. მათთან ერთად ბებია. მოსვენებას არ მძღვეს ის, როგორ განიცდის ეს პატარა ბიჭი ნათესავებისგან გულგრილობას, მათ ოჯახთან ყოველგვარი კავშირის გაწყვეტას. ცრემლებამდე მიყვარ პატარა ბიჭის ხელით, შავი ფანქრით დახატულ „ღიღი კაცის“ პორტრეტს, „რომელიც უბრალოდ, გაუთვითცნობიერებლად შავი ფანქრით დახატა, „შავი ვარსკვლავები და შავი პეტლიცებიც“. ნახატი, რომელიც მთელ საბჭოეთს „შეძრავდა“, ნახატი, რომლის დანახვაზე მეძველმანებმაც უკანმიუხედავად დატოვეს მათი მიწური.... მე ეს მოთხრობა კი არ მიყვარს, გულზე ნაწიბურებს მიჩენს მისი ყოველი წაკითხვა, მაგრამ გამორჩეულად მაინც მას დაგისახელებთ, უბრალო მიზეზის გამო – ყოველ წაკითხვაზე თანავუგრძნობ და მეცოდება ის პატარა ბიჭი – რეზო ინანიშვილი თავისი გამწარებული ბავშვობით.

– რას ფიქრობთ ჩვენი ჟურნალის მიერ დაარსებულ რევან ინანიშვილის სახელობის „ერთი მოთხრობის“ კონკურსზე?

– მინდა ამ კონკურსს წარმატებები ვუსურვო – გამოემხეურებინოს რეზოსნაირი პატრიოტი, ქართული სიტყვის მეზობლე და მეჩუქურთმენი. კონკურსში, ჩემი აზრით, ყველა ასაკის ადამიანმა უნდა მიიღოს მონაწილეობა და რაც შეიძლება, ფართო მასშტაბი უნდა შეიძინოს.

– ერთხელ მითხარით, რომ რევან ინანიშვილს არ უღალატებთ. საგარეჯოს კულტურის ობიექტების გაერთიანებას ხელმძღვანელობთ. რას აპირებს სამომავლოდ თქვენი გაერთიანება, რომ რევან ინანიშვილი სათანადოდ დაფასდეს და ხაშმში მისი სახელობის მუზეუმი არსებობდეს?

– ყველაფერს გავაკეთებთ, რომ ამ სახლის რეაბილიტაცია მოხდეს. ჩვენ, ჩვენი თანამშრომლები ფიზიკურადაც შევძლებთ იქ მუშაობას, ოღონდ გამოჩნდეს თანხები, რითიც დაიწყება მშენებლობა – რეაბილიტაცია და შემდეგ მთელი რაიონი მიიღებს მასში მონაწილეობას. ჩვენ ამ სახლის სურათიც გვაქვს, თავისი ეზოთი, წინა ფასადით..

რეზო, როგორც აღვნიშნე, ძალიან მორიდებული

პიროვნება იყო, ჩუმი, გულჩათხრობილი, მაგრამ ხალისი იუმორით სავსე. თუ მისი საიუბილეო საღამო უფრო ფართო მასშტაბით ჩატარდება, იმაზე კარგი რა შეიძლება იყოს? საიუბილეო საღამოზე დამსწრე თუნდაც ერთი ახალგაზრდა რომ გაეცნობა მის ცხოვრებას, შემოქმედებას, ამაზე სასარგებლო რა შეიძლება იყოს? რეზო ხომ ბუმბერაზი ვაჟა-ფშაველას შემდეგ ის იშვიათი შემოქმედია, რომელიც გვაზიარებს პირველქმნილი ბუნების მშვენიერებას მთისა და ბარის, წყლის სათავეებისა და ჭაღის ფერების, ტყის ხმებისა და მინდვრის სურნელს, წელიწადის დროთა განუმეორებელ ხიბლს. რეზო ხომ თავისებურად, დიდი სიყვარულით, „მსოფლიო – სიყვარულით“ შეეხმიანა ისტორიას და მის კუთხე-კუნჭულს. მე თამამად და სიამაყით შემიძლია ვთქვა, რომ ილიას და გოგლას შემდეგ, კახეთს მისნაირი, შეუღარებელი და სწორუპოვარი მხატვარი არ ჰყოლია.

ღიან, ის ხაშმელია, საგარეჯოელია კახელია, ქართველია და სრულიად საქართველოსია და ჩვენც მოვალენი ვართ – გვიყვარდეს, ვაფასებდეთ.

– თქვენს დიდ და ქართულ ოჯახზე გვიამბეთ, სადაც, დარწმუნებული ვარ, არა მხოლოდ რევაზ ინანიშვილის, არამედ ქართველი მწერლების და ქართული სიტყვის ფასი იციან. თქვენი მეუღლე ხომ მშვენიერი ლექსებისა და სიმღერების ავტორია...

– როგორც ზემოთ მოგახსენეთ, დედა ბიბლიოთეკარი იყო და მან ზედმიწევნით კარგად იცოდა, ვის რა და როდის უნდა წაეკითხა. ამიტომ, პირველ რიგში, ქართული ღირებულებები იყო მთავარი და ჩემი შვილებიც ამას იღებდნენ, როგორც უდიდეს სულიერ საზრდოს.

გარდა ამისა, უფალმა, ზოგადად, მუსიკის სიყვარული და ნიჭიც დაგვანათლა ყველას. როცა ბავშვი ასეთ გარემოში იზრდება და გენეტიკაც ხელს უწყობს, უკვე ყველაფერი რიგზეა.

1995 წლიდან მოყოლებული მთელი ოჯახი სისტემატურად გამოდიოდა სხვადასხვა კონკურსზე და ფესტივალზე. გრან-პრიდან მოყოლებული, ყველანაირი ჯილდოს მფლობელები ვართ, შვილები 4-ჯერ იყვნენ პრეზიდენტის სახ. სტიპენდიანტები, დღეს კი პროფესიონალურ სცენაზე განაგრძობენ მოღვაწეობას.

როგორც უკვე თქვენ აღნიშნეთ, მეუღლე – მარინა შანიძე უამრავი ლექსისა და სიმღერის ავტორია. რამდენიმე უკვე აჟღერდა რადიო-ტელევიზიაში, ლექსები კი იბეჭდებოდა და ახლაც იბეჭდება სხვადასხვა ჟურნალ-გაზეთში.

– რევაზ ინანიშვილის 90 წლის იუბილეა. კარგია, რომ თბილისში გაიმართა მწერლის საიუბილეო საღამო, მაგრამ, ვფიქრობ, ეს საღამო უფრო მასშტაბური უნდა ყოფილიყო...

– რაც შეხება საღამოს მასშტაბურობას, უნდა აღვნიშნო, რომ იქ იყვნენ საქართველოში ცნობილი სახეები, მწერლები, პოეტები, საზოგადო მოღვაწეები. დარბაზი სავსე იყო, რა თქმა უნდა, შესაძლებელი იყო უფრო დიდ დარბაზში ჩატარებულიყო და, საბედნიეროდ, დღეს მრავლად არის საქართველოში ხალხი, რომლებიც დიდი სიამოვნებით დაესწრებიან მსგავს ღონისძიებებს.

ჩემი აზრით, ის საღამო განიცდიდა ახალგაზრდების ნაკლებობას და მათ ჩართულობას, რაც ალბათ ჩვენ ყველამ უნდა გავითვალისწინოთ სამომავლოდ.

ბოლოს, რა შემიძლია ვთქვა – რეზო ინანიშვილი ის მწერალია, რომლის ნაწარმოებები ნებისმიერი ასაკის ადამიანმა შეიძლება იკითხო. თუმცა ყველა თავისებურად აღიქვამს ასაკისდა მიხედვით. ამას წინათ, ბატონი რეზოს ერთი მოთხრობა, რომელიც ბავშვობაში მქონდა წაკითხული, ხელმოგრედ წავკითხე, შემის მჭრელმა, რომელმაც ვერ მოასწრო სამუშაოს დასრულება, რადგან ცუდად განდა, ანდერძად დაუტოვა შეილიშვილს, რომ ის შეშა დაეჭრა ან ფული დაებრუნებინა პატრონისთვის. აღარ მახსოვს ბავშობისდროინდელი რეაქცია, როდესაც ეს ნაწარმოები წავკითხე, მაგრამ ახლა გეტყვით, რომ მთელ დღეს ცუდ განწყობაზე ვიყავი, ვერ ვხვდებოდი, რა მინდოდა. დღის ბოლოს გამახსენდა ის წაკითხული ნაწარმოები და მივხვდი, რაც მაწუხებდა.

ბევრს უთქვამს, რომ ბატონი რეზო პოეტია, პოეტურად წერს და კიდევ ბევრი სხვა რამის თქმა შეიძლება მისი ნიჭიერების აღსანიშნავად. ჩვენ – ყველა მისი ხსოვნის წინაშე ვალდებული ვართ, ჩვენი წილი აგური დავლოთ იმ საქმეში, რასაც რევაზ ინანიშვილი ჰქვია.

ჩვენს ინანიშვილი:

„სულ მალე ვერავითარი დღემდე არსებული სახელმწიფო წყობილება ვეღარ შეძლებს პიროვნების დაცვას. ყოველ ჩვენგანს ცალ-ცალკე დაგვჭირდება ბრძოლა მტაცებლობის, ძალადობისა და მპყრობელობის წინააღმდეგ“.

ბივი ანახიშინი

შუქი სიტყვებიდან გამოკრთოდა

რეზო ინანიშვილის „სამაგილო რვეული“ ბიჭვინთაში, მწერალთა სახლის ერთ-ერთ ოთახში ვნახე. იმ ზაფხულს ბედმა გამიღიმა და რეზო ინანიშვილს ძალიან დავუახლოვდი.

რომელი წელი იყო, სამწუხაროდ, არ მახსოვს. ერთმანეთის მეზობლად ვცხოვრობდით ბიჭვინთაში, მწერალთა სახლის მეხუთე სართულზე, მაშინ ქართველ მწერლებს მეხუთე სართული გვქონდა დათმობილი.

ბატონმა რეზომ თავის ოთახში მიმიწვია. აივანზე ათლიტრიანი ბოცა ედგა მზისფერი კახურით სავსე. საოცრად გულწრფელი საუბარი გამოგვივიდა, მეტად უშუალო და ბუნებრივი. ნელ-ნელა ვწრუპავდით ღვინოს, სვენებ-სვენებით, ლაპარაკ-ლაპარაკით.

საწერ მაგიდასთან ვისხედით, სხვა მაგიდა, როგორც მახსოვს, იქ არ იყო. თავის სამაგილო რვეულზე წამოიწყო საუბარი, „სამაგილო რვეულიც“ იქვე, შუა მაგიდაზე იდო. ვთხოვე, რამე წაეკითხა. ამეყა, როგორც ჩანს, თვითონაც გაუჩნდა მსგავსი სურვილი. კითხულობდა დინჯად, თითქოს აუღლებლად, თავდაჯერებულადაც კი, მაგრამ ხმაში მაინც იგრძნობოდა მიძალული მღელვარება. რომელიმე ჩანახატს რომ ჩაამთავრებდა, მერე ზებირ კომენტარსაც მოაყოლებდა. იმ „სამაგილო რვეულში“ (როგორც მერე შევიტყვე, სხვა რვეულებიც ჰქონია ბატონ რეზოს), იყო მცირე პროზის ბრწყინვალე ნიმუშები და იყო პუბლიცისტური ჩანაწერებიც.

პუბლიცისტური ჩანაწერები, ფაქტობრივად, ყველა უსამართლობას თუ უმსგავსობას, ნებისმიერ კონიუნქტურულ პუბლიკაციას თუ ლიტერატურულ უსინდისობას ეხმიანებოდა მკაცრად, დაუნდობლად, თავის სახელს არქმევდა ნებისმიერ მოვლენას. მითხრა კიდევ ბატონმა რეზომ: ჩემს სიცოცხლეში ამეებს ვერ გამოვაქვეყნებ, სიკვდილის მერე კი, ალბათ, გამოუჩნდება დამბეჭდავიო... „სამაგილო რვეულისკენ“ ცალი თვალი გავაპარე და აღმოვაჩინე, რომ ხელნაწერს კი არა ხელრთვას წააგავდა, იმდენად ლამაზად დაეხატა, კი არ დაეწერა. მახსოვს მაშინდელი გოცება, დღემდე თვალწინ

მიდგას ჩაწიკწიკებული ასო-ნიშნები, ყოველი ასო, ყოველი სიტყვა სიყვარულით იყო გამოყვანილი. სიტყვებს ის სილამაზე გადასცემოდა, ის მშვენიერება გამოეხატა გრაფიკულად, რაც შთაგონებიდან გადმოჰყოლოდა, თან ისე ბუნებრივად, ყოველგვარი ძალდატანების გარეშე...

ბოლო წლებში ბატონი რეზო ხშირად აქვეყნებდა სალიტერატურო პრესაში „სამაგილო რვეულიდან“ მცირე პროზის ცალკეულ ნიმუშებს.

ერთხელ უჯარმაშიც ვესტუმრე. არ დამავიწყდება, როგორ გაუხარდა, საიდანღაც მწვადიც გააჩინა, საზამთროც, ხინკალიც, სხვა რამეებიც. ეზო დამათვალეერებინა, პატარაცა და დიდიც. დიდი ეზო სახლის მოშორებით იყო, სულ რაღაც რამდენიმე ათეულ მეტრს იქით; მახსოვს, რა სიყვარულით მიაბობდა ხეებზე, როგორც თანამომეებზე, უახლოეს ადამიანებზე: ეს კაკლები ქარში ისე გრიალებენ, ეს ბლები გაზაფხულზე რომ აყვავდებიან, ეს კომში რომ ჩაქარვისფერდება, ეს ჭანჭური რომ... ჩამეწერა მაინც, განა იმ ნაამბობის დავიწყება იქნებოდა? ჩვენი მეხსიერება ლამის პოლიტიკურ სანაგვედ იქცევს თუ არ გავისხენებთ ნიჭით განათებულ გულებს.

მახსოვს ბატონი რეზოს სახლი უჯარმაში, პატარა, მაგრამ მკვიდრად ნაშენი, ციხის გალავანივით სქელი, ქვითკირის კედლები. მშვიდი, მშვიდი საღამო და რეზოს ჩალაპარაკება: კარგია, რომ შენი კნენაც წამოიყვანე. ბიჭვინთის შემდეგ, რამდენჯერ არ შევხვდით, არ დავიწყებია ჩემი მეუღლის მოკითხვა: შენი კნენა როგორ არის?

რეზო ხაშიმდანაა, იქ გაიზარდა. მერე კი

უჯარმაში მეუღლის, ქალბატონ როზას სოფელში დამკვიდრდა. ქალბატონი როზა გვმასპინძლობდა და შევეყვით ტკბილ საუბარს..

უცნაურია, მაგრამ ახლა, როცა ვცდილობ, გავიხსენო ეს დღე, წარსულის ფერფლი მოვაცილო და წარმოვიდგინო, აღვიდგინო ბატონ რეზო ინანიშვილთან ჩემი მრავალი საქმიანი თუ ჩვეულებრივი შეხვედრა თუ საუბარი, ყოველთვის მახსენდება ბიჭვინთა და უჯარმა.

ბიჭვინთაშიც შემოგვალამდა და უჯარმაშიც. თითქოს შუქი არც იქ აგვინთია და არც აქ. თითქოს იქაც და აქაც სანთელი ენთო, თავისთავს და მაგიდას რომ ძლივს ანათებდა. თითქოსო, იმიტომ ვამბობ, რომ სანთელიც არ ენთო, მაგრამ სანთლის შუქი კი დალაციცებდა ოთახში. შუქი მისი სიტყვებიდან გამოერთოდა.

რომელიღაც შეხვედრაზე, სადაც მეც მომიწია ლექსების კითხვა, რეზომ თავისი ნოველა წაიკითხა. დარბაზი გასუსული უსმენდა, მაგრამ მე მომეჩვენა და ცამდე მართალი ვიყავი, რომ რეზო ათასჯერ, თუ მეტჯერ არა, უკეთ წერდა, ვიდრე კითხულობდა თავის ნაწერებს. როცა ვამბობ: წერდა ხელრთვას, არც ასო-ნიშნების სილამაზეს არ ვგულისხმობ, მწერლურ ტალანტსა და ოსტატობაზე ვამახვილებ ყურადღებას. აქვე გამოგიტყვებით, რომ ერთ-ერთი საუბრი-

სას გავუმხილე კიდევ რეზოს, რასაც ვფიქრობდი: ბატონო რეზო, თქვენ მრავალგზის უკეთ წერთ, ვიდრე კითხულობთ თქვენივე ქმნილებებს. იწყინა, არ შეიმჩნია, ვითომც აქ არაფერიო, მაგრამ შევნიშნე, რომ იწყინა. ამ ფრაზას არასოდეს შეუშლია ხელი ჩვენი ურთიერთობისთვის, პირიქით, ვიცი, რომ რეზო იოლად მიხვდა, რაც ვუთხარი და დაიმორცხვა კიდევ, რადგან იგი შესანიშნავად კითხულობდა თავის ნოველებსა და მცირე პროზას, მაგრამ მრავალგზის უკეთ წერდა.

რეზო ინანიშვილის პროზის თავისებურება და მიმზიდველობა სუფევს უცნაურ ჟანრში, რომელიც პროზასა და პოეზიას შორის არსებობს და იუველირის სიზუსტით გრძნობს, როგორ გადმოსცეს სულიერი რხევები, მკითხველზე რომ ზემოქმედებს მძლავრად, პირველადი განცდის უტყუარი ეფექტით.

რეზოს მულამის ათვისება და დაუფლება კარგა ხანია, მის სიცოცხლეშივე მიმდინარეობდა და ახლაც გრძელდება. ჩნდება ვარიაციები რეზოს პროზის მიხედვით, მცირე პროზაც უქცევიად მისაბამ მაგალითად და ამასი არაფერია ცუდი, თუმცა სივრცე, რეზომ რომ შემოსაზღვრა, თვითონვე დააბატენტა...

ჩვენს ინანიშვილი:

* * *

„მწერალში, ნამდვილ მწერალში, მრავალი ტბორი დგას, მრავალი დინება მიედინება აქეთ-იქით, ზოგი ტაატიო, ზოგი აჩქარებით... ნამდვილ მწერალში მუდმივად თოვს, წვიმს, მზედ, ქარი ქრის. ვიღაცა ტირის, ვიღაცა მღერის, ვიღაცა იცინის. რაღაცები იწყება, რაღაცები თავდება, აღმართია ასასვლელი, ანდა, პირიქით, დაღმართია ჩასასვლელი. ამიტომაც, რომ ნამდვილი მწერალი თითქოსდა ყოველთვის დუმს, მისი დიდებული თვალები კი გამოაშუქებენ უამრავნაირ გაცეხას“.

* * *

„დიდების ხიდის იქით, ქუჩის პირას, ჯერ კიდევ დგას ხმელი თელა – ნუჟრიანი, ტოტებმიმოგრეხილი, შავი ბურუსივით ასული ცისკენ. აქეთ-იქედან აღუმართეს თოთხმეტსართულიანი სახლები, და იგი დაპატარავდა, გასაწყლდა, გასაცოდავდა. სულ მალე ან თვითონ წაიქცევა, ან მოსჭრიან. მაგრამ, დარწმუნებული ვარ, არავის დაენანება“.

* * *

„დედამიწა გუგუნითა და ჭექა-ქუხილით მიჰქრის კოსმოსურ შავეთში. იგი ერთ-ერთი გზააბნეული ცთომილია მილიონთა შორის. მაგრამ რანაირადაც პატარად არ უნდა წარმოვიდგინოთ, სულ ერთია, უჩემოდ ვერ ვახერხებ მის წარმოდგენას. ეს მე ვარ, მე ვლგავარ იმ წერტილში, რაზედაც ამ წუთში დაპყრობილი მაქვს თვალი“...

დიდი მწერალი

ბატონი რევაზ ინანიშვილი არა მხოლოდ დიდი მწერალი, დიდი ადამიანიც იყო. საოცრად კეთილი, სათნო ალალი და გულწრფელი... ვინც ბატონ რეზოს იცნობდა, სხვანაირად ვერ გაიხსენებს მას. სამწუხაროდ, დღევანდელმა ყოფამ ისე დაგვიძმძმა სულები, რომ ისეთი პიროვნების გახსენება, როგორც ბატონი რეზო იყო, სულის სიმშვიდის და, ამავე დროს, სევდანარევი ღიმილის მომგვრელია...

დამწყები მწერალი ვიყავი, როდესაც ბატონ რეზოს, მეგობართან ერთად, ჟურნალ „დილის“ რედაქციაში მივაღეჭი. თავს უფლება მივეცი და შეამდგომლობა გაუწიე მეგობარს, რომელსაც ლექსების დაბეჭდვა უნდოდა საბავშვო ჟურნალში... ბატონმა რეზომ ჩემი მეგობრის ლექსები მაგიდაზე მორიდებით დადო, გაღიებულ სახით შემომხედა და ჩამეკითხა: „შენ თავად არაფერი მომიტანე, გენაცვალე?..“ საკმაოდ უხერხულად ვიგრძენი თავი და ისე ვუპასუხე: „მე, ბატონო რეზო, ბავშვებისთვის ვერ ვწერ, არ შემიძლია.“ დიდ მწერალს გაეღიმა და ისევ ჩამეკითხა: „სცადე და არ გამოგივიდა?..“ ამის შემდეგ რაღაც უაზროდ ჩავიბურღლუნე: „არა... არ მიცდია...“

ბატონმა რეზომ არც მომიხმინა, ისე დამიყვავა: „აუცილებლად სცადე, მჯერა, რომ გამოგივა... გელოდები, აუცილებლად შენი საბავშვო მოთხრობა მომიტანე...“ სხვა რა გზა მქონდა, მართლაც, შევეცადე და დავწერე მოთხრობა „ვაჟაკები“ და ერთი კვირის თავზე მივაღეჭი ჟურნალ „დილის“ რედაქციას. ბატონმა რეზომ, იქვე ჩემს

თვალწინ, დიდი ინტერესით წაიკითხა. შემდეგ სათვალისგან გამომხედა და გაღიებულმა მითხრა: „აკი, არ შემიძლია?!...“ იმავე ნომერში დაიბეჭდა მოთხრობა. მაღლობის სათქმელად, როდესაც ვეახლე დიდ მწერალს, არც აცია და არც აცხელა, ისე მომახალა: „ირმა, გენაცვალე, მაღლობა რად მინდა, შენი მაღლობა ის იქნება, თუ შემდეგი ნომრისთვის ორ ზღაპარს მაინც დაწერო.“ გაოგნებულმა შევხედე და ისე ვუპასუხე: „რა ზღაპარს, ბატონო რეზო, ზღაპარი არასოდეს დამიწერია“... ლაპარაკი აღარ გამაგრძელებინა, ისე მიპასუხა: „არ დაგიწერია და ახლა დაწერე. შენ ისეთი კარგი მიგნებები გაქვს, არ გაგიჭირდება, დაწერ!.. იმიტომ გეუბნები, რომ ნამდვილად მწერალი ხარ, თორემ ისე, ტყუილად არაფერს არ გეტყვოდი“... ასე იყო თუ ისე, ჩემი ორი ზღაპარიც ჟურნალ „დილის“ შემდეგ ნომერში დაიბეჭდა.

ყოველივე ზემოთ თქმულით იმის თქმა მინდა, რომ იგი იყო პიროვნება, რომელსაც ჰქონდა უნარი ადამიანის, პიროვნების წარმოჩენისა. ჰქონდა უნარი სხვისი ნიჭის დაფასებისა, რითაც თვითონვე განიცდიდა დიდ სიამოვნებას.

დღევანდელი გადასახედიდან ნამდვილად მემამყება, რომ მქონდა ბედნიერება მასთან ურთიერთობისა. სამწუხაროდ, ადრე დაგვტოვა. მან ღირსეულად გააგრძელა და ახალ საფეხურზე აიყვანა ქართული კლასიკური პროზის საუკუნოვანი ტრადიცია. ბატონმა რეზომ მოასწრო იმ მთავრისა და არსებითის თქმა, რითაც იგი გამოირჩევა ყველა თანამედროვე ქართველი და არაქართველი მწერლებისგან. იყო თავმდაბალი, სულით მდიდარი. არ უყვარდა ზარ-ზემი, ხმაური, თავის გამოჩენა. მისი ალალი შრომისა და ნიჭის ნაყოფია ის, რაც ჩვენ და ჩვენს შთამომავლობას დაუტოვა. იგი იყო მთამავე ქართული ენისა. უყვარდა კახური კილო-კავი, რაც უხვადაა მის მოთხრობებში და კიდევ უფრო მეტად უხდება, ამდიდრებს მის ისედაც მდიდარ და ფაქიზ შემოქმედებას. მისი წიგნები ყველა ქართველი და არა ქართველი მკითხველისათვის დიდი სამაგიდო განძია.

ბატონი რევაზ ინანიშვილის შემოქმედებას ვინც კარგად იცნობს, დამეთანხმება, რომ იგი ტოლს არ უდებს ჩეხოვს, ბულგაკოვს, ჰემინგუეის და ა.შ... იგი ნამდვილად არის მსოფლიო ღონის, დიდი კლასიკოსი მწერალი, რითაც არა მხოლოდ აწმყოში, არამედ მომავალშიც უნდა იამაყოს ჩვენმა შთამომავლობამ, სრულიად ქართველმა ერმა.

რევაზ ინანიშვილი – „დავითის ხმალი“

(განხილვა)

მწერლის ყოფიერებასა და სულიერებას ჰარმონია ეუფლება, როდესაც მასში ადამიანი და შემოქმედი ერთ სიბრტყეზე ივანება. ეს კი ავითარებს უნივერსალური წარმოსახვის უნარს და აძლიერებს შინაგან წვდომას.

„თუ შეძლო მწერალმა და გაუყალბებლად წარმოაჩინა თავის ქმნილებაში ცხოვრებისეული ჭეშმარიტება, ე. ი. მან გადაარჩინა ნამდვილი ამბავი ხელოვანისაგან“ (სოლოვიოვი).

ბუნებრიობა, ყოველგვარი ზემოაღწერულობის გარეშე გადმოცემული ამბავი, გამჭვირვალე წარმოსახვის უნარით შთაგონებული გარდასულ დღეთა რეალობა, მიზეზშედეგობრიობის დინამიკურობა, რევაზ ინანიშვილის შემოქმედების დასურათხატებაა. ამ თვისებათა გამო მისი მოთხრობები, ნოველები თუ ჩანახატები თანაბრად საინტერესოა ყველა თაობის მკითხველისათვის.

რევაზ ინანიშვილის გრძნობა-გონება სამშობლოს წარსულს დასტრიალებს. მის ყოველ საგმირო ეპოპეას თანამედროვეთათვის საჩვენებელ ეპიზოდად ჩამოქნის ხოლმე. შედეგად, სულიერი სიღრმეების ჭეშმარიტი გავლენის ნათელი ასხივოსნებს მკითხველის საზრისიანობას და ერთდროულად ჰმატებს მას წარსულის, აწმყოსა და მომავლის მიმართ მოწიწებას, ანიჭებს თავდაჯერებულობას, ამდაფრებს მასში გამარჯვებულისა თუ გამორჩეულობის სურვილს. უვითარებს განსაკუთრებულ სიფაქიზეს წინაპართა მიმართ. პატივისცემას მშობლებისა და ახლობლებისადმი. აფიქრებს ტრადიციებისა და წეს-ჩვეულებების დაცვის გარანტირებულ აუცილებლობაზე.

რევაზ ინანიშვილის მოთხრობები გაუწყვეტელი ძაფია იმ გორგალისა, რომელიც დასაბამიდან ბრუნავს. ამ უწყვეტობის შენარჩუნება და ძაფის მომავალ უსასრულობაში გადაჭიმვის საწინდარია მისი მოთხრობების დედაზრი.

რაოდენ მნიშვნელოვანია დღევანდელი სწეულებებზე შეყრილი ქართველობისათვის „დავითის ხმალი“ ორიგინალური ფაბულითა და ორიგინალური ინტონაციით. მოქმედება იმ წარსულში ხდება,

როცა მონღოლები სულს ხდიდნენ ქართველებს. ჯალათობის ფორმათა ფანტასტიკური სიუჟეტით გამორჩეულები ცხოველსა და ადამიანს თანაბრად ეპყრობოდნენ... ისინი არ ინდობდნენ ძაღლებსაც კი, ალბათ, მათი განსაკუთრებული ერთგულებისათვის პატრონებისადმი. მონღოლის მიერ ძაღლის წამების ეპიზოდი იმდენად ბუნებრივად წარმოაჩინა ავტორმა, რომ ვერ აიცდენს მკითხველი სულიერ გარდასახვას და, როგორც ცხადში, დაინახავს ყოველივეს, რასაც ავტორი გონის საცეცებით ამოქექავს. მართლა იმ საშინელი სურათის შემსწრე კაცის ინტონაციით ყვება რევაზ ინანიშვილი მისი სხეულიდან მოუკვეთელ წინაპარ ქართველთა განცდილსა და გამოვლილს.

წარსულის სურათების ცხადად დახატვა ემოციური ფონის ასამაღლებლად შესანიშნავი ხერხია, მაგრამ ავტორს ერთხელაც ვერ გამოიჭერთ ამის ყალბ მცდელობაში. იგი აბსოლუტურად უემოციოა საკუთარი პიროვნების წარმოსაჩენად, მისი ფიქრები მორღვეულ და მორყეულ ქართულ ღირსებათა გამო მხოლოდ ერის სულიერ გაჯანსაღებაზე ზრუნავენ. იგი ცდლობს, შეუცვლელად გადასცეს ტრადიციები მოზარდებს, ხოლო უკვე ზრდასრულნი ჩაახედოს საკუთარ სულში, აუშალოს სინდის-ნამუსის შემგრძნობი უჯრედები,

მოთხრობა არ არის დიდაქტიკური, მაგრამ იმ ატმოსფეროში, რომელშიც დღეს ვცხოვრობთ, ის ითავსებს ამ ფუნქციას და ემსახურება სულიერ აღზრდას. საზოგადოების ზნეობრივ-მორალური არასრულფასოვნება ავტორისათვის ის ძირითადი პრობლემაა, რამაც ერს კაცურ-კაცობის ღირსება წაართვა. წათე, საბა და სეზარი არიან მოზარდები, რომელთა თვალწინაც მონღოლთაგან ილეოდა ქართველი. ავტორი არ მიმართავს ბრძოლის ეპიზოდების გადმოცემას, ის სწორედ იმ საზარელ ყოფაზე მოგვითხრობს, რაც მათ ბატონობას მოჰყვა საქართველოში. მოულოდნელი თავდასხმები, განუკითხაობა ძალადობები, მონღოლთა მოუშლელი სასტიკი ჩვევა იყო, რომლის ენით გამოუთქმელობის გამოც მწერალი ირიბი ნათქვამის ფორმას იყენებს:

„მამიდამის თავი ჩამოახრჩობინეს მონღოლებმა“.
– გასაგებია რატომაც.

გმირული სულით მომავალი თაობის გაკა-
ჟება უფროსების მთავარი არსი იყო ცხოვრე-
ბაში. ამ მოთხრობაში მეომრად კურთხევის სცენა
გულგრილს ვერ ტოვებს მკითხველს. მას ჩვენამდე
მოაქვს გარდასულ დღეთა ეროვნული სუნთქვა,
წინაპართა გაუტეხლობა. პირდაპირობა. უშიშრობა
და თავგანწირვის თანდაყოლილი ნება.

წათესა და საბას სტუმრობა მოხუცთან, აწმყოთი
დასეტყვილი ახალი თაობის ქართული სულის
შეხვედრაა ძველი დიდების რელიკვიადქცეულ
ნაშთთან, რომელიც წინაპარმა მამაცობისათვის
მიიღო დიდგორის ომში. მოხუცის პაპის პაპისა
და დავითის ენერგეტიკით დამუხტული ხმლის,
როგორც ატრიბუტის, გამოყენება კურთხევისათვის
მიზანმიმართული სვლაა ავტორისა და რწმენაა
წინაპართა სულებისა. ვაჟკაცობისათვის ხელდასმა
მამა-პაპეული ჩვეულება ყოფილა, ხოლო მიმდევ-
რობა წინაპართა გმირული წარსულისა-ცხოვრების
დანიშნულება.

ღიალოგი აგაბო პაპისა და სეზარს შორის
არის ყოველი ქართველისათვის გარდასულ დღეთა
ისტორიული მოვლენების მიმართ შეგნებული
დამოკიდებულების მაგალითი. ახალბედას კარგად
უნდა სცოდნოდა ერის წარსული. მხოლოდ ამის
შემდეგ იყო შესაძლებელი მოზარდის ხელდასმა,
ანუ კურთხევა ომში თუ სხვა სამამაცო-საგმირო
საქმეებში მონაწილეობისათვის.

ენერგეტიკული ველის ცხადლივ გავლენა,
არსად არავის ისე არ გადმოუცია, როგორც ეს რე-
ვაზ ინანიშვილმა მოახერხა. დავითის ნაქონი ხმლის
შეხების შემდეგ სეზარი „მკლავებს განზე ეწეოდა
და თითებს ხან მოკუმშავდა, ხან გაშლიდა. ხარბად
ისუნთქავდა ნოტიო ჰაერს. აშკარად გრძნობდა, რომ
მკერდიც გაუდიდა, აუმაღლდა, ფეხები ხომ მთლად
დამსუბუქებოდა, თითქოს ხელების ერთი დაქნევა
და, როგორც სიზმარში უნახავს, მოსწყდებოდა მი-
წას, აფრინდებოდა მალლა. წათე ხომ მიდიოდა და
მიდიოდა ღონივრად, ბედნიერ თვალებს მოანათებდა
ბექაც.“

დავითის ხმალმა ერთბაშად შეუცვალა შინაგანი
განწყობა ბიჭებს. წინაპართა გმირულ სულთან
ზიარება, მართლაც რომ საცნაურია – ერთიანად
შემსუბუქებულნი და ენერგიით აღსავსენი ახლა
სულ სხვა განწყობით მიუყვებოდნენ იმავე ბილიკს,
რომელიც რის ვაი-ვაგლახითა და შიშით გაიარეს
მოხუცთან მიმავალბაში. მხნეობა, აი, მთავარი, რაც
აგაბოს პაპის პაპის ნაქონმა დავითის ხმალმა
შეჰმატა მოზარდებს.

ბექა და წათე, სულდამძიმებულ სეზარს, გზად
მოსალოდნელი ხიფათის მიუხედავად, მაინც რომ
წარუდგენენ, წინასწარგამიზნული ქმედებაა მათი
მხრიდან და გამოძახილია ძველი ტრადიციისა. ის,
რომ უფროს-უმცროსებს ზედმეტი ახსნა-განმარტე-

ბების გარეშე ესმით ერთმანეთისა, უკვე ფესვებ-
გადგმული წეს-ჩვეულების დასტურია. „მოთხმეტ-
თხუთმეტ წლისანი“ იყვნენო, – მიანიშნებს ავტორი
და ჩვენდა საოცრად, ამ ასაკში უკვე ჭკუადაძვდარნი,
მთავარი ღირებულებებისა და ღირსებების დამ-
ფასელები, ტრადიციების გამგრძელებელნი და ვაჟკა-
ცური სულის პატრონნი, მკითხველის თანაღმობას
იმსახურებენ.

სულიერად აღზევებული სეზარი, უკან გზობაზე,
ანგარიშიუცემლად ეკვეთება მონღოლს და მოკლა-
ვს მას. სისწრაფე და მტრის განადგურების ფორმა,
მეორდება. ანუ იმავნაირად, თვალის დახამხამებაში
სჩადის ამას სეზარი, როგორც დიდგორის ომში ის
პაპის პაპა, რომელმაც დავითისაგან ხმალი დაიმ-
სახურა მამაცობისათვის. თითქოს წინაპრის სულები
მასში ჩასახლდნენო. ხელს არ უშლის ასაკი, იგი
ტოლსწორია ომგამოვლილ მამაცთა და ამ პასაჟით
ავტორი ააშკარავებს თანამედროვეთა სიმხდალესა
და უსუსურებას. განსაკუთრებით მოზარდი თაობის
მოუშხადებლობას ცხოვრების მკაცრ კანონებთან
შესარკინებლად.

მათ სამთა შედგომა რთულად დასალაშქრავ
სახიფათო გზაზე, მოხუცის მიწურისაკენ დიადი
მიზნის განსახორციელებლად, ჩანერგილი წესის
აღსასრულებლად, შინაგანი მზაობაა გმირობისა
და სიმამაცის მექვიდრობით მისაღებად. არის
ამაში რაღაც აღმატებული, იმდენად, რომ ადამი-
ანის გონებას მისი აღქმა უჭირს, მაგრამ ცოცხალ
და გარდასახულ სულთა მისტიკური კავშირი რე-
ალობაა. მოხუცის შემახილი – „ღივითის სულო“
და „დავსე, დავსე, დავსე! ამერ-იმერის ხილულ-
უხილავი ერთობის რწმენაა, ძალისმომცემია და
თავგანწირულობის უტყვი გარანტია.

ბექასა და წათეს სწრაფგონივრული მოქმედება
მეგობრის გადასარჩენად, საუკუნეობით ერში ნაწრ-
თობი მოსაზრებულობის გამოვლენაა. ამ საქციელში
არანაკლებია რიტუალის ემოციური გავლენაც და
მოზარდებში განფენილი ვაჟკაცური სულის თავ-
დადებაც. მოხერხებულობა, გასაქცევად გზა-ბილიკის
არჩევისას, სრული მზაობაა მათი მხრიდან მიმე-
სიტუაციებში გასარკვევად.

მწერალი აზრის სხარტად გადმოცემის ოსტატია.
ძალიან ერიდება ფუჭსიტყვაობას. მოთხრობაში
ყველა ლეტალი გათვლილია და ორგანული ნაწილია
სიუჟეტისა. ავტორი კოპწია და ფაქიზია დედააზრის
განვითარებაში. წინადადებებს, გარდა იმისა, რომ
ამბის თხრობაში ეფექტურობის ხარისხს ანიჭებს,
მიზნობრივ დატვირთვას აძლევს და თანამიმდევ-
რობით კინძავს თემის გასაშლელად, ჩანაფიქრის
სისრულეში მოსაყვანად.

„მამიდას თავი მოაკვლევინეს მონღოლებმა“, –
მოთხრობის დასასრულს სეზარის მიერ მონღოლის
მოკვლის საბაბი ხდება. ნიშანდობლივია, რომ საი-
ქეთო გზაზეც შეხვდათ ბიჭებს მონღოლნი, მაგრამ,
პირიქით, დაიმაღლნენ. სისხლის ყივილის, შინაგანი

ხმის ძახილისა და ხელდების რიტუალთა ემოციურ-ფსიქოლოგიურ, მისტიკურ გავლენათა თანხვედრის წერტილი სეზარის არსებაში დედის უდანაშაულო სისხლით გაიჟლინთა და ამოხეთქა ამ გაუბედავი ბიჭის არსებიდან შესაშური ძალითა და სიმამაცით.

რევაზ ინანიშვილი არ მიმართავს დეტალურად აღწერით ხერხს მოვლენათა სურათის დასახატად, მაგრამ, კონტექსტის გათვალისწინებით, თუნდაც ერთი სიტყვით შეუძლია მკითხველს სრული წარმოსახვისაკენ უბიძგოს: „მეორე დღის საღამოს, პირველ ბინდისასვე, ქვემოთ წითლად გაშუქდა მოწმენდილი ცა გორებს შორის.“ „წითლად“ ის სიტყვაა, რომლითაც გასაგებია, თუ, რაც მოხდა: სოფელი გადაწვეს მონღოლებმა, რადგანაც ვერ იპოვეს მკვლელები.

მოთხრობაში არ ჩანან მამაკაცები, მოხუცის გარდა. წათეს ნათქვამი – „მამაც აღარა ჰყავს, არავინ აღარ ჰყავს ჩვენს მეტი“ დროის სისასტიკის ნამუშვრალია. გამოუცდელი ახალგაზრდები ერთი მხრივ, გახიზვნიტ პოულობენ თავშესაფარს, მაგრამ მეორე მხრივ, უნებლიეთ ხდებიან სოფლის ამოწყვეტის მიზეზიც. მამაც დროის მსახვრალი ხელი ურევია.

თვითშეგნების ხარისხი მაღალია სეზარში, ის შეეცადა თავისი უბედურების მიზეზთან გამკლავებას, მაგრამ ვერ გათვალა შედეგი, რის გამოც ის ძმებმა დილით ჩამომხრჩვალნი იპოვეს.

თითქოს გათვლილი აქვს ავტორს ყველაფერი მისხალ-მისხალ. მაღალია მორალურ-ზნეობრივი ფონი, მძიმეა და სასტიკია დროით გაწერილი ბედი, ძლიერია ტრადიციული წეს-ჩვეულებების ფესვები. თუმც არის ერთი დიდი კითხვის ნიშანი. სად არიან მამაკაცები – მამები, დაიხოცნენ თუ გაიხიზვნენ? ჩემი აზრით, ისინი დაიმაღლნენ გარკვეული ტაქტიკის თანახმად (რომ არ ამოწყვეტილიყვნენ). ამით უკმაყოფილოა აგაბო პაპა: „მაგარი ვაჟკაცები არიან მონღოლები, ხმაღს მეტ ფასს ადებენ, ვიდრე

საკუთარ თავს, ეგერება, ეგრე! ჩვენ ჩვენი ხორცი გვირჩვენია ყველაფერს.“

ძნელბედობის ჟამს მიუღებელია მწერლისათვის სოფლის მიგდება ქალებისა და ბავშვების ამარა. სამწუხაროდ, ასეთი ფაქტებიც ჩაწერილა ისტორიაში. რევაზ ინანიშვილი, მისი თანამედროვე ყოფით შეძრწუნებული, იმ შორეულ წარსულშიც ხედავს დაშვებულ შეცდომებს და მიაჩნია, ისტორიის გრძელ გზაზე, განსაცდელის ჟამს, მტერს პასუხი უნდა გაეცეს კვალად მოხუცის პაპის პაპისა, რომელმაც ღირსეულად დაიმსახურა და ატარა დავითის ხმალი.

ვიყოთ დავითის ხმლის მემკვიდრეები და ხელდებული აგაბო პაპის მიერ – რევაზ ინანიშვილის ანდერძია.

ის სამნი-თოთხმეტ თხუთმეტი წლის ბიჭები, სულიერ გენეტიკური მემკვიდრენი არიან, როგორც გმირი წინაპრებისა, ასევე უშუალოდ საკუთარი მამებისა. ორივე მხარის ნაავდრალი თუ ნაგმი-რალი აისახა უცოდველი თაობის ცხოვრებაში და წარსულსა და აწმყოს შორის გარჩენილები, უნებლიედ, ხდებიან მიზეზ-შედეგობრივი მოვლენების მონაწილენი დროის სისასტიკის წყალობით.

ჰმართებთ დაფიქრება მამებს.

„დავითის ხმალი“ ამბავში ამბის მოყოლით განივრცობა, ამით ავტორი წარსულის, აწმყოსა და მომავლის მიზეზ-შედეგობრიობის უწყვეტი ჯაჭვის დენადობას წარმოაჩენს.

მწერალი, თხრობის უშუალო ბუნებრიობით, სიუჟეტის განვითარებისას ურთიერთმონაცვლე ეპიზოდების რეალური კადრებით, სულიერ დრამას ისე ავითარებს, რომ თავად ხდები მონაწილე იმ ავადმოსაგონარი დროებებისა და ირგებ პერსონაჟთა სახეებს.

რევაზ ინანიშვილი თვითონაა აგაბო პაპა, რომელიც მამათა საქციელით უკმაყოფილოა და ხელიდან არ უშვებს შანსს ახალი თაობის მოსაგონიერებლად.

ჩვენს ინანიშვილი:

„...მშენებლობად ქცეულ დედამიწაზე, სადაც ერთმანეთზე დახვავებით აგებენ, ამსხვრევენ, ისე იწყებენ შენებას, ადიან მაღლა, – როგორ წააგავს დღეს დედამიწა ბიბლიური ბაბილონის გოდოლს! – მწერლისთვის დარჩენილია ერთი ადგილი – დარაჯისა. იგი დარაჯობს წარსულიდან მოყოლილ რაღაცებს – ბალახებიდან ბავშვებამდე. ბავშვებამდე!..“

როგორც ყველა დარაჯს ქვეყნიერებაზე, მწერალსაც უმწეოდ აქვს გაშლილი ხელები, ბავშვები კი დარბიან უთავბოლოდ, ბალახებიც ამოდინ უადგილო ადგილას. შუბლშეკვრით დაჰყურებენ ერთთაც და მეორეთაც მშენებლები“.

ბეკა ბალაშვილი

ბეკა ბალაშვილი

ბეკა ბალაშვილი

ხახვები და ნივრები*

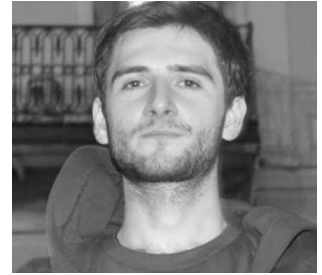
I

ახალი ოფისი, ახალი იმედები, ახალი თანამშრომლები, ახალი დაბრკოლებები, მაგრამ უცვლელი დაუკმაყოფილებლობა, უცვლელი დაჩაგრულობის შეგრძნება, უცვლელი გამოყენებულობის შეგრძნება, თუმცა ყველაფერი ახალი მაინც საინტერესოა. ეს სიახლის ჟინი და ვნება, შეცნობის პირველი ეტაპი გავიწყებს და თვალს გახუჭინებს მორიგ უსამართლობებზე, რაღაც პერიოდით ჩუმად ხარ, მერე ისევ ინტრიგანად შეგრაცხავენ და მერე ისევ უნდა დაიწყო ამბოხი.

ახალ ოფისში დიდი სამუშაო დარბაზი დამხვდა, თეთრი ჭერით და კედლებით. ჩვენი სამუშაო მაგიდები ერთმანეთისგან შავი, „კარდონისმაგვარი“ ჯებირითაა გამოყოფილი, ისე რომ მეზობელს ვერ ხედავ, ვერც წინ, ვერც გვერდით, მაგრამ იცი, რომ იქ ვილაც არის, იქ ვილაც მუშაობს, ან შენნაირად მუშაობს, ან შეიძლება შენ გითვალთვალებს. იქაც, ისევე როგორც ყველა სხვა ოფისში, ზოგი მუშაობს, ზოგი კი რაღაც მისიას ასრულებს, ან გითვალთვალებს, ან გაფასებს, ან „შპიონობს“ უფროსთან. ასეთ გარემოში პირველად მიწევდა მუშაობა, დერეფანში შემომავალი ყველა ადამიანი ჩაუვლიდა ორ რიგად დაწყობილ მაგიდებს და ადვილად შეეძლო გადაეხედა, ვინ რას აკეთებდა.

ახალ ოფისში ტრადიციულად ადვილად ავუღე ალლო ყველაფერს, ძალიან სწრაფად ვასრულებდი დაკისრებულ საქმეებს, მერე ცოტა გაბრუებული დერეფანში გავივლიდი და ჩემსავით მობორიალე თანამშრომლებს ვხვდებოდი. მაშინ ვაანალიზებდი, თუ რატომ იღებენ ამერიკელები ამდენ ფილმს ზომბებზე. დიახ, რუტინისგან დაღებილებულ თანამშრომლებს თუ შეხედავთ, დერეფანში როგორი მკვლელი სახეებით დადიან, როგორი უსიცოცხლო და უშინაარსო თვალებით მიმოდიან, როგორ ერთი მიზანი უტრიალებს ყველას თავში: „თვის ბოლოს ხელფასამდე გამაძლებინა“ – ადვილი იქნება ამერიკული ჰორორზომბების გახსენება. მით უმეტეს, რომ ეს საოფისე გარემო და სისტემა ამერიკაში უფრო მასიურია.

აი, ავერ ჩემი თანამშრომელი გილა,1 სახეზე წითელი სისხლივით ჩამოსდის ოფლი, მიღიმის და კბილებს ისე აჩენს თითქოს შესაჭმელად გაალო, ავერ ზარაბი თავს იქეჟავს ისე ნერვიულად, თითქოს ტვინი გაეხლიჩა და კისერს ისე ატრიალებს, სადა-

ცააა უნდა გადატყდეს, შეხედეთ, ნენო თავს ძირს ხრის და გაიგნორებს, ვერ გამჩნევს, მერე ასწევს და უკან ტყდება, ეს ყველა კადრი ფილმებში არ ხდება, ჩემს ახალ ოფისში ეს ყველაფერი ყოველდღიურობაა.

დაკისრებულ დავალებებს მალე ვრჩებოდი და რამენაირად უნდა გამეწელა სამუშაო დღე, ოფისში ყოფნა რომ ასატანი გამხდარიყო... გაითვალისწინეთ, რომ ძალიან ახალგაზრდა და სხარტი ვარ და ჩემს დაკისრებულ მოვალეობას თუ სხვები 5 საათში აკეთებენ, მე ნახევარ საათში ვასრულებ.

ამიტომაც! მოვიფიქრე უჩვეულო რამ, ისეთი რამ, რაც ჩემს ცხოვრებისეულ იდეას, ჩემს პიროვნულ არსს გამოხატავდა, ისეთი რამ, რაც ინტრიგნულიც იყო და გამომწვევიც, ისეთი რამ, რაც ადრენალინს გამოამყოფინებდა, რაც ბეწვის ხიდზე გამატარებდა, გამახალისებდა, გამაცოცხლებდა და განმახლებდა, ის, რაც რაიმე გზით აქაურობას დამავიწყებდა, ამ ზომბებს და ზომბომანებს დამაშორებდა, და რა უნდა ყოფილიყო ასეთი რამ?

წიგნები!

დიახ, ყოველ დღე სახლიდან გამოსვლისას ჩემს დიდ ბიბლიოთეკას ავხედავდი, აბა, ახალი წიგნები თუ ძველი? ქართული ლიტერატურა თუ უცხოური? საით წავიდეთ დღეს? სად ვიმოგზაუროთ? საფრანგეთში წავიდე? ფრანგ ავტორებს შევეხო? თუ გერმანიაში? ძია დოსტოვესკისთან ხომ არ ავიდე თუ ამერიკაში გავცუროთ? კოლუმბის გზას ხომ არ გავყვეთ? სელენჯერი? თუ ფოლკენერი? იქნებ სტაინბეკი? მოიცა, დავრუნდი ევროპაში – რომენ გარზე რას იტყვი? თუ პენაკს შევუდგეთ? – მოიცა, ძია პრუსტი? თუ კამიუ? გერმანულ ტყეს ხო არ მივხედოთ? ჰესე თუ თომას მანი? იქნებ ძია ჰაქსლი ან ორუელი... იყო რამდენიმე დღე, ქართული მშობლიური ლიტერატურა რომ მწყუროდა... ნიკოლო მიწინაშვილს მივაღეჭი, ხან პაოლოს, ხანაც კლდიაშვილი გავიხსენე და ხანაც აკაკის ლექსები. საიდან სად დავმოგზაურობდი... ვერ წარმოიდგენთ, ქვეყნები, ეპოქები... მოკლედ ყოველი დილა ბიბლიოთეკასთან

იწყებოდა, პატარა წაბასებით საკუთარ თავთან, შემდეგ ერთ-ერთ წიგნს მოვხვევდი ხელს, მკლავის ქვეშ ამოვიჩრდი და როგორც საყვარელ გოგონას, ისე მივატყუხულებდი ოფისში. ჩემს მაგიდა-ბუტკაში შევიწყუხებოდი, იმ დღისთვის სპეციალურად შერჩეული წიგნი კომპიუტერთან ნახად და მეგობრულად მელოდა, სანამ მე საქმეებს არ მოვრჩებოდი, ის იქ იყო, გადაუშლელი, ხელუხლებელი. დასრულდებოდა ჩემი კომპიუტერთან კაკუნის და აი ისიც, აი, ჩემი ნანატრი ლუკმა, აი ჩემი პოეზია და ლიტერატურა... აი, ჩემი სხვა სამყარო! შორს! შორს! დასავლეთით! შემდეგ სამხრეთით, მერე ჩრდილოეთით! და ბოლოს აღმოსავლეთით? (ამ მარშრუტით ვცდილობ, მაგელანის მოგზაურობა გავიხსენო)

მაგრამ

და ეს მაგრამ, ისევ ეს მაგრამ, ოხ, ეს მაგრამ, „მაგრამისტების სპეციალური სახელმწიფო პროგრამა“, მოკლედ, ამ ჩემს წიგნს და წიგნომანიას მთელი დაბრკოლებები ელოდა...

მაშ ასე, მოვრჩი საქმეებს, შევეშვი კომპს და გადავშალე ჩემი იმ დღის სატრფო – მონდი ვთქვით და ფონკინოსი, ფონკინოსის „დელიკატურობას“ ვკითხულობ, ქმარს ეს-ესაა მანქანა დაეჯახა, დებერესიაშია ჩავარდნილი ჩვენი აკურატული გოგონა (ფილში ოდრე ტოტუ). გადაშლილი წიგნით ვზივარ კომპიუტერის წინ, წარმოიდგინეთ, მთელი ცივლიზაციათა ჯახია, კომპიუტერი პირდაფრენილი, გაკვირვებული სიცისფრე შემომცქერის, მე კი, მის წინ ახალი გამოცემის წიგნით ხელში, მივემგზავრები საფრანგეთში. კომპიუტერი დაიჭყლუპუნებს, ხან რა ამოვარდება, ხან – რა, მე კი წიგნში ვარ ჩაფლული, ომი მაქვს გამართული ტექნოლოგიასთან, ჩემი პირადი ბრძოლაა დაქლიავენასთან, დაზომბებასთან და კომპიუტერდამოკიდებულებასთან, მე ახლა ფონკინოსთან ერთად პარიზში დავეხეტები, ჩემ წინ კი ჩემი გაცემული კომპიუტერი ნერვულ ხმებს გამოსცემს. ეს მხოლოდ დასაწყისი იყო, აი მთავარი ახლა იწყებოდა.

გადავშალე წიგნი და თანამშრომელმა ჩაიარა, ოო, შემამჩნია, ჰკონია, უსაქმოდ ვარ, ოო, დაეჭვდა, არ ესამოვნა, თავი დახარა, საეჭვოდ დაჯდა თავის მაგიდა-ბუტკასთან, ოო, ჩემო წიგნო, შეგვამჩნიეს, ასე თავისუფლად და ლივლივით ვეღარ შევძლებთ ურთიერთობას, ხანდახან უნდა დავიმალეთ, ხანდახან უნდა შევიწყუხოთ, რომ ძალიან თვალშისაცემი არ გავხდეთ.

თავისით მოდის გამამართლებელი ფიქრები: „მე ხომ სიგარეტს არ ვეწევი, თქვენ – ყველა ეწევი და ყოველ ნახევარ საათში გადინხართ სიგარეტის მოსაწევად, მე არ ვეწევი, მაშ, არ მაქვს უფლება რომ მოწევის მაგივრად ის, რაც მსიამოვნებს, ის ვაკეთო? ჩემთვის მოწევაა წიგნის კითხვა“. ძალიან ბავშვურია.

მოდის უკეთესი ვერსიები: „რომ არ გამოვდებოდი და არ გამოვშტერდე, ასეთი რამ მოვიფიქრე, წიგნს ვკითხულობ ხოლმე დღეში ერთ-ორ ფურცელს“, მაგრამ ამის თქმა არ გამოვა, იმიტომ რომ დღეში

ერთ წიგნს ვამთავრებ და მეორე დღეს უკვე ახალი წიგნი მომაქვს, სხვა რამ უნდა მოვახერხოთ: „აი, ჩემო თანამშრომლებო, ხომ არსებობს სტერეოტიპი, რომ საჯარო სამსახურებში რუტინულად მხოლოდ საქმეს ვაკეთებთ, ჩემი ეს წიგნის კითხვა კი პირიქით, დიდი მიღწევაა, ვუმტკიცებთ საზოგადოებას და სამყაროს, რომ საჯარო სამსახურში შესაძლებელია წიგნის კითხვაც, მაშასადამე აზროვნება, მაშასადამე ფიქრი“ და მერე ვინ ვითხრა, რომ საჯარო სამსახურებში ისეთი კადრები გვჭირდება, ვინც ფიქრობს ან აზროვნებს? იყო ჩემს თავთან გამართული კამათის პასუხი, მთავარია, რობოტებივით კოპი – პეისტი, კოპი – პეისტი...

ჩემი და ჩემი წიგნების ამბავი სახიფათოდ გადაიქცა, როცა დელაჩემისგან გავიგე, რომ მის უფროსს საკუთარი თანამშრომელი იმისთვის გაუთავისუფლებია, რომ შურნალის კითხვისას წაასწრო... თურმე ასეთი პრეცედენტი ყოფილა, მე კი არ მინდა უსამსახუროდ დარჩენა, საკუთარი ფულის გარეშე ყოფნა წარმოუდგენელია, მით უმეტეს, რომ კარგა ხანია ჩავები ამ კარიერისტულ, ვირტუალურ თამაშში. მე დაწინაურება მინდა, სათანადო ხელფასი და დაფასება, მაგრამ წიგნებზე უარს ვერ ვიტყვი, წიგნები ჩემი პირადი ომია ოფისთან, აქაურობასთან, კომპიუტერთან...

ერთ დღესაც ყურებში მაქვს გარჯობილი ყურსასმენები, ვუსმენ მუსიკას და თან წიგნში ვარ ჩარგული, ამელი ნოტომისთან ერთად იაპონიიდან მოვფრინავ, რინრის დაემორღობით და ბელგიაში გაგვიწვია, რომ ჩემი სამსახურის უფროსი თავზე წამომადგა. თითქოს ერთი თვალი გავაპარე და ვუყურებ მის რეაქციებს, რას იზამს? ახლა ის წამია, როცა ჩემი წინასწარმოფიქრებული ფრაზები უნდა მოვავროვო და მზად ვიყო ყველანაირი დარტყმისათვის, მზად ვარ, უფროსი ჩემსკენ მოდის, არ ვწყვეტ კითხვას, ის ახლოვდება, ამელი ბელგიაში ჩადის და დასთან ერთად იწყებს ცხოვრებას, უფროსი ხელს მადებს და მე ყურსასმენებს ვიხსნი.

უხერხული წამი.

– რას შვრები?

– რა ვი, ვკითხულობ.

– რას კითხულობ? ხელს ადებს ჩემს წიგნს, გადაატრიალებს და კითხულობს სათაურს, პირით ჩაიკითხავს „არც ევა, არც ადამი“ და მეუბნება: რამდენი ხანია წიგნი აღარ წამიკითხავს.

ვიცოდი!!! ასეც ვიცოდი!!! ეს ახალი უფროსი საოცარი კაცია! აბა, რომელი სამსახურის უფროსისგან გაიგებდით ასეთ შენიშვნას? მაგრამ თან სერიოზულდება, აბა, ვნახოთ, ახლა რას იზამს, ჩემი ექსპერიმენტების პიკში ვარ, მთელი სოციალურ-ფსიქოლოგიური დაკვირვებები მაქვს, ტურნებს შშუმნის, სახეს ფაკლავს და მორიდებით გაუბედავად მეკითხება:

– რამდენი გაქვს დაწერილი? უკვე საქმეებს გულისხმობს. იქვე ეშმაკურად ჩაკეცილი პროგრამა კომპიუტერში ერთი კლიკით გავხსენი და ვეუბნები:

- ყველა დავასრულე.
- ჰო, კარგია... და მცივდება.

ჩემი პირველი ბრძოლა წარმატებით დასრულდა, ჩვენ გავიმარჯვეთ. მე და ჩემმა წიგნმა საწადელს მივალწიეთ, დავჯაბნეთ და მთელ უხერხულობებში ვამყოფეთ ეს ჩვენი უფროსი, რომელიც საკმაოდ კაი ტიპი ყოფილა, ცხოვრებაში პირველად არ გამიმართლდა? ასეთი უფროსი რომ გეყოლებას! მაგრამ ისიც ვიგრძენი, რომ ჩემ გამო თავს არ გაიფუჭებს, და ისიც ვიგრძენი, რომ უხარია ასეთი ახალგაზრდა, წიგნისმკითხველი თანამშრომელი რომ ჰყავს.

მომდევნო დღეს გილბერტ ადერის „მეოცნებენი“ წავიკე, მთელ ახალგაზრდობას ხომ ევა გრინზე და ბერტოლუჩის იმ სამეულზე გვაბოდებს, სამნი რომ გარბიან ლუერში, რეკორდის დასამყარებლად, მოკლედ, წიგნადაც საინტერესო აღმოჩნდა ფრანგი და-ძმის ამბავი, განსაკუთრებით ამაზრზენად და კარგად აქვს აღწერილი მათი ამ ზეობისა და უსაქმურობის შედეგი, როცა უკვე საჭმელი გამოელევათ, ჭუჭყიანები დადიან, სცივათ და ცხოველებით სანაგვე ურნაში იქექებიან, იქნებ რამე ჭამონ, აი სწორედ ამ მომენტში ვარ, როცა მათი ამერიკელი მეგობარიც კუჭაშლილი აბაზანაში გარბის, რომ კარში პუპუნა შემოდის, პუპუნა, ოოო!

სულ დამავიწყდა თქვენთვის მთელი იერარქიული სისტემა მომეხსენებინა, მოკლედ, ჩემი სამსახურის უფროსი ჩვეულებრივი უფროსთაგანია, მისი და მისნაირების უფროსი უკვე პუპუნაა, აი პუპუნას და ასეთი დიდი საჯარო სამსახურების უფროსი კი უკვე დიდი თუა გახლავთ, თუას ზევით ვინაა, ნუ, არ გვჭირდება ამ წამს, არაა მნიშვნელოვანი.

ჩემი სამსახურის უფროსი კი კაი ტიპი აღმოჩნდა, მაგრამ ეს პუპუნა კი გამიგია, არც ისე განათლებამოწყურებული კაცი იყოს, უფრო ავღებულად ექცევა ხოლმე თანამშრომლებს.

ჰოდა, ევა გრინი ტუალეტის კარზე უკაკუნებს ამერიკელს, გამოდიო და ამ დროს შემოდის პუპუნა კარში, წიგნი ნელ-ნელა ჩავაცურე მკერდის ჰორიზონტიდან და კლავიატურასთან მივმალე, ყურსასმენები მოვიხსენი და შევხედე, საბედნიეროდ, გარეშემოს ათვალეირებდა და მეც მხოლოდ თვალი მკიდა, დაბზრივდა ციბრუტივით და უკანვე გავიდა, აი, ეს იყო ყველაზე დიდი ადრენალინი მე და ჩემი წიგნების ისტორიაში. ეს ის მომენტი იყო, როცა მზად არ ვიყავი და ბედს მივენდე, რა მოხდებოდა, თქვენ ვერ წარმოიდგენთ, როგორი სიგიჟით მელოდნენ წიგნების ფურცლები, რა მოხდებოდა, რა ექსტაზით დასრულდებოდა ეს ეპიზოდი.

II

იზაბელ ებერარდის „მოგზაურობა მალრიბში“ მქონდა წამოღებული, დავალებებს თავი დავალწიე და ამ დაბნეულ და დაკარგულ ქალთან ერთად ვმოგზაურობდი მაროკოსა და ალჟირის საზღვრებთან, უაზროდ მეამბოხე ბელუნიების შეხლა-შემოხლას

და ევროპელი კოლონისტების ბოლო, სულისმდაფავ დღეებს შევცქეროდი უდაბნოში, რომ ამ დროს სტაჟიორები მოიყვანეს...

სტაჟიორების დანახვაზე ჯერ ხომ ჩემი სტაჟირება გამახსენდა, ამეწვა მთელი კუჭ-მუცელი და მერე თითოეულზე დავიწყე ძებნა-ძიება, რამდენად გამძლე იქნებოდნენ სისტემისთვის, რამდენად ამტანები, რამდენად კარგი ოჯახური და სოციალური სტატუსი ჰქონდათ. რა თქმა უნდა, სტაჟიორებს ადვილად გავუგე და მათაც თავისიანად აღმიქვეს. უფროსმა რომ დაანაწილა და გავიდა, უკვე გასაუბრებებით, შიდა გადაძახილებით გავერკვიეთ, ვინ ვინ იყო და ვინ რას წარმოადგენდა, ყველა სტაჟიორი პოზიტიური ახალგაზრდა, ოღნავ დაჩაგრული და ცხოვრებაზე გულაცრუებული მიჩვენა.

ჩვენი მეგობრობა ამ საერთო ნიშით დაიწყო...
 დანიელ პენაკის „რომანივით საკითხავს“ კითხულობდი, რომ სტაჟიორმა სუფომ შემომთავაზა, სასადილოში მათთან ერთად წავსულიყავი, წიგნმა თითქოს ღიმილით შემომხედა, მიდი, კაცო, მე აქ გელოდებიო, კომპიუტერი ისევ ზერელედ ცისფრად მანათებდა, სადაცაა ბრაზი მოერეოდა, რომ არ ვეკარებოდი. სტაჟიორებთან ერთად ვსადილობდი, რომ მწვავე თემა წამოიჭრა.

- მგონი, ესენი არ აპირებენ ჩვენს აყვანას.
- მგონი, კი არა, არ აპირებენ, ჩემმა მეგობარმა თქვა, ასე, იცი, რამდენჯერ მიუღიათ? 5-6 თვე ამუშავეს და მერე პანლური.
- მანსი არაა, ახლა ასე უხელფასოდ უნდა გვამუშავენ და მერე გავიშვებენ?
- მონები ვართ იმენა, ხახვი მაინც მოგვცენ - ერთ-ერთი ცდილობს, იხუმროს.
- თუ ასე მოხდა, რამე უნდა გავაკეთოთ.
- დიდ თუასთან რომ მივიდეთ?
- კაი რა, რა უნდა ქნა, კაი რაა...
- ხო, მაგრამ მაინც შეიძლება სისტემის შიგნიდან შეფუცხუნება - წამომცდა მე.

როცა დასაქმებული ამოიღებს ხმას და ასეთ რამეს იტყვის, ახალბედა, სამსახურს მოწყურებული ადამიანების ყურები მაშინვე მისკენ მიტრიალდება.

- როგორ? კითხულობს ერთ-ერთი პირობითად, რომელიდაცოდან მოდის ეს კითხვა, შეიძლება არც მოდის და მათი მოცქირალი თვალებიდან, საერთო მხერიდან მომესმა „როგორ“ თავის დროზე მე ხომ მარტო ვიყავი და ეს „როგორ“ ვერ ვიპოვე, ახლა კი ამ ახალგაზრდებს უფრო მეტი შეუძლიათ, ისინი ბევრნი არიან, ისინი ჩემსავით დაჩაგრულები და უსუსურები არ არიან, აგერ ეს გოგო მომხივლელია, აგერ ეს ბიჭი ძლიერი ჩანს, აგერ ეს მაღალია, აგერ ეს მსუქანია, აგერ ეს დაბალი და მოხერხებულია, მოკლედ ამდენი და ასეთი ჭკვიანი და ფიზიკურად გამოსადეგი სტაჟიორი უფრო მეტს იზამს, ვიდრე ერთი ნიკოლასი თავის ნაჭუჭში გამოკეტილი, მაშ, ჩემი მისია იდეების დარიგებაა, მე, როგორც ინოვაციური გენერატორმა, ჩემი აუსრულებელი იდეები უნდა გავცე, ისინი მითხოვენ.

– სისტემა უნდა დაინგრეს არ გამოვა, კი ხედავთ რა მივიღეთ მაგით, მეუბნება ერთ-ერთი, მაგრამ სისტემას რომ უნდა უჯიკო, ეგ მართალია, სხვა გზა უკვე არაა...

– კაი რა, შეუძლებელია, ახლა ასე თუ გაგვიშვებს. წუწუნებს გოგო.

– თქვენ შეგიძლიათ მათ რეპუტაციას დაარტყათ. ვაგრძელებ, არ ვჩერდები, ახლა უნდა ვადმოვალავო მთელი ფანტაზია, არა ნიკოლას, შეჩერდი, ნუ მოწამლავ ამ ბავშვებს. – ჰო, თქვენ შეგიძლიათ, ერთობლივად ისეთი იდეები გააჟღეროთ, რომ სახეები გახდებით, ყველა დაგიმასოსოვრებთ, ყველგან მიგიღებენ.

– ასეთი რა უნდა გავაკეთოთ?

– თქვენ ისეთ იდეებს გააჟღერებთ, რაც სახელმწიფო პოლიტიკაა, რაზეც დიდი თუა ხშირად საუბრობს, ისეთ თემებს გააჟღერებთ, რაზეც ტელევიზიები დაირაზმებიან და, პირველ რიგში, თქვენ მოგხედავენ.

– და ეს ყველაფერი როგორ უნდა ვქნათ? მეკითხება ოდნავ შეშინებული სუფო, მას აშკარად ურჩევნია, უსისხლოდ და ძალადობის გარეშე მიიღონ სამსახურში.

– ამან რაღაც იცის და არ გვეუბნება, ისევ ხუმრობით ცდილობს ნადორი, ვატყობ, რომ ის ფარულ საქმეებს კარგად გააკეთებს.

– მართლა, მართლა რას გვეუბნები? სერიოზულად მეკითხება გარგი, აი, ეს კი თავი უნდა იყოს ამ ამბოხის, ამ ანშლაგის, ასეთი კონკრეტული და პირდაპირი ტიპები მევასება.

– იმედია, ტერორიზმისკენ არ გვიბიძგებ, ეს თან ხუმრობით ნათქვამია, თან მართლა გულისხმობს, ამ ბიჭს, მგონი რუტი ჰქვია, ამ ბიჭს დავაჯილდოვებ, ისეთებს ჩაიდენს.

– არა, გვითხარი, გვითხარი, რას ამბობ ერთი, თიონამაც გამოყო ფეხი, კი არა და, კუმ ფეხი გამოყო, ასეთი ამბავი დაემართა ამ გოგოს, თუმცა ის ყველაზე მეტადაა წამსვლელი ამ მისიაზე, რადგან უსამართლობის საშინელი გრძნობა გამჯდარი აქვს ყოველ ნაბიჯზე.

– რა უნდა ქნათ და, ქვევით, დიდ სივრცეში, დიდ საკონსულტაციო სივრცეში, ხომ იცით? რამდენი ხალხი მოაწყდება ხოლმე ყოველ დღე?

– კი, მერე?

– მოკლედ, სანამ თქვენ სტაჟირებიდან გაგიშვებენ, და პანდურს ამოგკრავენ, ეს უნდა გააკეთოთ. ორი დიდი დინამიკი უნდა იმოვნოთ, საკონსულტაციო სახლში შემოიტანოთ, დაცვის ბიჭებს შეგიძლიათ უთხრათ რომ საქმეს სჭირდება და რომ აქ მუშაობთ, დებილები არიან ადვილად შემოგატანინებენ, ისეთ დროს უნდა ქნათ, როცა დიდი თუა იქნება, დიდი თუა რომ გვეწვევა. ეს ორი დიდი დინამიკი დადგით ცენტრში, შემადლებულ ადგილას კი ავიდეს ერთ-ერთი თქვენგანი და მიკროფონში თქვას თქვენი მოთხოვნები, თქვით, რომ თქვენ ტერორისტები არ ხართ, გულწრფელად უთხარით ხალხს, მოსულ მოქა-

ლაქებს საკონსულტაციო სივრცეში, უთხარით, თუ როგორ ავიყვანეს სტაჟიორად, როგორ გაშუშავებენ და როგორ გაგიშვებენ ერთ-ორ დღეში. მოწვეული უნდა გყავდეთ ტელევიზიები, სახალხო დამცველის აპარატი, არასამთავრობო ორგანიზაციები, პროფკავშირები, ყველა, ყველა უნდა დარაზმობთ, ყველას უნდა შეატყობინოთ, რომ ჩვენი სამსახურის დიდ საკონსულტაციო მოქალაქეთა მისაღებში ივეგება დიდი ბრიფინგი, აჯანყებული და ამბოხებული სტაჟიორების ექსპრომტი! და რომ ერთ-ორ საათში ისინი იქ უნდა გაჩნდნენ.

– და რას ვიტყვით ამ მიკროფონში? კარგი დავუშვათ ეს დინამიკები მოვიტანეთ, ხალხიც მოვიწვიეთ, მერე რა უნდა ვთქვათ?

– რა უნდა თქვათ, და აი შენ! მივმართავ გაორგის, შენ მგონი შეძლებ. დავწეროთ ტექსტი რასაც წაიკითხავ! აი ახლავე შეგვიძლია ეს დავწეროთ.

– დავწეროთ! – მელრიჭება ნადო, რუტი კალამს ამოადრობს, თიონა ფურცელს შემოაცურებს. მე ვიწყებ ტექსტის კარნახს:

„ნიკოლასის სახელით!

ყურადღება მოქალაქეებო, ყურადღება ქალბატონებო და ბატონებო! მოვმართავთ სტაჟიორები! მოვმართავთ, პირველ რიგში, თქვენ, დილო თუა, შემდეგ კი მივმართავთ პრეზიდენტს, მივმართავთ სრულიად სამყაროს, ტელევიზიებს!

ნიკოლასის სახელით! ჩვენ ავიყვანეს სტაჟიორებად 6-თვიან პროგრამაზე, უფასო სტაჟირებაზე და დაგვიპირდნენ სტაჟირების მერე ავიყვანდნენ სამსახურში! 6 თვე იწურება, თითოეული ჩვენგანი პირნათლად ასრულებდა დავალებას! თითოეული ჩვენგანი მუშაობდა დაუღალავად და იმსახურებს სამსახურში აყვანას, შტატის გამოყოფას და შესაბამის ხელფასს! ჩვენ უარს ვამბობთ დასაქმებულებზე უფრო დაბალ ხელფასზე! ჩვენი 6-თვიანი უფასო სტაჟირება არის საბაბი იმის რომ დავინიშნონ ანალოგიური ხელფასი! ჩვენ მოვითხოვთ პასუხს! თქვენ წინაშე მოქალაქეებო! თქვენს წინაშე, ტელევიზიებო!

გავრცელდა ხმა რომ ყველას გაშვებას გვიპირებენ! წარმოგიდგენიათ? ჩვენ აქ 6 თვე ვიმუშავეთ ხახვისა და ნივრის გარეშე! ჩვენ აქ ვიყავით და ვუძლებდით უჟმურ და თვითმარქვია უფროსებს, ხახვისა და ნივრის გარეშე!

დაგვეხმარეთ, მოქალაქეებო! დაგვეხმარეთ, ტელევიზიებო! ჩვენ მოვითხოვთ საკანონმდებლო ცვლილებას, ყველა უფასო სტაჟირება უპირობო დასაქმების გარანტიად!

ხახვისა და ნივრის გარეშე ეგვიპტელი მონებიც არ მუშაობდნენ!

ნიკოლასის სახელით!

ხახვითა და ნივრით, ნიკოლასის სახელით!“

არზა დაიწერა, ბავშვები გაოცებულები შემოცქერა, მე გავჩერდი, ჩემივე ნათქვამის არ მჯერა, არადა ყველაფერი წყალივით წავიდა, კარგად აეწყო,

ამდენი იდეა საიდან, რომელ ფილმში ვნახე? თან საკმაოდ შინაარსიანი იდეა! საკანონმდებლო ცვლილება!

– ახლა ამ ყველაფერს სჭირდება დეკორაცია! დეკორაცია იმისთვის, რომ თქვენ სამუდამოდ დარჩეთ ისტორიაში, მეტიც, ისეთი რამ უნდა მოვიფიქროთ, რაც განაპირობებს თქვენს აყვანას სამსახურში, დიპლომები! ხაზვები და ნივრები!

– რაა? უკვე, როგორც გიჟს, ისე შემომცქერიან სტაჟიორები.

– ჰო, ნივრები და ხაზვები უნდა გეკიდოთ კისერზე, ხელში კი თქვენი დიპლომები დაიჭირეთ, თქვენი უსარგებლო საუნივერსიტეტო დიპლომები, ოღესმე ხომ უნდა გამოგადგეთ რამეში!

– ჰმ, სტაჟიორები ილიმიან, მაგრამ მათ ღიმილს მხარს არ ვუბავ, ამიტომაც ყველაფერი ნათქვამი და დაგეგმილი მათში სრული სერიოზულობით ითქვიფება.

ის დღე ისე გავიდა, სტაჟიორები აღარ მეხმიანებოდნენ, ჩემი ნალაპარაკები ზედმეტად დამცინავად აღიქვეს, ალბათ, შეემეხვნენ, შემრაცხეს ჩვეულ გიჟად. ასეც ვიცოდი, ისევ მარტო დარჩი ნიკოლას, ისევ შევიყუყუე ჩემს მაგიდა-ბუტკაში და ბებერი ფრანგი ბაბუის, დანიელ პენაკის წიგნი გემრიელად მივასრულე...

წიგნები წიგნებს მისდევდნენ, მიმიხვდით ალბათ, „ლუჟინის დაცვას“, „თეთრი ძალი“ მოჰყვა, „ლანსაროტეს“ – „მარადი ქმარი“ და ასე მოვადექი ამ დღეს, დღევანდელ დღეს ნაცრისფერს, ოქტომბრის წვიმით მოთენთილს, მდინარის პირას ამერიკული ოცნებასავით, ნიუ-იორკით და და-ძმით.

სელინჯერის „ფრენი და ზუის“ უკვე ვასრულე, დღის ბოლო მოდის, ფრენიმ და ზუიმ მაგრა დააყარეს ერთმანეთს, ზუი ღმერთზე ელაპარაკება ფრენის და შეახსენებს, რომ ღმერთი იქ არის, სადაც დედის გემრიელი მომზადებული სადილი, ამ დროს ჟრუანტელმა დამიარა, საკუთარი თავი რომ არ გამსხენებოდა, ასე არ იქნებოდა, მოკლედ, ფრენისთან ერთად მეც აკანკალდები და ზუის ვეთანხმები, ვეთანხმები, რომ ღმერთი აქაა, დედის მომზადებულ კერძში, აი იქ, აი იმ წვნიანში ტივტივებს და უნდა გავყვე ზუის, ახლა რას მიკიჟინებს, რომ რას ვხედავ! ჩემს კომპიუტერ-ბუტკასთან პუპუნა აყუდებულა და იღრიჭება.

გამოვერკვიე

პუპუნას უკან დიდი თუა დგას! სელინჯერი ხელიდან გამივარდა. გაშეშებული წამოვდექი. პუპუნას ბრაზით ეცვლება სახე და მომახლის: „რას აკეთებ?“ ხმას ვერ ვიღებ, ის კი ტრიალდება და დიდ თუას ეუბნება: „ამას მერე მიგხედავ“, ის პატარა წუწკი ქალი კი უნძოდ დგას და სახე არ ეცვლება, არც ილიმის, არც ბრაზობს, არც სევდიანობს, არც უხარია, დამანახეთ დილო თუა, ქალღმერთო თუა, მაჩვენეთ თქვენი რეაქცია, მითხარით რამე...

გადიან და სრულიად უსიცოცხლო, ადგილზე ვეცემი, ჩემი საქმე წასულია, წიგნების გამო სამსახურს დაგკარგავ, ზუი იქიდან მიღიმის, ფურცლე-

ბიდან, თანამშრომლები კი უკვე მოსასამძიმრებლად შემოქუჩებულან ჩემს გარშემო, ხმას ვერავინ ვერ იღებს, ისევ მე ვამბობ:

– ახლა გამაგლებენ.

მართლაც, რამდენიმე წუთში უფროსის კაბინეტისკენ მიხმობენ. არ მახსოვს, როგორ დავტაცე ხელი ისევ სელინჯერს, ხელში მიჭირავს და ვფიქრობ რომ პუპუნას ავუხსნა, თუ რა მაგარი წიგნია „ფრენი და ზუი“, მოვიფიქრე ისიც, რომ ციტატები წავუკითხო, და ვუთხრა, რომ ღმერთი ცოცხლდება, იესო ბრუნდება აქ, ოფისში, ბრუნდება ამ წიგნის საშუალებით, სახარებაა! იქნებ რელიგიაზე აპელირებამ გაჭრას, უფროსებს ხო ასეთი უცნაური თვისება აქვთ, ღმერთის ბრძალ სწამთ, საკრალურად, ისე როგორც პირველყოფილებში! შეიძლება იმისიც სწამთ, რომ ღმერთის ხელი ურევია ახალ ბიუჯეტში.

არ მახსოვს, როგორ შევედი პუპუნას კაბინეტში, სადაც პუპუნა და თავად ის, ის, ჰო დიდი თუა დამიხვდნენ, დიდი თუა ზის, პუპუნა კი დგას, დიდი თუა იწყებს:

– თქვენი CV ვნახე, გიმუშავიათ მასწავლებლად, ჩვენთან სტაჟიორიც იყავით, აგერ უკვე 7 წელია პირნათლად ემსახურებით სახელმწიფოს, თქვენით ძალიან კმაყოფილი ვარ, ამიტომ წიგნის კითხვის გამო კი არ გათავისუფლებთ, არამედ გაწინაურებთ! თქვენ იქნებით სტაჟიორების მთავარი ზედამხედველი, მთელი სტაჟიორების უფროსი!

მე ვდგავარ, არა ამას დგომა არ ჰქვია, მიწიდან ოღნავ მაღლა ავიწიე, სელინჯერი ისევ ხელში მიჭირავს, ჩემი სიამაყე და ჩემი დროც დადგა, მაწინაურებენ, უფროსი გავხდები! შეიდწლიანი მუშაობა დამიფასდა, თვით დიდმა თუამ შემაძნნია! ახლა ყველაფერი შეიცვლება! კარგი ხელფასი! კარგი მანქანა! სახლსაც ვიყიდი! ჩემს ცხოვრებას ავიწყობ! მე უფროსი ვხდები!

– გილოცავთ, ბატონო ნიკოლას, დიდი თუა წამოდგება და ხელს გამომიწვდის. სელინჯერი მარჯვენა ხელიდან მარცხენაში გადამაქვს და მარჯვენას დიდ თუას გავუწოდებ. ის-ისაა უნდა გავუშვა ხელი, რომ:

ბბრრრუუუუხ

გარედან ისმის გამჭოლი ხმა, საკონსულტაციო სივრციდან ხმაური ამოდის, მიკროფონი ჭყრიალებს, ვიღაც ხმას ამოწმებს. სამივე, მე, პუპუნა და დიდი თუა უფროსის ოთახიდან გავდივართ და მესამე სართულის ჯებირიდან ვიყურებით, ქვევით კი ის ხდება! ქვევით კი უკვე ღინამიკები მოუტანიათ, საკონსულტაციო სივრცეში, მოქალაქეთა მისაღებ უზარმაზარ დარბაზში ხაზვები და ნივრები ყრია, სტაჟიორებს დიპლომები აუწვდენიათ მაღლა. ჩემი გეგმა! ეს ხომ ჩემი ამბოხი იყო! ჩემ გარეშე გადაწყვიტეს ასრულება? ხომ ვუთხარი, დიდი თუა რომ მოვა, მაშინ-მეთქი! და აი, ახლა ისინი ამას აკეთებენ! ტელევიზიები შემოვარდნენ კარში, კამერები აჩახჩახდა, მოქალაქეები იკრიბებიან სტა-

გზა, რომელსაც მივყავართ*...

ჟიორების გარშემო! გაორგი ავანსცენაზე აღის და ჩემს ტექსტს კითხულობს!

„ნიკოლასის სახელით! ყურადღება, მოქალაქეებო, ყურადღება, ქალბატონებო და ბატონებო! მოგმართავთ სტაჟიორები!“ მე გაცეცხული ვტრიალდები პუპუნასკენ, ის გაბრაზებული შემომცქერის:

– ეს რა ხდება!?

– სტაჟიორებს არ მოსწონთ თავიანთი პირობები, ბრძნულად ასკვნის დიდი თუა.

ქვევით გაორგი განაგრძობს არზის კითხვას: „ნ თვე იწურება, თითოეული ჩვენგანი პირნათლად ასრულებდა დავალებას! თითოეული ჩვენგანი მუშაობდა დაუღალავად და იმსახურებს სამსახურში აყვანას“...

დიდი თუა ჩემკენ ტრიალდება:

– მაშ ასე, ბატონო ნიკოლას, თქვენი პირველი დავალება უფროსის რანგში! მოაგვარეთ ეს ამბოხი! და მშორდება, პუპუნა უკან გაეკიდება დიდ თუას, მე ვტრიალდები ჯებირისკენ და ვუყურებ სცენას.

„ხაზვისა და ნივრის გარეშე ეგვიპტელი მონებიც არ მუშაობდნენ!“ ყვირიან ერთად სტაჟიორები, დიპლომებს ხელში აფრიალებენ, მოქალაქეები ტაშს უკრავენ, კამერები ყველაფერს იღებენ, სხვადასხვა რაკურსით, გაგვიძული უფლებადამცველები სერიოზო ხარობენ, გულანთებული სტაჟიორები ყვირიან:

„ნიკოლასის სახელით! ნიკოლასის სახელით!

ხაზვითა და ნივრით, ნიკოლასის სახელით!“

კისერზე ჩამოკიდებულ ნივრისა და ხაზვის აცემებს მოიხსნიან და ჰაერში ისვრიან, დიპლომებსაც ჰაერში ააფრიალებენ, დომხალია, ვიღაცამ უნდა დააღაგოს ეს არეულობა! ვეუბნები ჩემს თავს, თან მსიამოვნებს, რა ლამაზი ამბოხი მოვაწყვე! ხელში ისევ სელენჯერი მიჭირავს, ჩემო წიგნებო, სადამდე მიმიყვანეთ, ეს ყველაფერი საიდან დაგროვდა, საიდან გაიბედა? მოქმედების დროა!

ახლა?

ახლა რა უნდა ვქნა? ხომ არ ჯობს, შევეუერთდე და ჩემივე გეგმას ჩავუდგე სათავეში? როგორ, მე ხომ ახლა მათი უფროსი ვარ, სიტუაცია უნდა დავაწყნარო, ყველაფერი უნდა მოვაგვარო! კი, მაგრამ მათ ვუღალატო? თუ თავს უნდა ვუღალატო, ამდენწლიანი მუშაობით უფროსობა მოვიპოვე. ახლა რა ჯანდაბა უნდა ვქნა? ვინ ვარ? როგორი ვარ? მეამბოხე თუ სისტემის შვილი?

„ილ კონფორმიზმო“ თუ „მეოცნებენი“?

ოი, ბერტოლუჩი!

ოი, შე იტალიელი გარეწარო!

ოი, გვანარია!

ოი, გვანარია!

* გილა – „გილა“, ნავულისხმევია ქართული სახელი „გელა“, ამ ნოველაში ქართული სახელების კომიკურ ვარიაციებს წარმოვადგენ, ასე რომ, ყველა ქართულ სახელს სახეცვლილს შეხვდებით.

დილიდან წვიმდა, მოთოვა კიდეც, ნაძვებზე თოვლი მიყინულიყო და ტალახისფერი მიწა პრი-ალედა, სიცივე ძვალ-რბილში ატანდა. მამა იაკობმა მანქანა ეკლესიის ეზოში გააჩერა და ტაძარში შევიდა. შიგნით თბილოდა, ყველგან ადამიანები იყვნენ, ზოგი ჩაფიქრებული სახით კედელს მიყრდნობილი იდგა, ზოგი ლოცულობდა და ზოგი კი ერთმანეთში ჩუმად საუბრობდა, აქაც, ღვთის სახლში, ადამიანი ჩვეულებრივად ცხოვრობდა.

იაკობი საკმაოდ მაღალი კაცი იყო, ორმოცს გადაცილებული, სახეს მუქი ფერის წვერი უმშვენებდა, ალაგ-ალაგ შევერცხლილი. ახალგაზრდობაში მისთვის რომ ეთქვათ, წლების მერე სასულიერო პირი გახდებიო, მაშინ ალბათ სიცილით მოკვდებოდა. ერთ დროს სპორტში სერიოზულ წარმატებასაც მიაღწია, ჭიდაობაში ჩემპიონი გახდა. ოცდახუთს რომ გადააბიჯა თითქოს ცხოვრებამ ყოველგვარი აზრი დაკარგა. იმ პერიოდში საკუთარ თავს ხშირად ეკითხებოდა, რა აკლდა, სინამდვილეში რა უნდოდა, მაგრამ პასუხი არ ჰქონდა. ღმერთს მთელი გულით სთხოვდა, რომ მისთვის ის გზა ერგებინა, რაც ჭეშმარიტ ბედნიერებამდე მიიყვანდა. ერთ ძველ ნაცნობს შეხვდა, რომელმაც მოუყვა, რომ ცოტა ხნის წინ ერთ მონასტერში დროებით როგორ იცხოვრა და რა კმაყოფილი იყო. ეს აზრი გონებაში მჭიდროდ ჩაებეჭდა, მერე დიდხანს არ უფიქრია, სადაც დადიოდა იმავე ეკლესიაში მივიდა, მამოს დახმარება სთხოვა და ასე დაიწყო... მას მერე ყველა საფეხური გაიარა და მოძღვარიც გახდა.

საღამოს ლოცვა ჩაატარა, ძალიან დაღლილი იყო. ეკლესიის ეზოში გამოვიდა, თოვდა. საღამოს ლამპიონები აანთეს, ყველაფერი შუქზე აბრჭყვი-ალდა. ქათქათა თოვლში გახვეული ყვავილების ბუჩქები დიდ გუნდებს მოგაგონებდათ. იაკობი ეზოს კუთხეში გრძელ ხის სკამზე დაჯდა. ტანსაცმელი

ტანზე მჭიდროდ შემოიჭირა. სუფთა ჰაერი ღრმად ჩაისუნთქა და ცოტა ხნით თვალები დახუჭა. ძილ-ბურანში იყო, რომ უეცრად იგრძნო, დათბა, თვალები გაახილა და რაც დაინახა, დაჯერება გაუჭირდა. ტრი-ალ მინდორზე იდგა, ცაზე მზე ჭახჭახებდა, ჩიტები ჟღერდნენ, არსად ადამიანის ჭაჭანება არ იყო. დაბლა დაინახა, ბალახი მოწყვეტა და ხელში გასრისა, ნამდვილი იყო, არაფერი არ ეჩვენებოდა. გული მოულოდნელად შეუტოვდა, მთელი ტანით მიტრიალდა და წინ აღმართული ტაძარი დაინახა. ეკლესიის გვერდით ახალგაზრდა კაცი იდგა და უდიდოდ, გარშემო უცნაურ სინათლეს ასხივებდა, ხელშიც რაღაც ეჭირა, შეტრიალდა, ტაძარში შევიდა და გაუჩინარდა. იაკობმა ფეხი გადადგა და მისკენ წავიდა, მაგრამ ვერ მიუახლოვდა, მანძილი მასა და ეკლესიას შორის არ ილეოდა, მირბოდა, მაგრამ ამოდ. მერე გაჩერდა, სასოწარკვეთილმა თავი ჩაქინდრა, როცა გასწორდა და ირგვლივ მიმოიხედა, ყველაფერი გაქრა. ისევ იგრძნო, თოვლი ხელებზე და სახეზე როგორ დნებოდა. სკამზე იჯდა, მაგრამ ისეთ დაღლილობას გრძნობდა, თითქოს მართლა ერბინოს, გაოფლილს მთელი სხეული უხურდა.

– ნუთუ მომეჩვენა? არადა ის ტაძარი მეცნობა, მაგრამ, საიდან? – ტვინში სისხლი მოაწვა, გული ბაგა-ბუგით უცემდა, ყველაფერი იმდენად ცხადი იყო, ვერ იჯერებდა რომ მოელანდა, ხელებს დახედა, ბალახის კვალი ისევ ეტყობოდა, დასუნა, სუნიც იგრძნო.

ორი დღე გავიდა. ეკლესიაში, საკურთხევლის გვერდით, მარჯვენა მხარეს, რამდენიმე სკამი იდგა, ეკლესიის მსახურები აქ ხშირად ისხდნენ ხოლმე, წირვის შემდეგ ისვენებდნენ და საუბრობდნენ.

ახალგაზრდა მამაკაცი მიუახლოვდა. ერთი შავ-ნაფორიანი ბერი წამოდგა, მამაშვილურად გადაეხვია და დალოცა.

– ეს მამუკაა, ჩემი დისშვილი, – გააცნო ახალმოსული, – დაასრულე? – მერე ისევ მამუკას მიუბრუნდა.

– კი, იმედია არაფერი არ გამოგვრჩა და ყველა ტაძარი აღვსახეთ, – მამუკამ თავი დაუკრა, მერე ჩანთიდან სქელი, პრიალაყდიანი წიგნი ამოიღო.

– რა წიგნია? – ვიღაცამ იკითხა.

– წმინდა გიორგის სახელობის ტაძრების კატალოგი, ილუსტრირებული, თან დართული ინფორმაციით, ვინ ააშენა, როდის, მოკლედ ყველაფერი, – აუხსნა მამუკამ.

წიგნი ხელიდან ხელში გადადიოდა, იაკობმა ღიმილით ჩამოართვა, მოეწონა, გადაფურცლა. ჩანდა, მართლაც დიდი შრომა ჩაედოთ. ერთ ადგილას დიდხანს შეჩერდა და იგრძნო სისხლი ძარღვებში როგორ გაეყინა. მოკლედ ინფორმაცია წაიკითხა: „ილორის წმინდა გიორგის ეკლესია, ადრეული მე-11 საუკუნის ხუროთმოძღვრების ძეგლი, სოფელი ილორი, ოჩამჩირის რაიონი. ერთნავიანი ნაგებობა, რომელსაც ჩრდილოეთ, სამხრეთ და დასავლეთ მხარეს მინაშენები აქვს. ჯვარ-გუმბათოვანი, ერთი გუმბათით. ახლაც მოქმედა.“

ეს სწორედ ის ადგილი იყო, მოელანდა, თუ ცხადად ნახა.

– „ეს იყო, ეს! აქ შეცდომა გამორიცხვულია, და ის ახალგაზრდა?... ის ხომ წმინდა გიორგი იყო, ხელში შუბი ეჭირა!“ – გონებაში ხმა უკიოდა. მამუკას ძალდატანებით გაუღიმა და გარეთ გავიდა.

* * *

საპატრიარქოს მოსაცდელში, დიდ ხის სკამზე, თავჩაქინდრული იაკობი იატაკს მიშტერებოდა. გონებაში სიტყვებს ერთმანეთზე აბამდა, უკავშირებდა, უნდოდა, რომ აზრი ბოლომდე და ნათლად ჩამოეყალიბებინა, მაგრამ თავში ნამდვილი დომხალი ჰქონდა.

ფიქრი ახალგაზრდა მონაზონმა შეაწყვეტინა.

– მისი უწმინდესობა გელოდებით!

მძიმე ხის კარი გააღეს და დარბაზში შევიდა. პატრიარქს რომ მიუახლოვდა და მის ნათელ სახეს შეხედა, მყისვე, ინსტიქტურად მუხლებზე დავარდა და ხელზე ემბორა, სიმშვიდემ მოიცვა.

– ღმერთმა დაგლოცოს, – უწმინდესმა თავზე ხელი დაადო და გაუღიმა.

მხრებში მოხრილი იაკობი მის გვერდით სავარძელზე ჩამოჯდა. მოყოლა დაიწყო, არეულად ლაპარაკობდა. პატრიარქი დაბლა იყურებოდა და ყურადღებით უსმენდა, უცებ თავი ასწია და თვალები სახეში შეანათა:

– ანუ, აფხაზეთში გინდა წახვიდე?

– დიახ, – ნერწყვი ძლივძლივობით გადაყლაპა,

– ეს ჩემი ხვედრია, უფლისგან ბოძებული, რომელიც უნდა შევასრულო, საფრთხე? არა, არ მეშინია!

– გული გალაპარაკებს, თუ გონება? – ჰკითხა უცებ უწმინდესმა.

იაკობმა თავი დახარა, რთული შეკითხვა იყო, ძალიან რთული.

– როცა დედა ჩემზე ორსული იყო, იქ ნათესავთან ისვენებდა, ადრეული მშობიარობა დაეწყო. სუსტი დავადებულვარ, ამიტომ გადაწყვიტეს იქვე მოვენათლე. ილორის წმინდა გიორგის ტაძარში ვაკქრისტიანდი. მას მერე იქ აღარ ვყოფილვარ. მხოლოდ ერთი სურათი შემომჩნა, ტაძრის ეზოში, დედას გულზე ვყავარ მიხუტებული. ერთი რამ ვიცი, ღმერთს ასე სურს... თქვენი კურთხევის გარეშე კი იქ ვერ წავალ!

უწმინდესმა თავისი ნათელი სახე მისკენ მიატრიალა, თბილად, მზრუნველად და ამასთანავე ჩაფიქრებულმა გაუღიმა.

* * *

მუჯღუგუნმა გამოაღვიძა. გადატრიალდა და ზევით აიხედა, თავს წამოდგარი აფხაზი დაინახა, რომელსაც ერთ ხელში მაკარონით სავსე ჯამი ეჭირა და მეორეში კი პლასტმასის გადაჭრილი ბოთლი, რომელიც ჭიქის მოვალეობას ასრულებდა.

– На еш, – უთხრა, საჭმელი იქვე მდგომ პატარა მაგიდაზე დადო და გავიდა.

იაკობი საწოლზე წამოჯდა. ფეხზე მიბმულმა ჯაჭვმა გაიჟღერა, სიცივისგან ააცახცახა. შიოდა, მაგრამ ჭამა არ უნდოდა, არც ჩანგალი, არც კოვზი, ხელით უნდა ეჭამა. მარჯვენა ხელი ანაფორაზე აისვ-დაისვა და მაკარონი აიღო. საშინლად უგემური იყო, უმარილოდ მოხარშული, ერთმანეთს მიწებებული. სამი ლუკმა გაღვჭა, მაგრამ მერე დაიჯღანა, მადა საერთოდ დაეკარგა.

– ღმერთო, მომეცი ძალა რომ არ ყველაფერს გაუძლო, – ჭერს ახედა და თავი უფალს შეავედრა.

წამოდგა. ფეხზე მიბმული ჯაჭვი შორს გადაადგილების ნებას არ აძლევდა. ჭერთან პატარა სარკმელი იყო, ბადე გაეკრათ, დღის შუქი ტუნწურად შემოდინდა. წარმოდგენა არ ჰქონდა სად იყო. სარდაფს გავდა. კედელთან ძველი, დაცარიელებული კარადა იდგა. საწოლი იატაკში ჩაეცემენტებინათ. ძველი, ჭუჭყიანი ლეები და ასევე ჭუჭყიანი გადასაფარებელი მისცეს. საჭმელი დღეში ერთხელ შემოჰქონდათ ხოლმე და წყალიც, ისიც ნამდვილი ჭიქით კი არა, გადაჭრილი პლასტმასის ბოთლი. ძალიან მოწყურდა. წყალს შეხედა, ჭიქა სუფთად არ გამოიყურებოდა, მაგრამ უცებ გონებაში თავისი ტუსალობის დღეები გადათვალა:

– რამდენი დღეა, რაც აქ ვარ? უკვე ოთხი, ესე იგი დღეს 19 იანვარია, ნათლისღება! დღე, როდესაც იესო მდინარე იორდანეში მოინათლა. დღეს ყველა წყალი ნაკურთხია და სუფთაა! – შვებით ამოისუნთქა, პირჯვარი გადაისახა და დალია. ისეთი გრძნობა დაეუფლა, რომ ასეთი გემრიელი წყალი არასოდეს დაეღია.

წამოწვა და ყველაფერი თავიდან გაიხსენა.

საზღვარი მარტივად გადაიარა, აქ ჩამოსვლას გართულებები არ მოყოლია. ილორის წმინდა გიორგის ეკლესია ადვილად იპოვა, თბილად მიიღეს. პირველმა დღემ მშვიდად ჩაიარა. ტაძართან ახლოს პატარა ოთახი დაუთმეს. ყველაფერი თითქოს მშვიდად ჩანდა, მაგრამ მეოთხე დღეს ვიღაცეები მოვიდნენ, ტაძრიდან ძალად გამოიყვანეს, თვალები აუხვიეს და ხელზე ბორკილები დაადეს. არ ახსოვს რამდენ ხანს ატარეს და ბოლოს აქ, ამ ჯურღმულში გამოკეტეს. სულ ოთხნი იყვნენ, მათი სახელების განსენება სცადა: დაური, რუსლანი, დღეს საჭმელი რომ მოუტანა, ოთარი და კიდევ ერთი შავწვერიანი – ჯამალი.

ჩამოსვლამდე მხოლოდ ხილვაზე ფიქრობდა და ნატრობდა, რომ როგორმე აქამდე ჩამოეღწია, უკვე აქ იყო და ასეთი განსაცდელი. რას გრძნობდა, ბრახს, სინანულს? არა, უფრო ეჭვი ეპარებოდა. „იქნებ რაღაც ვერ გავიგე და არასწორად მოვიქეცი, მაგრამ ერთია, მე ეს უნდა გავიარო, ან გადავრჩები ან არა! ღმერთო, რატომ? რისთვის?“ – სასოწარკვეთილება იგრძნო. გული ტკივილისგან შეეკუმშა, ლოყაზე ცრემლი ჩამოუგორდა. წამოჯდა, სახე ხელებში ჩარგო.

– უფალო, ვხვდები, რასაც გრძნობდი, როცა ჯვარზე გაკრული მარტო, ყველამ მიგატოვა! მაპა-

ტიე, რომ გედრები, მაგრამ, რატომ მიმატოვე, რატომ? მითხარი, მანიშნე, რომ ჩემთან ხარ!

არ ახსოვს, ასე რამდენ ხანს იჯდა, რომ უცებ თავზე რაღაც მსუბუქად დაეცა, თმაზე ხელი მოისვა და მუჭაში რაღაც მოიქცია. დახედა, ეს ბუმბული იყო, სისხლისფერი ჩიტის ბუმბული.

გაოცებულმა მიმოიხედა და ფანჯრის კუთხეში პაწაწინა გულწითელა ჩიტუნა დაინახა. მოეჩვენა, თითქოს უღიმოდა.

– კი მაგრამ, აქ, როგორ შემოფრინდი? ფანჯარაზე ხომ ბადეა გაკრული, – და უცებ გაოგნებულმა შესძახა, – უფალო! ეს შენ ხარ!

მუხლებზე დავარდა და შუბლი იატაკს მიაღო, როცა წამოიწია, ჩიტი იქ აღარ იყო. წამოდგა, ენერჯის მოზღვავება იგრძნო, ახლა მხოლოდ ერთი რაღაც უნდა გაეკეთებინა, უნდა ელოცა და უნდა ერწმუნა. ლოცვანი აიღო, ჯიბეში დახვეული ოლარი და სამაჯურები მოძებნა. დაჭერისას ყველა ნივთი ჩამოართვეს, მხოლოდ ესენი დაუტოვეს. ამწამს მათი მადლიერიც კი იყო, რომ ბოლომდე არ გაწირეს.

დაახლოებით ნახევარი საათი გავიდა, მაგრამ იაკობი დროს ვერ გრძნობდა და ისიც ვერ დაინახა, კართან ვიღაც როგორ მივიდა და ჭუჭყრუტანაში შეიხედა. სარდაფის კარი ჭრიალით გაიღო და ისევ ის შემოვიდა, წელან საჭმელი რომ მოუტანა – რუსლანი. ჟღალი თმით და უაზროდ მოშვებული წვერით, ღია ცისფერი თვალებით, ლაქიანი სამხედრო ქურთუკი ეცვა, სუნიც უდიოდა, ოფლის და თამბაქოსი ერთად არეული. გაბრაზებული სახით მიუახლოვდა. იაკობი გაშტერებული შეჰყურებდა. რუსლანმა ლოცვანი უხეშად წაართვა და შეუბღვირა. იაკობმა თავი უსუსურად იგრძნო, ეგონა ბოლმა დაახრჩობდა. აფხაზმა გაცეცხლებულმა დაუყვირა:

– Бога нету, ты понял? не было и не будет!

რუსლანი გინებით გავიდა და კარი ხმაურით გაიხურა. ცოტა ხანში იაკობს მოესმა კამათის ხმა, ოღონდ სიტყვები ვერ გაარჩია. მერე უცებ გაჩუმდნენ. მიხვდა, ეს სიჩუმე რაღაცას მოასწავებდა, კარი ისევ გაიღო. ზღრუბლთან შავწვერიანი კაცი იდგა – ჯამალი, შავი გადაბმული წარბები ჰქონდა და უხეში წვერით დაფარულ სახეზე ღამესავით შავი თვალები უპრიალებდა. ხელში იაკობის ლოცვანი ეჭირა, გაუწოდა და უთხრა: – на, возьми, молитва это светод!

გაოცებულმა მამამ ჩამოართვა და მადლობის ნიშნად თავი დაუკრა. ჯამალი გავიდა.

დიდი დრო არ გასულა რომ სარდაფის კარს ხელი ჰკრეს და ისევ რუსლანი მოვიდა. თვალებში ცეცხლი ენთო.

– Я тебе покажу щас Бога! – ბოროტად ჩაიქირქილა, შემდეგ უხეშად შეატრიალა, თვალები აუხვია, ხელბორკილები დაადო და ხელი ჰკრა.

იაკობი დაემორჩილა და რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა. კართან ფეხი რაღაცას წამოკრა და

წაიბორძიკა. რუსლანმა ჩხუბით წამოაყენა, ხელი მოჰკიდა და ძალით სადღაც გაიყვანა. ტუსალი ვერაფერს ხედავდა. კიბეებზე ავიდნენ, მერე სადღაც დაახლოებით სამი მეტრი გაიარეს და მიხვდა, შენობიდან გამოვიდნენ, იანვრის სუსხი პირდაპირ სახეში ეცა. თან ქარიც გამეტებით დაჰქროდა და არაფერს და არავის ინდობდა. იაკობი რკინის მილს ჯაჭვით მიაბა და თან დასცინოდა:

– რაო, შენმა ღმერთმა, არ გიშველიო, ალბათ შენთვის არ სცალია და უფრო მნიშვნელოვანი საქმეები აქვს. აქ იღვები, სანამ არ მიხვდები, რომ შენი ღმერთი აქ არ არის, აქ ჩვენ ვართ ღმერთები და ჩვენ გადავწყვეტთ, შენ იცოცხლებ თუ არა!

იაკობს სიბრაზისგან ძარღვებში სისხლი აუღულდა. ახალგაზრდობაში რუსლანისნაირ პიროვნებას სიამოვნებით ამოუნაყავდა ცხვირს. ყველაზე მეტად ყოველთვის უსამართლობა აცოფებდა, თუმცა რაც სასულიერო პირი განხდა, მას მერე თავს უფრო მეტად და უკეთ აკონტროლებდა, მაგრამ ამ წამს ის უბრალოდ ადამიანი იყო. ქარი თოვლს ზედ აყრიდა, ყინავდა. აკანკალდა, კბილებს ერთმანეთს უჭერდა, ნელ-ნელა სიცივემ მთელს სხეულში დაუარა. სცადა სხვა რამეზე ეფიქრა, თვალეზახვეულმა თავი მოატრიალა, იქნება რამე დაენახა, მაგრამ ამაოდ. ყური დაუგდო, არც არაფერი ესმოდა, არც მანქანის, არც ადამიანების ხმა, უკაცრიელი ადგილი ჩანდა. უნდოდა, რომ მხეზე, სითბოზე ეფიქრა, მაგრამ არ გამოხდებოდა, თითქოს რუსლანმა ფიქრიც აუკრძალა.

მისი ტანჯვა კიდევ დიდხანს გაგრძელდებოდა, რომ მისდა მოულოდნელად თოვლში ფეხის ხმა მოესმა. იმ უცნობმა რუსლანს მკაცრად მოსთხოვა ტყვე უკან, საკანში დაებრუნებინა, მიხვდა, ეს მათი მეთაური იყო – დაური. რუსლანი მხოლოდ მას ემორჩილებოდა. იაკობი ისევ სარდაფში შეიყვანეს. საწოლიდან გადასაფარებელი აიღო და შიგნით გაეხვია, კანკალედა.

ხმაური მოესმა, გაიხედა, კარში დაური იდგა. როცა პირველად ნახა კი კარგად დაიმახსოვრა, მაგრამ ახლა უფრო დააკვირდა. მაღალი, შავი გახუნებული შარვალი ეცვა და შავი, ხელოვნური ბეწვის ყილეტი, ზემოდან, ქურთუკზე გადაეცვა, თავზე შავი ფერის, ნაქსოვი ქუდი ეხურა. წვერი მოკლედ შეეჭრა, მიხედვით მხერა ჰქონდა, აი ისეთი, ნარკომანებს რომ აქვთ ხოლმე. ხანდახან კეხიან ცხვირს იფხანდა ხოლმე, სახეზე არაჯანსაღი მოყვითალო ფერი გადაჰკრავდა.

– შენს მოკვლას არ ვაპირებთ, ფულს მოიტანენ და გაგიშვებთ, – უთხრა ტყვეს მოკლედ. წასვლას აპირებდა, რომ მამაომ მოულოდნელად ჰკითხა:

– სახეზე ასეთი ფერი რატომ გაქვთ? ჰეპატიტი გაქვთ? გინდათ ჯანმრთელობის ლოცვებს წაგიკითხავთ? – საოცარი იყო ამის შეთავაზება.

გამტაცებელს გაოცებისგან თვალები გაუფართოვდა, ასეთ რამეს ნამდვილად არ ელოდა, და თან ვისგან.

– რატომ? მერე ეს რას შეცვლის?

– მთავარია რწმენა, ის კი ყველაფერს ცვლის! – მე რწმენა არ მჭირდება, – ირონიულად ჩაიციინა დაურიმ, – იმიტომ რომ, არაფრის და არავის არ მეშინია, არც იმ შენი ღმერთის, თან ის კი ისე შორსაა, რომ მაინც ვერაფერს იზავს!

– ვიცი, რასაც ამბობთ, – იაკობმა კვერი დაუკრა, დაუყვავა, – ურწმუნო ადამიანს არაფრის არ ეშინია, იმიტომ, რომ ღმერთის რიდი და შიში არა აქვს!

დაურიმ არაფერი თქვა. ერთმანეთს მიშტერებულები იდგნენ.

– კარგი, წაიკითხე, მე ხომ ეს ყველაფერი არაფერი არ დამიჯდება! – დამცინავმა ღიმილმა სახე მოუღრიალა და სწრაფად დატოვა იქაურობა.

ღლეები გავიდა. მამა იაკობი ყოველდღე ლოცულობდა და ყველა ლოცვაში ღმერთს დაურის ჯანმრთელობას ავედრებდა. რამდენიმეჯერ იგრძნო, რომ კართან ვიღაც იდგა და უსმენდა, გახშირებული სუნთქვა ესმოდა. რატომ აკეთებდა ამას? ცდილობდა, და რაც მთავარია, ეშინოდა, რწმენა არ დაეკარგა. ყოველ ცისმარე ღღეს როცა იღვიძებდა, ღმერთს ევედრებოდა, რომ მისთვის გამძლეობა მიეცა: „ჩემი ცოდვებისთვის ვარ აქ, ამიტომ, იმას გავაკეთებ, რასაც ყოველთვის ვაკეთებდი, ჩემი მოვალეობა და საქმე, ესაა მთავარი.“ ეს მტკიცედ სჯეროდა, ამიტომ შეეცადა თავის ამ მდგომარეობას შეგუებოდა. ღლეში ერთხელ მისთვის საშინლად უგემური საჭმელი შემოჰქონდათ ხოლმე, ცოტას ჭამდა, მხოლოდ პურს და წყალს. ძალიან განხდა, თვალები ჩაუშავდა, ტუჩები დაუსკდა და კანი გამოუშრა, წვერიც ჩამოეზარდა, სახეზეც ფერი დაკარგა. თოვდა და თოვდა, მისი ფანჯრიდან შუქი აღარ შემოდიოდა, თოვლმა და ყინვამ სულ დაფარეს. ძილიც უჭირდა, მხოლოდ ცოტა ხნით თუ მიღულავდა თვალებს და მერე გაუსაძლისი სიცივისგან ისევ ეღვიძებოდა, მაგრამ ლოცვა არ შეუწყვეტია, მხოლოდ ამ დროს არ ციოდა ხოლმე.

უკვე თებერვალის მოვიდა. საწოლზე წამოწოლილი იაკობი თავს შეუძლოდ გრძნობდა. დილით ადგა და საკანში გაიარა-გამოიარა, მაგრამ სისუსტემ მაინც სძლია. ლოცვის თავიც არ ჰქონდა. თვალები დახუჭა. კარგად გაიგო, კარი გააღეს, არ გადატრიალებულა. ვიღაცები შემოვიდნენ, დახედეს და ისევ გავიდნენ. თვალები მიღულა, ჩასთვლიმა, რომ ისევ ვიღაცა თავს დაადგა და ქართულად უთხრა:

– ადექი და წამოდი.

იაკობმა თვალები გაჭირვებით გაახილა და შეხედა. ეს ოთარი იყო, ერთ-ერთი გამტაცებელი. დაემორჩილა. თვალები აღარ აუხვიეს, კიბეებზე ავიდნენ და დიდ ოთახში შევიდნენ. დიდ ბუხარში ცეცხლი გიზგიზებდა, იქვე დაჩენილი სკამები და თაროები ეყარა, გარშემო კი ერთი გრძელი ჩუქურთმიანი დივანი და ორი სავარძელი იდგა. ერთზე, მისკენ მარცხნივ, სავარძელში დაური იჯდა, გრძელი ფეხები წინ გაეშხლართა, იაკობისკენ არც გაუხედავს.

– მოდი, და ცოტა გათბი, თორემ თუ მოკვდები, ფულს ვინლა გადაგვიხდის, – რუსლანმა გადაიხარხარა და გვერდით გადაჯდა, ადგილი დაუთმო.

იაკობი ცეცხლთან ახლოს დაჯდა და გათოშილი ხელები მიუშვირა, სიცივისგან კანი ჰქონდა დამსკლარი. ცეცხლის ტკაცუნის ხმამ ბავშვობაში გადაიყვანა, როგორი ბედნიერი იყო მაშინ. გული დაეწვა და რაღაც ჩასწყდა შიგნით, სახლი მწარედ და ტკივილით მოენატრა. ცრემლიანი თვალები უჩუმრად მოიწმინდა.

ჯამალმა პატარა ჭიქებში არაყი დაასხა, ერთი იაკობსაც მიაწოდა. მამაო ჯერ არ ართმევდა, მაგრამ მერე ოთარმა უთხრა:

– დალიე, ცოტას გათბები.

იაკობმა არაყი უცებ გადაჰკრა, მშიერ კუჭზე სასძელმა მთელი გულ-მუცელი დაუწვა, დაიჯღანა, ნერვიულობისგან შუბლი მოისრისა. სასძელი მოეკიდა და წამით თავბრუც დაესხა.

ჯამალმა ცეცხლში ორი ფიცარი შეაგდო და შეიკურთხა:

– ათობდეს მაინც, ამის დედაც, ყველაფერი დავწვით რაც დასაწვავე იყო.

– აბა, – რუსლანი უცებ გამხიარულდა, – როიალი მაინც არ დაგვეწვა, ახლა ხომ დაუეკრავდით შორპენს! – და თავისი ნათქვამით კმაყოფილმა გაიღრიჯა.

შორპენს კი არა შობენს, შე იდიოტო! – კბილებში გამოსცრა დაურიმ, ეს პირველად იყო, ხმა რომ ამოიღო. რუსლანი გაისუსა, უფროსის თვალების დაბრიალებაც საკმარისი იყო, ფაქტია, მას უსიტყვოდ ემორჩილებოდნენ.

პაუზა რამდენიმე წამს გაგრძელდა, ბოლოს სიჩუმე ოთარმა გაარღვია:

– მახსოვს, ბავშვობაში დედას მუსიკაზე დაყვავდი, ვერ ვიტანდი მუსიკის მასწავლებელს, სულ თითებზე მირტყავდა ხოლმე. მეც გაკვეთილებს ვაცდენდი, ის კიდევ დედაჩემს იბარებდა და მერე ორივენი მეჩხუბებოდნენ, – ღიმილით დაამთავრა, წარსულის გახსენება ესიამოვნა. ახლა რუსულად ლაპარაკობდა და როცა იაკობთან შედიოდა კი, ყოველთვის ქართულად.

– ქართველი ხართ? – ჰკითხა უცებ მამაომ.

ოთარის შეკითხვა არ ესიამოვნა, შუბლიც შეეჭმუნა, ამკარა იყო ფიქრობდა, ეპასუხა თუ არა.

– ნახევრად, დედა იყო ქართველი, მეც მამამისის სახელი მქვია.

– ახლა ცოცხალია? – არ მოეშვა იაკობი.

– არა, – მოიღრუბლა უცებ, – 1994-ში გარდაიცვალა, სიმსივნით. ისე ომის დაწყებას ძალიან განიცდიდა, როგორც ჩანს თავში ჰქონდა რაღაც და, – გულდაწყვეტილმა თვალები დახარა. მერე უცებ იაკობისკენ მიტრიალდა და ქართულად ჰკითხა:

– სულელი ხარ, აქ რას მოდიოდი? – მთელი დაგროვილი ბოლმა ამოანთხია, ოღონდ ამწამს კონკრეტულად ვისზე ბრაზობდა, ვერავინ მიხვდა.

იაკობმა მოტკაცუნე ცეცხლს შეხედა, „რატომ ხდება ადამიანი ბოროტი? იმიტომ რომ უბედურია? მაგრამ რა დააშავა სხვამ, ვინც მისი მსხვერპლი ხდება. ამ ცოდვილ მიწაზე მწუხარება და სევდა უფრო მეტია, ვიდრე ბედნიერება და სიხარული და ამიტომაც ამდენი ბოროტება, მაგრამ არაა, რა სისულელეა, – გონებაში გაბრაზდა, – ადამიანი თავად ირჩევს ცხოვრების გზას, მთავარია გაუძლო და გარჩევა ისწავლო, კარგის და ცუდის, მაგრამ ვის გულშიც სიბნელემ დაიდო ბინა და ვინც სულში ბოროტებას უშვებს, იქ სინათლე და სიკეთე ძნელად შეაღწევს!“

ცრიდა, მერე კი გადაიღო, ციოდა. შუადღისას ღრუბლებიდან ცოტა ხნით მზემ გამოიჭვრიტა და მერე ისევ დაიმალია. იაკობი სარდაფში ერთი ბოლოდან მეორეში დადიოდა, ცდილობდა გამობარიყო. პირიქით, სიარულში კიდევ უფრო შესცივდა, საიდანღაც ორპირმა ქარმაც დაუბერა. წამოწვა და ადიელა დაიფარა, ოდნავ დათბა, ესიამოვნა, სცადა დაძინება, თვალები მილულა, რომ კარის გაღების ხმა მოესმა. დაური მოვიდა. მის პირდაპირ დადგა.

– ისევ ლოცულობ... ჩემი ჯანმრთელობის...?

– ძლივძლივობით თქვა. იაკობს გაუკვირდა მისი დამბზულობა, მერე თანხმობის ნიშნად თავი დაუკრა.

– უცნაურია, და ამას რატომ აკეთებ? – მართლა გულწრფელად აიჩეჩა მხრები.

– უცნაური რატომაცა?

– იმიტომ რომ აქ ხარ, შენი გათავისუფლების ნაცვლად ფულს ვითხოვთ და ამის მერე მაინც?

მამაომ თავი ჩაქინდა, რთული იყო ახლა ამის ახსნა. „მაინც ვერ გაიგებს,“ – გაიფიქრა და ერთი ამოიხვნეშა.

– კარგი, გარეთ გავიდეთ და იქ მითხარი, – მოულოდნელად გამტაცებელმა საოცარი რამ თქვა. იაკობს ფეხზე ჯაჭვი მოხსნა, მაგრამ თვალები არ აუხვია, მხოლოდ ხელებზე ბორკილები დაადო, ისიც წინ შეუკრა. თავად ავტომატი ეჭირა და ქამარშიც იარაღი ჰქონდა გაჩრილი.

შენობიდან გავიდნენ. მამაომ ხარბად მოავლო გარემოს თვალი. როგორც ჩანს ეს სახლი განმარტობით იდგა, მართლაც, დიდი ჩანდა, ეზოთი და გარშემო რკინის ღობით. ადამიანის ჭაჭანება არ იყო. გარშემო მთები ეკრა, დასავლეთის მხარეს კი პატარა ტბა ჩანდა. აღარ წვიმდა, მაგრამ ირგვლივ ყველაფერი ატალახებულიყო. ჭიშკარი რომ გამოიარეს, იაკობი გაჩერდა. დაურიმ ნიკაპით აჩვენა ტბისკენ წავიდეთო. ზამთარში ფოთლებშემოდარცვული ხეები თითქოსდა აბუზულები იდგენენ. ტბის ნაპირას მივიდნენ და გაჩერდნენ. მაღალი ნაპირი იყო, რამდენიმე მეტრი, ადამიანი ჩავარდნისას კისერს ნამდვილად მოიტეხდა. „ალბათ აქედან უნდა გადამაგდოს“ – გაიფიქრა იაკობმა და უცებ საკუთარი თავი ძალიან შეებრალა, მიუხედავად გადატანილი უბედურებისა, სიკვდილი არ უნდოდა.

– ლამაზი ადგილია სიკვდილისთვის, – თქვა უცებ იაკობმა და მეორეს სახეში შეხედა, – კარ-

გით, თქვენს კითხვაზე კითხვით გიპასუხებთ. იმ დღეს რატომ უბრძანეთ და ამიყვანეთ ბუხართან გასათბობად?

დაურიმ წარბები შეჭმუნა, ფაქტია, არ მოეწონა მისი საქციელის ახსნა რომ სთხოვა, მაგრამ მერე დამცინავად გაუღიმა.

– ოთარი მოვიდა და მითხრა, რომ ცუდად იყავი, ჩამოვედი და როცა გნახე, ისეთი იყავი, აი ისეთი... როგორც სიკვდილია! – თვალეები აუპრიალდა.

– და, რა იცით, სიკვდილი როგორია?

– ვიცო, ბევრჯერ მინახავს და მიგრძენია, – დაბოღმდით სანე მოელრიცა და ცოტა ხმამაღლა გამოუვიდა, მაგრამ მერე ბოროტი ირონიით დაამატა: – ოღონდ არა იმიტომ, რომ შემეცოდე, ჩემს ფულს ვუფრთხილდები და ამიტომ.

მამოს ყელში რაღაც გაეჩხირა, გული ძალიან ეტკინა, იმიტომ რომ ერთი ჩვეულებრივი ადამიანი იყო, სისხლით და ხორციით და ადამიანთა ბოროტებას ძალზე მტკივნეულად განიცდიდა.

– გამოსასყიდი რამდენი მოითხოვთ? – მომატე-ბული გრძნობებისგან ხმა აუკანკალდა.

– ბევრი! – დაურის ხმა ექოსავით გაიშალა.

– ქრისტე 30 ვერცხლად გაყიდეს და მე, ვინ ვარ, მასზე ძვირი რომ ვლირდე! – გაბრაზებულმა იაკობმა მუშტები მომწუა.

– კარგი რა, მღვდელი, – დამცინავად და ბოროტად უღერდა დაურის ხმა, – ნუ ცდილობ, არ გინდა, ჩემს გადაკეთებას ან შეცვლას. ჩვენ გავყიდით შენს სიცოცხლეს და ამას ვერავინ ვერ დაგვიშლის, ვერც შენი ღმერთი და ვერავინ!

ამას რომ ამბობდა ტბის პირას მივიდა, ძალიან ახლოს და უცებ სველ, ტალახიან მიწაზე ფეხი დაუცურდა, ადგილს მოწყდა და ქვევით ჩავარდა. ეს ისე მოულოდნელად მოხდა, რომ იაკობი ვერაფერს მიხვდა. მიუახლოვდა და ჩაიხედა. დაურის ავტომატი ხელიდან გაუვარდა, იქვე, ხის გამოშვერილ ფესვებს მთელი ძალით ეჭიდებოდა. მამომ მას ზემოდან რომ დახედა, მისი ძალიან შეშინებული თვალები დაინახა. ქვევით ნაპირზე უზარმაზარი ქვები ეყარა, უეჭველი სიკვდილი იყო, თუ ჩავარდებოდა. მერე სახლისკენ გაიხედა, რომ გაქცეულიყო, მართლა ვერ გაიგებდნენ, და თან ცოტა დრო ჰქონდა.

– „გაიქეცი, წადი, ეს ხომ შენი შანსია, ეს აქ მოკვდება, თავს უშველე, ისინი ვერ გაიგებენ,“ – უჩურჩულა ვიდაცამ იაკობს.

– „მართალია, მაგრამ შენ შეგიძლია მისი გადარჩენა, არა მართო მისი სიცოცხლე, მისი სულიც შეგიძლია იხსნა!“ – უთხრა უჩინარმა.

– „თუ გადარჩება, გგონია, დაგინდობს? თან რაც შენ დაგმართეს, იმის მერე კიდევ ფიქრობ ან ჭოჭმანობ?“

– „ხო, მაგრამ, ადამიანს თუ გასაჭირში მიატოვებ, შენ როგორი მღვდელი ხარ?“

– „ვინაა ადამიანი, ეს?“

ორი სრულიად საწინააღმდეგო აზრი თავში უტრიალებდა, ეგონა ტვინი აუფეთქდებოდა, არადა

გაქცევა უნდოდა, ასეთი საშუალება და შანსი მეტი აღარ იქნებოდა. „მაგრამ რომ წავიდე, ხომ მოკვდება, რომც იყვიროს ისინი ვერ გაიგებენ, ღმერთო, ასეთი არჩევანის წინაშე როცა ხარ, რა უნდა მოიმოქმედო, რა უნდა გააკეთო!“ დაურის თვალებში შეხედა და ცოტა ხანს უყურა, ისიც ელოდებოდა, მამოს ხელში იყო მისი სიცოცხლე. ხეც არ ჩანდა ძლიერი, თან ამდენი ნალექისგან ფესვები დარბილებულ მიწას ადვილად მოსწყდებოდა. წამებში უნდა მიელო გადაწყვეტილება. „რას იზამდა ქრისტე? რას? დაენმარებოდა!“ – ყველა აზრს ამ, ბოლომდე აჯობა, არადა ეს მისი მტერი იყო, ნამდვილი, სასტიკი და დაუნდობელი მტერი, მაგრამ მაინც...

– მოეჭიდე! – ტალახიან მიწაზე გაწვა და დაურის თავისი ბორკილებდადებული ხელები გაუწოდა და ჩასძახა.

გამტაცებელმა ხეს ერთი ხელი გაუშვა და მამოს ჩასჭიდა, მეორეს გაშვებას ვერ ბედავდა, მაინც ბოლომდე არ ენდო, მაგრამ როცა იაკობის თვალები დაინახა... ორივეთი მოეჭიდა.

მამომ გაჭირვებით ამოათრია, ბორკილების გამო ხელები ეტკინა და მჯგები მაგრად დაიზილა. დაური მძიმედ სუნთქავდა, თავდახრილმა, ჩუმად, მადლობის მაგგვარი ჩაიბუტბუტა. გაოცებული და შოკირებული გამომეტყველება სახეზე ეწერა. სახლისკენ უჩუმრად წავიდნენ, ვინმე უცხოს რომ დაენახა, არც იფიქრებდა, რომ ერთი ტყვე იყო და მეორე კი გამტაცებელი, უბრალოდ ეგონებოდა, რომ ორი მამაკაცი ერთად, წვიმიან და ცივ დღეს ერთად მიაბიჯებდნენ. იაკობი ახლა, ამწამს არც იმაზე ფიქრობდა, რომ ისევ იმ ცივ სარდაფში მოუწევდა ყოფნა, რალაცნაირად საერთოდ არაფერზე არ ფიქრობდა. ადამიანი გადაარჩინა და მორჩა. დაურის კი თავში დომხალი უტრიალებდა, შეჭყურებდა თავის მხსნელს და ფიქრობდა, იმაზე, რომ ის იაკობის ადგილას არ იყოყმანებდა, და მისი ტყვე ასე რატომ მოიქცა?

მამო სარდაფში ჩაიყვანეს და კარი გადაკეტეს, იმ ღამეს ეძინა.

* * *

მეორე დღით, ადრე, ოთარი საჭმლის გარეშე შემოვიდა.

– ზემოთ უნდა გადაგიყვანო, იქ ისე არ ცივა, როგორც აქ.

კიბის უჯრედის გვერდით ოთახში შევიდნენ. ერთი დიდი ფანჯარა ჰქონდა, გარედან ფიცრები მიეკრათ, დღისითაც ბნელოდა, დღის შუქი მხოლოდ ჭუჭრუტანიდან თუ შემოდვრებოდა. ერთი საწოლი და ერთი სკამი იდგა. კედელზე ყვავილებიანი ფერადი შპალერი გაეკრათ. „ალბათ ბავშვების ოთახი იყო!“ – ჩაილაპარაკა იაკობმა. ფანჯრის რაფის ქვეშ თოჯინა ეგდო. აიღო, რბილი სათამაშო იყო, ვარდისფერი კაბა ჭუჭყისგან გაშავებოდა, თავზე ბაბთები ეკეთა. ნალვლიანი სახით იყურებოდა, შეეცოდა, კაბა გაუსწორა და რაფაზე დასვა. ამ სახლის ყოფილ მობინადრეებზე დაფიქრდა, ნეტა ახლა სად იყვნენ, თუკი საერთოდ გადარჩნენ. ოთარმა გასვლისას ანაფორა

დაუბრუნა, რომელიც ვითომდა გარეცხეს. იაკობმა გაშალა და დაათვალიერა, უბრალოდ წყალში იყო გავლებული, რადგან ტალახის ლაქები ალაგ-ალაგ ისევ დარჩენილიყო. ამაზე მწარე ირონიით გაეცინა. კედელს მიეყრდნო და სახე ხელებში ჩარგო, სულში ნამდვილი ჯოჯოხეთი უტრიალებდა. ეს ყველაფერი იყო ჯილდო, იმისა, რომ დაური გადაარჩინა.

„მაშინ რომ გაქცეულიყავი და დაური დაგეტოვებინა, ახლა თავისუფალი იქნებოდი“, – ვილაც უჩინარმა გველივით დაისისინა და სული უფრო მოუწამლა. ახლა ლოცვაც არ შეეძლო, ძალიან უმწეოდ გრძნობდა თავს, სიამოვნებით იტირებდა, რომ როგორმე ამ ბოლმისგან გათავისუფლებულიყო რაც გულს და სულს უჭამდა.

დილით თავი და მთელი სხეული უხურდა. შუბლზე ხელი დაიდო, ცხელი მოეჩვენა, სიცხე ჰქონდა. სხეული დაუსუსტდა და ამიტომ ავადმყოფობაც ადვილად მოერია. ადგომის თავიც არ ჰქონდა. საჭმელი ოთარმა შემოუტანა. რუსლანი იმ ამბის მერე მასთან აღარ შესულა. თეფშზე ერთი ორცხობილა, პურის ორი თხელი და ძეხვის ასეთივე თხელი ნაჭრები ელაგა. მადა საერთოდ არ ჰქონდა, მაგრამ შეჭამა და წყალიც მოსვა. ვერც ილოცა. თითქმის მთელი დღე ეძინა. საღამოს უკვე ბნელოდა, დაური რომ მოვიდა:

– ხვალ მიდიხართ, – ამცნო ახალი ამბავი. მართლაც სასწაული, მაგრამ მთავარი მარტო ეს არ იყო. დღეს პირველად მიმართა იაკობს თქვენობით, ვითომდა პატარა და უმნიშვნელო რაღაც, მაგრამ ძალიან ბევრს ნიშნავდა, მის მიმართ პატივისცემის გრძნობა გაუჩნდა.

იაკობმა გაკვირვება არ დამალა, მაგრამ განსაკუთრებული ემოციები არ გამოუხატავს, საწოლზე წამოჯდა და ანაფორა გაისწორა. დაური მისგან აშკარად სხვა რამეს ელოდა და მართლაც გაოცებულმა ჰკითხა:

– არ გინახიათ?

იაკობმა არ უპასუხა, პირიქით თვალი მოარიდა და იატაკს დახედა.

– გუშინ უცნაური სიზმარი ვნახე, – დაური ფანჯარასთან იდგა, მერე შემოტრიალდა და იმ ერთადერთ სკამზე დაჯდა, მძიმედ სუნთქავდა: – მესიზმრა, ვითომ პატარა ვიყავი და მინდორში დავრბოდი, ძალიან ბედნიერად ვგრძნობდი თავს. მზე ანათებდა, ირგვლივ უამრავი ბავშვი იყო. მერე უცებ მარტო დავრჩი, დაბნელდა. ყველაფერი გაქრა, მზეც, ყვავილებიც, მინდორიც. ვიგრძენი, რომ ვილაც მომდევდა, ვისიც ძალიან მეშინოდა, გავიქეცი და უცებ უფსკრულის პირას აღმოვჩნდი. აღარ ვიცოდი სად უნდა წავსულიყავი... და მერე გამომეღვიძა!

იაკობი კარგა ხანს ღუმდა, მერე უბრალოდ ქვემოდან ახედა, თვალი თვალში გაუყარა და ჰკითხა:

– ასეთი როგორ გახდით?

– როგორ ასეთი?

– აი ასეთი, – ხელები გაშალა და თავი გადაიქნია.

დაური სხვა დროს ამ შეკითხვას არ უპასუხებდა, პირიქით რამე ირონიულს ეტყოდა, მაგრამ ამ ადამიანმა მისი სიცოცხლე იხსნა.

– ხანდახან არა მარტო ყველა და ყველაფერი, საკუთარი თავიც და სიცოცხლაც მძულს ხოლმე. მინდა, რომ ადამიანებმა, ერთმანეთი დაჭამონ და ეს სამყარო წამში განადგურდეს. ღმერთი არ მჭირდება და არც ვეძებ. იტყვი, რომ სისასტიკე ცუდია, მაგრამ შეხედეთ, როგორ ეშინიათ ჩემი. ჩემი ერთი სიტყვაც საკმარისია, რომ რასაც მინდა იმას გააკეთებენ!

– მაშინ იქ, იმ კლდის პირას რომ იყავით ხეს მოჭიდებული, სიკვდილს პირდაპირ თვალებში ჩახედეთ, მაშინ გინდოდათ სიკვდილი, გბულდათ სამყარო და ადამიანები? – მამამ გამომცდელად ჰკითხა.

დაურის შუბლი შეეჭმუნა, ლოყები შეეფაკლა, ასე პირველად დაემართა.

– არა, მაშინ არა! – თქვა და თვალი მოარიდა, გულწრფელობის შერცხვა.

– კი ეშინიათ, მაგრამ უყვარხართ? – მამამ რამდენწამიანი პაუზის შემდეგ თქვა, წინ კედელს შესცქეროდა, – ადამიანს ხშირად ბოროტებისკენ სხვა ადამიანები უბიძგებენ ხოლმე, მაგრამ ეს არ არის სწორი. არავის აქვს უფლება თავისი უბედურება სხვას მოახვიოს, ან სრულიად უდანაშაულო ადამიანს აგებინოს პასუხი. მიწაზე არ ეძებენ ჭეშმარიტ ღმერთს, მაგრამ ადამიანებს ხომ სხვა ღმერთები ჰყავთ: სიხარბე, სისასტიკე, სიამაყე, შური, მათ ხომ ეთაყვანებიან. ყველაფერი იმიტომ, რომ ჩვენ ყველამ სიყვარულის უნარი დავკარგეთ, ერთმანეთის სიყვარულის.

– მაგით რისი თქმა გინდათ?

– იმის რომ, – ცოტა ხნით შეეყოყმანდა მამაო, მერე მზერა გაუსწორა და უთხრა: – ისე გამიშვით, ფული არ აიღოთ!

დაურიმ გაოცებისგან წარბები აზიდა, შუბლზე ნაოჭები მკვეთრად გამოუჩნდა, შიგნით, სულში ბრძოლა მიდიოდა სინდისსა და აზროვნებას შორის, ეს სახეზე ნათლად დაეტყო.

იაკობი თვალს არ აშორებდა და ფიქრობდა, ნატრობდა, რომ დათანხმებოდა: „იქნება ოდნავ, სულ ცოტათი მაინც შევძლო ადამიანობა გავუღვიძო, ის იდეა, რისთვისაც იბადება ადამიანი, რაც ღმერთმა თითოეულ ჩვენგანში ჩადო.“

მაგრამ იაკობის სიტყვებმა მასზე გავლენა მაინც ვერ მოახდინა.

– მორჩა, ხვალ მიდიხართ, – უთხრა ბოლოს და ოთახი სწრაფად დატოვა.

თეთრი დილა

იაკობს იმ ღამით წამითაც არ სძინებია. წასვლა როგორ არა, ძალიან უნდოდა, მაგრამ თითქოს რაღაც აკავებდა. მიხვდა რატომ, ღრმად სწამდა, რომ აქ უფრო საჭირო იყო, ღვთის სიტყვა როგორც პურის მარცვალი უნდა დაეთესა და გაეკვრცელებინა, სწორედ ამიტომ არ წამოვიდა აქ? თუმცა ჩანაფიქრი მაინც ვერ შეასრულა.

ღილით ოთარმა ხელებზე ბორკილები დაადო და თვალები ისევ აუხვია. თავს გაცილებით უკეთ გრძნობდა, მაგრამ გულზე თითქოს ლოდი აწვებოდა და მოწოლილი ბოდმა ახრჩობდა. გარეთ რომ გამოვიდნენ, სუფთა ჰაერი მთელი ძალით ჩაისუნთქა, ფილტვები მთლიანად გაავსო, უნდოდა, აქაური ჰაერი და თებერვლის სუნიც თან წაეღო.

დიდხანს არ უმგზავრიათ, გაჩერდნენ და გადმოიყვანეს. თვალზე ახვეული მოაძვრეს და დაინახა, რამდენიმე ნაბიჯში ქართველები იდგნენ, მამა იაკობის წასაყვანად მოსულები. დაურმა რუსლანს თვალით ანიშნა და ისიც წინ წავიდა, მერე იაკობს მკლავზე ხელი მოკიდა და ისინიც გაჰყვნენ. ქართველებმა პატარა, შავი ჩემოდანი გადასცეს. მორჩა, იაკობი უკვე თავისუფალი იყო, მაგრამ თავს ბედნიერად სულაც არ გრძნობდა. ჯერ ერთი, იმიტომ რომ მისი სიცოცხლისთვის ფული გადაიხადეს და მეორე, აქ დარჩენა უნდოდა, მაგრამ როგორ ეტყოდა ქართველებს, რომლებსაც ბედნიერი და გაბრწყინებული თვალები ჰქონდათ, რომ მათი წვალება ამო იყო. აქ, ამ მიტოვებულ თოჯინასთან და ამ მიწაზე უნდოდა დარჩენა. შეძლო და დაურიში ცოტათი მაინც ადამიანური გრძნობები გააღვიძა, ყინული დაიდრა და... ზუსტად ახლა უნდა წასულიყო.

დაური შეგნებულად არიდებდა თვალს, მხოლოდ როცა მანქანას მიუახლოვდა, სულ ათი წამით დაამტერდა და იაკობს მოეჩვენა, რომ ისიც უკმაყოფილო იყო, ყოველთვის აუღელვებელი და უემოციო. თვალები დახუჭა და მამოს ასე დაემშვიდობა. მერე სწრაფად გატრიალდა და მანქანაში ჩაჯდა.

იაკობმა უკან, უკვე გაფუჭებულ და ალაგ-ალაგ ასფალტამოყრილ გზას გახედა, მწარე გრძნობებმა სული დაუსერა, ან რატომ სტკიოდა ასე ძალიან გული, არადა ხომ ყველაფერი მოგვარდა. ზევით მზეს ახედა და გულში საკუთარ თავს პირობა დაუდო: „მე აქ აუცილებლად დავბრუნდები, არ ვიცი როდის, ერთ მზიან ან თოვლიან დღეს, მაგრამ აუცილებლად დავბრუნდები. ისიც არ ვიცი ხვალინდელი დღე, ან ეს გზა, სად წამიყვანს, მაგრამ ერთი კი ვიცი, რომ კიდევ ვნახავ ამ ადგილებს! რადგან შეუცნობელნი არიან გზანი უფლისანი...“

გამისივდა თავი, დამიმძიმდა ფეხები, გამიშრა პირი. ვყარვარ და ისე ცუდად ვარ, საკუთარი თავიც კი მეზიზღება. ასი გრამი მინდა, მხოლოდ ასი გრამი და ყველაფერი რიგზე იქნება. დღეს ბოლო დღეა, მორჩა, ბოლო დღეა... მხოლოდ ერთი ჩარტყმა... მეტი არ მინდა. ერთ ლარიანს ამოგაცლი, მარიკა, საფულედან, არ გაგაღვიძებ, ისე ჩუმად ამოვიღებ, რომ ვერ გაიგო. ეს ბოლო ლარიანი იქნება, მეტად აღარც გთხოვ და არც მოგპარავ... როგორ გეკადრება, ეს ბოლოა...

თავს მალლა ვეწვევი, წელს ვითრევ და სააბაზანოში შევიღვივარ.

ხუთი იქნება. ყოველთვის ამ დროს მეღვიძება... ამ სარკეს კი, ალბათ, დავამსხვრევ – გიგოსავით თვალებდასიებული ვჩანვარ.

გიგოს ფაიზალი, ციროზი ექნება, გაყვითლებულია და თვალის გუგები ტრაკივითა აქვს გადმოდებული. მარიკასი რომ არ მერიდებოდეს, დღესვე გადავაგდებდი. ძველი ჯობდა... ამაში გასიებული ვჩანვარ. არა და, გუშინ დიანა შემხვდა, „პოლიტირა“ მქონდა წარტყმული, ისევ იმ ბიჭივით გამოიყურებიო, მითხრა. მარიკამ თქვა, სულელო, ეტიკეტია ასეთიო.

მე ეტიკეტი არ ვიცი, ამ სარკეში გასიებული ვჩანვარ და, როცა იქნება, დავამსხვრევ.

მარიკა ჩემი დაა. ამ ბინაში ორნი ვცხოვრობთ. ამბობს, შენ გამო დავრჩი გასათხოვარიო, მე რომ სახლიდან წავიდე, შენ ვინ მოგივლისო.

მარიკას რომ გაეღვიძოს და ლარიანი მომცეს, ნაღდად დაეუფიცებ, რომ ხვალისადაც აღარ დავლევ.

ფულის შოვნის ორი ხერხი ვიცი. დღეს პირველს გამოვიყენებ: გავაღებ მარიკას საძინებლის კარს და შევიპარები. საფულე, როგორც წესი, ჩანთაში აქვს, ჩანთა – გარდერობში. საფულეში ლარიანი, უეჭველად, ცალკე დევს.

* დაფუძნებულია ნამდვილ ამბავზე

დილით მეტყვის, არ გრცხვენია, ფულის პარვაც დაიწყეო და ნახევარსაათიანი ქადაგებით ტვინს გამბზურდავს.

მეორე ხერხი?

მარიკას საძინებლის კართან ბოლთას ვცემ და ვახველებ. მას ეღვიძება, ნახევარსაათიან წყველავიშვიშს მოყვება და ბოლოს ფულს მომცემს.

ახლა პირველი მირჩევნია, ბუზღუნის მოსმენის თავი არ მაქვს.

აბაზანიდან გამოვდივარ, ვიცვამ და მარიკას საძინებლის კარს ვაღებ. ყველაფერი რიგზეა — ლარიანი ადგილზე დევს, მარიკას კი გოჭვივით სძინავს.

გოჭს ვეძახი. ბავშვობიდან ასე ვეძახი, თორემ მსუქანი არ არის.

ფუ, ლიფტი არ მუშაობს, ოთხი სართულის ჩავლა არ გინდა?! მარჯვენა ხელი გულზე მიდევს და მარცხენა მოაჯირს ეჭიდება — ფეხებს ეხმარება, რომ არ დავეორდე.

გზის იქით დარეჯანას ჯიხურია. დღედაღამ ღიაა. ეს ქალი იქ ვაჭრობს, იქ სძინავს, იქ ჭამს და იქ სვამს. მაგისი ქმარი ნოშრევანა მაგარი ჩაშვებული მასტია, არავის უყვარს. რამდენიმე წლის წინ ერთი მოთხრობა დაუბეჭდეს, თურმე და თავს მწერალს ეძახის. ადრე სადღაც სხვაგან უცხოვრიათ, მერე ის ბინა მაგ ნოშრევანას თავქარიანობის გამო გაუყიდათ. ორჯერ გაექცა დარეჯანას, მაგრამ ისევ დაბრუნდა. ეს ჯიხური ახლა მათი სახლიც არის და მალაზიაც.

მივალ, დარეჯანას წავეჩალიჩები. იქნებ „პოლიტრა“ ნისიად მომცეს, თუ არა და ლარად ას გრამს დავასხმევინებ.

— დარეჯან, როგორა ხარ, ლამაზო?

— ლამაზო არა ისა... გასწი „ფორთოჩკას“ მოაშორე თავი, ნუ დამახრჩე არყის სუნით!

— დარეჯან...

— არ არის საჭირო დარეჯან-მარეჯან, ნისიად არ ვიდლები!

— მარიკა, ხვალ იღებს ხელფასს და ხო იცი?

— არაფერი არ ვიცი! ისედაც ოცდათექვსმეტი ლარის გაქვს წაღებული. მორჩა, მომშორდი!

ეჰ, როგორ აბლატავდნენ ეს ბოზები, ამათი დრო დადგა. ჩათლახების და ბოზებისაა ყველაფერი. ვაი, საქართველოვ!

— დარეჯან, აი, ლარიანი... ასი დამისხი.

— ჩამოსასხმელის გაყიდვა აგვიკრძალეს. არა მაქვს! წადი!

— ქვევით წავიდე კოლასთან? იმ სიშორეზე მიშვებ?

სხვა გზა არ არის — კოლასთან უნდა წავიდე. ამ დროს ახლო-მახლო სხვა არავინ ვაჭრობს.

— როგორ გამიმეტე, დარეჯან, მე ხომ ცოლად შენს მოყვანას ვაპირებდი.

— წადი შენი...

ფეხი ტროტუარიდან გზაზე გადამაქვს და ვბარ-

ბაცებ. ამ დროს ჩვენს ქუჩაზე მანქანა იშვიათია.

ყველაფერი უცებ ხდება: ჯერ თვალებში შუქი ელვასავით მანათებს, შემდეგ — საბურავების წივილი და დარტყმის ხმა. ტკივილს გვიანდა ვგრძნობ.

ვტრიალდები და გულაღმა ვეცემი. დიდი არაფერი, მგონი, სარკე მომხვდა. გონებას არ ვკარგავ. ვხვდები, რომ მანქანა გაჩერდა. ამას მოჰყვა დარეჯანას ჩახლეჩილი მყივანი ხმა:

— კაცი მოკალით!

ალბათ, მარცხენა იდაყვი მომტყდა, მტკიავ, მაგრამ ახლა ერთ „პოლიტრაში“ მთელ მკლავს მოვიჭრიდი და მივცემდი.

გულაღმა ვგდივარ, მარჯვენა ხელი მკერდზე მიდევს. ტკივილმა ცოტა გადამიარა. ყველაფერი რიგზეა... მთავარია, გულმა არ მიღალატოს, ვფიქრობ და თვალებს ვახელებ.

ფეხის ხმა მიახლოვდება.

— „ას თორმეტზე“ დავრეკოთ, — მესმის კაცის ხმა.

— რას ამბობ, სასამართლო, გამოძიება, მოწმეები...

ქმარს რა ვუთხრა, დილის ხუთ საათზე შენთან ერთად რა მიხლოდა? შენი ბრალია, საჭესთან არ უნდა დაგესვი.

თვალებს ვახელებ... პირდაპირ ჩემს თავთან დვას... ლამაზი ფეხები აქვს...

— ამ ავარიას ჩემ თავზე ვიღებ, — ამბობს კაცი.

— მოიცა, ჯერ ნუ დარეკავ. ვნახოთ, იქნებ არც არაფერი სჭირს.

— არა, ქალბატონო, საჭესთან თქვენ იჯექით, — ამბობს დარეჯანა, — ჩემკენ იხრება და პერანგის ქვეშ მკერდზე ხელს მიცურებს.

რა თბილი ხელი გქონია, დარეჯან, შეე ტუნწო. რა იყო, მოგეცა ნისიად.

— ამას რომ რამე მოუვიდეს, დავიღუპე, — ამბობს ის.

აუ, დარეჯან, ვიყვარვარ, შე, ჩათლახო?

— ქალბატონო, თქვენი ქმარია? ყველაფერზე მე ვიზრუნებ, — მესმის კაცის ხმა.

— ღმერთმა დამიფაროს, ქმარი არა... სამასი ლარის საქონელი აქვს ჩემგან ნისიად წაღებული.

აუ, დარეჯან შე ნაბოზარო, რა სამასი, ოცდათექვსმეტი ლარი მაქვს!

— მაგ ფულს ახლავე გაგისტუმრებ, — ამბობს კაცი და ჯიბიდან საფულეს იღებს.

— რამდენია? — მესმის დარეჯანას უხეში მყივანი ხმა.

— ხუთასია და საჭესთან მე ვიჯექი.

— მე ამ კაცს არ ვიცნობ და არაფერი დამინახავს, — ამბობს დარეჯანა.

აუ, დარეჯან, შე ბოზო, შე, ჩათლაშკა! გამყიდე?!

— მკვდარია? — კითხულობს ქალი და იცუცქება. მისი მუხლის თავები ჩემს თავთან ერთ მტკაველზეა, მინდა წამოვიწიო, მაგრამ თითქოს რაღაც მიწისკენ მეჭიდება, გულისცემის ხმა მესმის. ნეტა, ამ აურზაურს გაუძლებს, თუ გასკდება?

დარეჯანა იხრება. მკერდზე და ყელზე ხელს მისვამს.

– ამას, მგონი, არაყი უშველის, – ამბობს და მესმის მისი ფეხების ფრატუნის ხმა.
რა თბილი ხელი გაქვს, დარეჯან... დროზე ქენი, შენი დედა, შე ნაბოზარო!
– მოიცა, არაყი არა, ექიმი უნდა, – ამბობს კაცი.
– აცალე, თავისი საქმე თვითონ იცის, – მესმის ქალის ხმა და კვლავ იმედი მეძლევა.
ტურზე რაღაც მეხება, ნაღდად ბოთლია...
შენ გაიხარე, დარეჯან, შე ნაბოზარო.
ყლუპ, ყლუპ, ყლუპ...
ტანში სითბო მივლის, გული წყნარდება.
– ეყოფა, – ამბობს კაცი.
რა მეყოფა, შე ჩემა, რა მეყოფა?!
დარეჯანა ტურებიდან ბოთლს მაცლის.
– ექიმთან წავიყვანო, – ამბობს კაცი.
– არყის ფული გადამიხადეთ! – მესმის დარეჯანას ხმა.
– რამდენი? – კითხულობს ქალი.
– ნემბროვი თხუთმეტი ლარი ღირს.
ვაი, რა ღორი ხარ დარეჯან, თხუთმეტი კი არა, რვანახევარი ღირს. ისიც მხოლოდ სამი ყლუპი დაველიე.
კაცი ჩემს წამოწევას ცდილობს. მე არ ვუძალიანდები. ეტყობა, ჯანიანია. უკანა საგარძელზე მსვამს და ცდილობს ფეხები შემიკეცოს.
– მოიცა! – ვიძახი მე..
– ცოცხალია! – უხარია ქალს.
– რა გნებავთ? – მეკითხება კაცი.
– არყის ფული გადაუხადე?
– კი, – უკვირს კაცს.
– მერე სად არი არაყი? იმ ჩათლახს დაუტოვე?
– წადი, არაყი გამოართვი, – ბრძანების კილოზე ამბობს ქალი.
კაცს არაყი მოაქვს.
– რა გქვიათ? – მეკითხება ქალი.
რა მოულოდნელი შეკითხვაა. სახელის გახსენება რატომ უნდა მიჭირდეს? მგონი, ნიკოლოზი მქვია. კი, ნიკოლოზი მქვია. ნიკო, თუ ნიკა? არა, – ნიკოლოზი.
– ნიკოლოზი.
– ბატონო ნიკოლოზ, როგორ გრძნობთ თავს? – მეკითხება ქალი.
კაცი ბოთლს მაწვდის. რამდენიმე ყლუპს ვსვამ და ვახველებ.
– გტკივთ რამე? – თავს ჩემსკენ აბრუნებს ქალი. ლამაზია, აუ, მაგარია. ასეთ პიდარასტს – ასეთი ქალი... ეს არის სამართალი?
ხელ-ფეხს ვიმოწმებ, წელში ვიშლები. თავზე ხელს ვისვამ. კეფაზე პატარა კობი მაქვს, იდაყვამაც გამიარა, მაგრამ არ ვიცი, ამ ქალს რა უუთხრა.
მანქანა ადგილს სწყდება.
– ჯერ მე მიმიყვანე და მერე ეს – ექიმთან! – ამბობს ქალი.
ბოთლი გავანახევრე. კარგად ვარ. შეიძლება ვიმღერო კიდევ.
„ვერხვის ფოთოლთა თეთრი ლაშქარი...“ – ცვდილობ, მელოდია არ შემეშალოს.

– სახლში წავიყვანოთ თუ ექიმთან, ნიკოლოზ? – კვლავ უკან აბრუნებს თავს ქალი.
ლამაზია, ასეთ ქალთან ღირს...
– შენთან წამიყვანე, ლამაზო.
წამოცდა... ამის თქმას არ ვაპირებდი.
– სახლში გინდა თუ საავადმყოფოში? – ხმა გაიმკაცრა კაცმა.
სახლში მირჩევნია. ჩუმად შევიპარები. მარიკა ვერც გაიგებს. დავწვები, იქნებ დამეძინოს კიდევ. მალე გათენდება, მარიკა ადგება და ყავას მომიდუღებს. სანამ გაიღვიძებს, იქნებ ლარიანი მის საფულეში დავაბრუნო.
ჯიბეებს ვიქექავ და ფულს ვერ ვპოულობ. ცუდია. მარიკას ვიშვიშის მოსმენა მომიწევს.
– სახლში მინდა, მაგრამ სად არის ჩემი ფული? კაცი თავს ჩემსკენ აბრუნებს და ფულს მაწვდის.
– ესლა დამრჩა, – მობოდიშებით მეუბნება. ქალადის ფულია. ნეტა რამდენი იქნება? ვართმევ და ჯიბეში ვიღებ.
მანქანა უკან ბრუნდება. გამოჩნდა დარეჯანას ჯიხური. გზის იქით მე ვცხოვრობ.
– გზის იქით გამიჩერეთ.
– სიარული შეგიძლია? – მეკითხება კაცი.
მანქანიდან გადმოვდივარ. ყველაფერი რიგზეა. არაფერი არ მტკივა. უკვე ინათა.

გაჩერებასთან სკამზე ვჯდები. ორ ყლუპს კიდევ ვსვამ.
გზის იქით დარეჯანას ჯიხურია.
მაგ ქალმა ჩემით მაყუთი გააკეთა. ის ფული ჩემია. აიღოს თავისი ოცდათექვსმეტი ლარი და დანარჩენი მომცეს. დანარჩენი მე მეკუთვნის. მოდი, წავალ და ვნახავ.
მინაზე ვაკაკუნებ. დარეჯანა სარკმელს ხსნის.
– მოხვედი? ხომ კარგად ხარ? დათვერი? შემოდი. რა უხარია ამ შობელძაღლს, ჰგონია, ფულს არ წავართმევ, თუ მაგისი ნოშრევანასი შემეშინდება?
დარეჯანა გარეთ გამოდის, წელზე ხელს მხვევს და კარისკენ მექაჩება.
რა თბილი ხელი გაქვს, დარეჯან? სად მიმართევ? კარს ხურავს და მკერდზე მეკვრება.
რა თბილი ძუძუები გაქვს, დარეჯან.
ხელს შარვალში მიყოფს.
მოიცა, ნოშრევანა სად არი? არაფერი მატკინო, დარეჯან.
გვერდზე ვიწევი.
ფუ, შენი. რა მომივიდა?

მოიცა, რა ხდება, რაღაც ვერა ვარ კარგად. აუ, ჩემი.. რა მომივიდა? ვერაფერს ვგრძნობ... არაფერი გამოდის... რატომ? დამერხა? კი არ დამერხა, არ მევასება, მაგრამ რა თბილი ძუძუები აქვს... პროსტო, საქმეზე მოვედი, ეს მკერავს და მე არ ვიკერები! აი ეს ნაღდა, მე არ ვიკერები! ღიას, მე არ ვიკერები!
– ჩემი ფული მომეცი, დარეჯან!
ჩემი შარვლიდან ხელი ამოაქვს, ნაბიჯს უკან

დგამს და კატასავით იბურძგლება.

კატები არ მიყვარს.

– რა ფული?

– ხუთასი ლარი... იმათგან რო აიღე!

– რა ხუთასი ლარი?!

დარეჯანა ხელს მკრავს.

ახლა უკვე გავბრაზდი, ახლა ჭკუაზე შევიშლები!
დავამტვრევ, ყველაფერს დავლეწავ!

– შე, ჩათლახო შენა, მანქანამ რო დამარტყა
და ფული აიღე, ის ფული მინდა!

რო გამყიდე, ის ფული მინდა!

ხელს მკრავს, ჯიხურიდან მაგდებს და წივის:

– რა მანქანამ დაგარტყა? სად დაგარტყა? ბე-
ლაია გაქვს!

ტროტუარიდან გადავდივარ და იმ ადგილას
ვდგები, სადაც მანქანა დამეჯახა.

– აი, აქ დამეჯახა მანქანა. აი აქ დავეცი, შენი
დედა... აი, აქ გამყიდე!

– დარეჯანას ვაგინებ, და ამ დროს ლარიანს
ვხედავ.

„ბელაია“ არა მაქვს. აი ლარიანი! მარიკას
ლარიანი!..

მიხარია, ვიხრები, ვიღებ და ჯიბეში ვიღებ.

ბოზების დრო დადგა. ესენი გრიმიტობენ, მაგრამ
ბოლოს ვნახოთ, ვაგრიმიტებ მე მაგას! გზის იქით
გადავალ, ქვებს ავიღებ და მინებს ჩავუშვებ. ჯიხურს
სულ დაუღეწავ. ჩათლახმა და პიდარასტმა
არ უნდა გაიხაროს! მალე კაცების დრო დადგება!
ჩვენი დრო დადგება! მერე ვნახოთ!

– დარეჯან, მაგრად დაგენძრევა იცოდე!

– სულ გაგიჟდი, კაცო?!

– გგონია, შენი პიდარასტი ნოშრევანა გიშველის?
სული უნდა ამოგხადო, სული! – ვყვირი, გზაზე
გადავდივარ და მესმის დარეჯანას წივილი:

– ნოშრევან!

დაუმახოს, დაუმახოს, ფეხები არ მომჭამოს მაგ-
ისმა ნოშრევანამ.

ვკოშინებ, მეტი აღარ შემიძლია, გაჩერებაზე
ვჯდები.

მაგ ქალთან ხვალ გავსწორდები. ახლა ძალიან
მძიმედ ვარ, ინათა კიდეც, სახლში ავალ, იქნებ
მარიკას მძინარეს მივუსწრო, ეს ლარიანი უკან
დავაბრუნო, მაგის ბუზლუნს მაინც გადავრჩები.

რამდენიმე ყლუპილა დარჩა, ვსვამ, ცარიელ
ბოთლს ვისვრი და სადარბაზოში შევდივარ.

– ერთი, ორი, სამი, ოთხი, – სართულებს
ვითვლი და წინ მივიწევ.

გასაღები თან არ მაქვს, ეტყობა, შინ დამრჩა. აღ-
ბათ კარი ღია დავტოვე, ნამდვილად ღია დავტოვე...

არა! დაკეტილია!

როგორ არ მინდა, მაგრამ მომიწევს მარიკას
გაღვიძება.

ზარს ვრეკავ, კიდეც ვრეკავ, კიდეც ვრეკავ. კარი
იღება.

ეს ვიღაა? აქ რა უნდა?

შეუძლებელია!.. მარიკამ კაცი მოიყვანა?..

ნაცნობი სახე აქვს... რა უშნო სიფათია... როგორ
დაღრიცა ტუჩები.

– შენა ხარ? – მეკითხება და თავს აქნევს.

ნეტა, რა თხასავით აქნევს თავს? ვინ ჩემი
სირია! აქ რა უნდა?!

– მარიკას დაუმახე, გაიგე?! მარიკას დაუმახე!

– კარგი რა, ნოშრევან, მერამდენედ უნდა მოხ-
ვიდე?! რით ვერ გაიგე, აქ აღარ ცხოვრობ!

რა? აქ არ ვცხოვრობ?

რა? ნოშრევანო... მე ნოშრევანა ვარ? ნოშრევანა
კი არა, ნიკოლოზი ვარ! ნიკოლოზი! გაიგეთ, რომ
ნიკოლოზი ვარ!!!

თავის ქალაზე შიგნიდან თითქოს ჭიანჭველები
დარბიან და ტვინზე მასკინტლებენ. ვერა ვარ
კარგად... ყველაფერი აირია. უნდა დავწყნარდე,
ყველაფერი უნდა დავალაგო.

მოიცა, მე ნოშრევანა ვარ? ნოშრევანა ვარ?!

– ცუდად ხარ? გინდა დარეჯანს დავურეკო?

თხასავით აცანცარებს თავს. ჩემს სახლში შემ-
ვრალა. რქები უნდა და ეშმაკია.

არა, რქებიც აქვს!

– დარეჯანას დედაც... და შენიც... გაიგე?!

ოთხი, სამი, ორი, ერთი... სადარბაზოდან გამოვდი-
ვარ და დარეჯანას ვეჩხები.

– წამოდი, ნოშრევან, ცუდად ხარ.

მინდა შევაგინო, მაგრამ შეწუხებული სახე აქვს
და მეცოდება. მე არა ვარ საცოდავი, ხუთას ლარად
რომ გამყიდა?

წელზე ხელს მხვევს. ძალიან, ძალიან თბილი
ხელი აქვს. მივყვები, ჩემდაუნებურად მივყვები.

– დარეჯან, მე ნოშრევანა ვარ?

– ჰო.

– შენი ნოშრევანა?

– კი, ჩემი ნოშრევანი.

თავში ისევ ჭიანჭველები დარბიან და ტვინი
მეფხანება.

მოიცა, მე ნოშრევანა ვარ? ის ნოშრევანა თხ-
უმეტი წლის წინ ერთი მოთხრობა რომ დაუბე-
ჭდეს და თავს მწერალს ემახის, მაგარი ჩაშვებული
მასტი რომ არის და უბანში არავის ევასება, მთელი
ცხოვრება დარეჯანასგან რომ გარბის და ვერ გაქ-
ცეულა. აი, ის ნოშრევანა ვარ?

მე ნოშრევანა ვარ.

მარიკა?..

მარიკა კარგა ხანია წავიდა და სულ მენატრება.
ნიკოლოზი?

ჩემი მოთხრობის გმირია. იმ მოთხრობისა, რო-
მელიც დამიბეჭდეს. ვერა და ვერ მოვიშორე ეგ კაცი.

– რა თბილი ხელები გაქვს, დარეჯან!

პოეზია

ნანა სინსაძე

წყლისფერი მოთმინება

ახლა, როდესაც უკვე ყველაფერს
 ჰქვია წარსული
 და ერთადერთი სიტყვა დარჩა
 ჩვენ შორის ხიდად

– ვიყავით ერთნი...
 მე კვლავ მაშინებს შენი სიმშვიდე,
 მე კვლავ მაშინებს შორეული
 შენი ჩურჩული
 და უსინდისოდ მოტყუებული ჩემი იმედი.
 სანთლის შუქი და ორი ჭიქა,
 ჩემი წყლისფერი მოთმინება
 და ყველა სიტყვა, ამ სანთელთან
 ერთად დამწვარი.

გარეთ ნოემბრის მშვიდი ღამეა,
 ჩემი სახლის მკვდრულ სიჩუმეში
 მარტო მე ვიცი, როგორ იწვის
 ჩემი საყდარი.

ახლა, როდესაც უკვე ყველაფერს
 ჰქვია წარსული...

ჩარჩო

როგორ შეიძლება ლექსში ჩარჩოები,
 როგორ შეიძლება შავ-თეთრი ოცნება.
 თვითონ იხატება ყალბით მანოები
 და რასაც ვერ ვამხელ, ისიც წამომცდება.
 სტროფში პირველყოფილ საწყისებს ვნებდები,

მინდა ეს ლექსები თაროზე მივაგდო,
 რითმად მოქარგული თაკარა ვნებები,
 უჩემოდ მიახრჩობს უსახურ იაგოს.
 მერე პოეზია ცაში აფეთქდება,
 გონებას დაკარგულს უცებ გააგიჟებს,
 მერე წუთი არა, წამი გამეფდება,
 ფენსაც მედიდურად იმას დააბიჯებს,
 ვისაც არაფერი არ დარჩა მიწაზე
 და ერთი ლექსისთვის მოვიდა ტიალი,
 ვისაც შეუძლია ტირილი იაზე
 და ფეხზე ჰკიდია ეს ორომტრიალი.
 ლექსში მოხსნილია ტაბუ, ჩარჩოები,
 რითმა ხანძარია ასტრალში... თაკარა...
 იქ დანავარდობენ ლაღად მანოები
 და ერთი სიცოცხლე ლექსისთვის არ კმარა.

სარფიანი დაბანდება

არაფერი არ იცვლება, თუ არ შეცვლი,
 გათენდება ისე, როგორც თენდებოდა,
 ერთს, ფუფალას უწოდებენ ჩვენში შემლილს,
 თუმცა შიოლას სხვაც მრავალი ვერ ხვდებოდა.
 მზის ლაქები მთვარეს დამდად ავაკარი,
 ის მიპოვნის, ვინც არასდროს დამეძებდა.
 საოცნებოდ ავიჩემე ავატარი,
 არ ვიცოდი, მის სიყვარულს სხვაც შეძლებდა.
 გალაქტიკას ახლა უფრო ხშირად ვსტუმრობ,
 დღეს მერკურზე მერამდენედ გავათენე.
 რა ხანია გავიზარდე, აღარ ვხუმრობ
 და ღიმილით ვანაწილებ ანათემებს.
 იქ უფალმა სიკეთესთან მაზიარა,
 მე აქ თვალი ცოდვებისგან დავიელმე.
 სულ მრუდი მაქვს, ერთი სწორი ხაზიც არა,
 ცოდვილს, ცოდვის სიყვარული გამიელვებს.
 გული მტკივა, დრო მუჭში ვერ მოვაქციე,
 ისე გარბის, ვიცი ველარ დავეწვევი...
 ფეხქვეშ ვთელავ გამოგონილ გრადაციებს,
 რომლის გამოც მთელ ქვეყანას დავეწვები.
 სიკვდილს მოვკლავ, რომ სიცოცხლე

არ დამთავრდეს,

დროსთან დავდე სარფიანი დაბანდება.
 ღმერთთან ვგზავნი ერთსიტყვიან ამანათებს –
 დ ა ბ ა დ ე ბ ა ! ! !

გადაკვეთილი გზები

სადაც ცა ერთვის ზღვას,
იქ გადის ხედვის ზღვარი.
მე მირჩენია ცა,
ან ზღვა, შლეგი და წყნარი...
რადგან ვერ იტევს ფიქრს
გადაკვეთილი გზები...
იქ, ცაში ვიბან პირს,
როცა ასტრალში ვრჩები.

თამაში ცეცხლთან

უამრავ კითხვათაგან მაწამებს ერთი,
როდესაც კაცს ქმნიდა – ფიქრობდა ღმერთი?
ამ კითხვას მოჰყვება სხვა კითხვა პატარა,
როდესაც ქალს ქმნიდა, ტიროდა სატანა?
მერე ეს კითხვები ლაგდება ცეცხლთან...
იწყება ცხოვრება – თამაში ვერცხლთან.

ფანტომი

ვარ სიყვარულის აბორიგენი,
ფიქრაწეწილი ქარში გავრბივარ,
რადგან გზა შენკენ გამოვიგენი,
შეცდომებისთვის აღარ ვვარგვივარ.
მე ფანტომი ვარ, გიგზავნი ლოცვებს,
შენს სისხლაც შევსვამ ვნების ჯამიდან.
მერე მოვიწმენდ სისხლნარევ კოცნებს,
რომ შენ დაიწყო ისევ თავიდან,
რომ დაჩოქილი გიხილო ფერხითი,
არად მიღირდეს შენი წამება.
ვიცი, შემინდობს იმ სურვილს ღმერთი,
სულს რომ შემორჩა შეშლილ დრამებად.
სიზმრებში მკლავენ, არ ვაგდებ ჩირად,
თუმც ვერ გავრბივარ... ვის უნდა კვითხო,
რომ იმ უძლური ღამის მაგივრად
შენს პირველყოფილ სიყვარულს ვითხოვ.
გესმის? – მღვიმეში არ ვანთებ სანთელს,
ვიკინგებთან ვსვამ ერთი ჯამიდან.
არა! არ მიკვირს რომ მოსდევ ნათელს,
თუმც განშორება ბნელთან არ გინდა.
გარბიხარ, მაინც ჩემთან ბრუნდები,
ხან გეჩვენები გამქრალ ფანტომად...
შენ ხელზე გადევს მონის ხუნდები,
მე კლეოპატრამ კაბა მათხოვა,
რომ კიდევ ერთხელ ვესტუმრო მიწას
მე, სიყვარულის აბორიგენი...
რადგან პრომეთე სულს ცეცხლით მიწვავს,
გზა უკუნეთშიც გამოვიგენი.

დაკარგული თაობა

ყოფნა... არყოფნა...

მარადიულ კითხვას ვაწვალებ,
იავარქმნილი საქართველო თვალწინ მიდგება.
ნათრევი სული აღმა-დაღმა ისე წანწალებს,
რომ ენატრება დამშვიდება, სადღაც მიგდება.
მე დაკარგული თაობა ვარ, მომეცი ხელი,
რომ დავიჯერო ფენიქსივით ჩვენი აღდგომა.
სული ჩამკვდარი, მეამბოხე და განახელი,
ბარიკადებზე მაინც ნატრობს ლალად

დადგომას.

არ დაივიწყო, რომ არა ვართ მხოლოდ
წარსული,
ჩვენს ტრადიციებს ვერასოდეს მოსპობს
სატანა.

მრავალჟამიერს შემოვძახებთ ცამდე ასულნი,
ერეკლემ თქვენთან გორდა ხმალი გამომატანა.
ერთხელ ხომ მაინც უნდა იყოს ვინმე მართალი,
რომ ჯვარზე გაკვრით არ მოუულოთ ბოლო
მაცხოვარს.

იქნებ მართლა ჰყავს საქართველოს მხსნელი
სარდალი
და მეც არ ვგავარ უღირსისგან მოკლულ
მათხოვარს.

ხელში მიჭირავს ცხელი გული – ისიც შენია,
ღმწერთო! არ ამქნა სამშობლოსთვის მკვდარი
მამლუქი.

ხვალინდელი დღე დღევანდელის განაჩენია,
მე მაპატიე, თუ ვერ ვწერე ლექსი სალუქი.
მომეცი ხელი, დამაჯერე მართლა ჩემი ხარ,
რომ მართლა გიყვარს ეს პატარა მიწის
ნაგლეჯი,

რომ ამ უბედურ საქართველოს ისე შევნიხარ,
როგორც ასპინძა, მოწამეთა, გრემი, გარეჯი.
მოვარდნილ გრიგალს შეაგებე შენი ლადარი,
საკუთარ თავთან არასოდეს გქონდეს დანდობა,
მინდა გჯეროდეს, საქართველო მარტო აქ არის,
მარტო აქ იცის თოვლთნ ერთად ყოჩივარდობა
და მაშინ ვიტყვი, არ მომკვდარა ჩვენში ილია,
არ დაწანწალებს აღმა-დაღმა სული ეული.
დრო მალე გადის, ეს დღეებიც გადაივლიან
და დალაგდება დედამიწა გადარეული.

მტკივა

მტკივა...
 დავიწყებული ალერსის ფერები,
 შენი ხმის ტემბრი,
 გაღელილი პერანგი,
 გაწეწილი თმის სიუხეზე,
 რომ ვერ მინუგეშე...
 შენ მაგივრად მოსული სხვა,
 მისი სურვილი, მზერა გულგრილი,
 მამრის სუნთვით გათანგული ქუჩის სურნელი,
 რომ ვარ სულელი...
 დრო, რომელიც უშენოდ არ გადის,
 სხეული, რომელსაც აღარ ეხები,
 ჩვენი ეზოს ვერხვები...
 თითები, ახლა რომ აღარ კოცნი,
 ჩემთვის რომ ველარ მოცდი...
 შენი ნაჩუქარი დღეები,
 ღიმილი, ჩუმი რომ სხვებს ვაცლი,
 სიბერე, რომელსაც ვერ წაშლი,
 სექსი, რომელზე ფიქრიც ტკივილს იწვევს,
 კაცი, რომელიც წარსულში მითრევს...
 მტკივა...

ბედისწერა

საღლაც, უჩემოდ დაიწერა ჩემი ცხოვრება,
 მერე მომარგეს ეკლიანი გვირგვინი ციდა.
 არ გამიმეტეს სასიკვდილოდ თურმე მოგვებმა,
 ჩანასახს მახსოვს იმ წუთების გალობა ციდან.
 ჰოდა, ვატარებ ჩემს მძიმე ჯვარს,
 სახსოვარს ბედის,
 არ მემეტება არავისთვის ტკივილის სევდა.
 ხან კურტიზანი, ხან გეიშა, ხან კიდევ ლედი...
 უკვე არ ვიცი, რას გვისურვებთ
 ცოდვილებს სერ და
 გჯერათ, ათასი სახისათვის შეგვქმნა განგებამ,
 ათას მერთე მოიძიეს მცხოვრებთა მიწის.
 ვერაფერს შევცვლით, არ გვინდა და
 მაინც ღამდება,
 ბედის მწერალმა ყველაფერი უჩვენოდ იცის.

ქედს არ მოვიხრი, თუნდ გამაკრათ
 ჯვარზე თავიდან,
 ცხოვრებას ვიწყებ კვლავ ჩასახვის
 პირველ წამიდან.

ათასი კითხვა

გაიხა ტაძრის კრეტსაბმელი, მოკვდა უფალი
 და წმინდანები გამოვიდნენ საფლავებიდან.
 კაცი არასდროს არ ყოფილა თავისუფალი,
 თუმც სულიწმინდა მადლსა ჰფენდა
 მოკვდავს ზევიდან.
 ათასი კითხვა დაიბადა გულში ფარულად
 და ყველა თომას სურს იხილოს ცხადში იესო,
 ჩვენში თარეშობს უამრავი აზრის მარულა,
 ხორციით მაძლარნი ვემსგავსებით
 სულით მშიერსო...
 რადგანაც ჩვენში ისევ დაძრწის ვილაც იუდა,
 მკვლელს სასაფლაოდ ელოდება
 სისხლის მინდორი.
 პილატემ ხელი დაიბანა, გაგვიდიდგულდა
 და ჟღერს ზარებში აგონია
 ვერცხლის მინორით.
 შენს ამაღლებას შევესწარი ზეცად იესო,
 გვერდით გელექი, როცა ერთად დაგვარბიესო.

მეტამორფოზა

ვერ შევაგებე ალესილი ხანჯალი ფარს და
 ბედნიერება გავატანე მოვარდნილ სიზმარს.
 ჩამოვაფარე სარკეებზე ვუალად ფარდა,
 კარს გვარის ნაცვლად წავაწერე –
 არავინ მიყვარს.
 დაღლილ ნაბიჯით ავუყევი ბნელში კიბეებს,
 ხელში მიჭირავს კეთროვანთა ნაქონი ჯოხი,
 მაგრამ უეცრად ჩემში ქალი კისერს იღერებს
 და ეომება შავით მოსილ მათხოვარს, მოხრილს.
 თალხი იცვლება უცნაური ჭრელი ფერებით,
 კვლავ მეფერება ვილაც თლილი,
 გრძელი ხელებით
 და მეც ვიღვიძებ ამ ჯადოსნურ
 ხელის შეხებით.

კიდევ კარგი, რომ ამ ქაოსში
 სიყვარულს ვბედავ,
 ცას არ შემოვრჩი ოდილიად, მომაკვდავ გედად
 და ავირჩიე ზღაპრის ბოლო წინამორბედად.

სალომე ბობოჩაძე

მკითხველო, აქ ჩემი სულის სავანეა, ფეხები დაიწმინდე და ფრთხილად შემოდი. მტვერი და ჭუჭყი გარეთ დატოვე და სუფთა გულით ეზიარე მას, რასაც მე უფალი ჩამწურჩულებს. აქ, ჩემი სამყაროა, ჩემი დილა და საღამო, ჩემი მთვარე და ვარსკვლავები, აქ, ჩემი სულის ანკარა ნაკადულები მორაკრაკებენ. ყურს თუ დაუვლებ, შენც გაიგონებ ხმას და მუსიკას. მკითხველო, ნუ იქნები ისე მკაცრი, რომ ნაიარევზე ტკივილი დამიტოვო, დამწვარზე მღუღარე დამასხა და ირონიანარევი ღიმილით ჩამიარო გვერდზე.

მე არ ველოდები შენს ტაშსა და კომპლიმენტებს, მე არ მინდა შენი შექება, მხოლოდ ერთს ვთხოვ, ჩემი სულის ოაზისში როცა შემოაბიჯებ, ისე გაიარე, რომ ობოლ ხეებს ტოტები არ დაამტვრიო!.. მე იგი, ჩემი სისხლითა და ცრემლით გამოვზარდე, ოფლით ვასაზრდოე. რაც გამაჩნია, მხოლოდ საჩუქარია და მე შენზე მდიდარი ვარ. უამრავი თვალ-მარგალიტის მფლობელი და მქონებელი. მინდა გიწილაოდო და გითხრა – აილე და გაამრავლე!.. ამას ჰქვია სიკეთე და ამას ჰქვია უკვდავება. შეივრძენი სურნელი ამქვეყნად მოვლენილი მშვენებებისა.

პატივისცემით – სალომე გოგოლაძე

საქართველოს!..

სული მიკვივის და, ო, როგორ მტკივდები, ნეტა, რა გაათევს ამ ღამეს, მანდ თურმე ყვავიან კრწანისზე შინდები, აქ კი ლოდინია

დალღამდე,

თითქოს ჩაკირული მუხლამდე დავგმარხეს, ვერ ვსუნთქავთ, ჰაერი არ გვყოფნის, მითხარით, იქნება გავუძლებთ სადამდე, ყორანი ჩვილ გულს რომ დაკორტნის, თითქოს უსაშველო კეთრი შეეყარა, ავი ზნე შეუჩნდა ქარივით, და ვემებ, უფლისგან ნაბოძებ ქვეყანას, უღრანში დაკარგულ კრავივით, საბრალოვ, რამდენჯერ გაგწირეს სამსხვერპლოდ, ყელი გამოგლადრეს ჯორკოზე!... სისხლიგან იცლებს, ჯალათნო, არ გეყოთ?!... შეწყვიტეთ, უმიზნო ხორხოცი, ხანდახან დახედეთ, თქვენს დასვრილ ხელებზე რამდენი უმანკო სისხლია, დაცემულს ნუ ესვრით, მანდ ქართლის ველები ტირიან, გლოვობენ, გვიცდიან, მიწას რომ აბიჯებთ, უძველეს საუნჯეს, წინაპართ ძელებია ნამარხი, მიწას ნუ დატოვებთ მტერთაგან დაუცველს, ამ მიწას ბევრი აქვს ნანახი, მონღოლმა, თათარმა, ლეკმა თუ ოსმალომ, ვერა ჰქნა, ვერ დასცა

ბეჭებზე,

ქართველო, შენ რატომ გინდა, რომ მოშხამო, ქრისტე რომ გაცვალო მეჩეთზე, ვინა ხართ?.. რა რჯულის, მე მაგ ხმას ვერა ვცნობ, სულს ყიდით, გულს აღარ გვიტოვებთ, თქვენ მხოლოდ სახელი შემოგრჩათ ქართული, მე კი ემიგრანტი მიწოდეთ. დაგიცავ ამ სუსტი ფრთებით და ხელებით, მიწაო, გატარებ ხატივით, ოღონდაც ბიჭები დაზარდეთ, დედებო, ბუდიდან აჭრილნი არწიენი, ტაძრებში ილოცეთ, აანთეთ სანთლები, ახსენეთ სახელი წმინდანთა, ზარები დარეკეთ და უფლის სახელით, გამოდით ქართველნი, ვინცა ხართ. ისმინეთ, შეიგნეთ, გახსოვდეთ, გიყვარდეთ, რა დარჩა, ფეხი და ალაგი, სუყველამ სათქვენო სამშობლო შეირგეთ, მიწა ხართ თხემიდან მკლავამდის. მე აქ ვარ, ვიხუტებ მაგ მიწის ნაგლეჯებს, ვთბები და იმედი მაცოცხლებს, იბრძოლეთ, იბრძოლეთ, ლეკვებო ალგეთის, უფლის და რწმენისთვის, იცოდეთ!

ვ ა მ ე ხ !..

მე მოღალატე არ ვყოფილვარ
აროდეს ვამეხ,
ნავსი გატყდა და საათები
არივ-დარია,
თითებში ვიმწყვდევე უსულგულოდ
დამსხვრეულ წამებს...
ვამეხ, ნუ მეტყვი, ეს ქარები
რამ გადარია!...
ჩამეფშვნა, ჩაღნა თოვლისფერი
სახის პროფილი,
რამდენჯერ ვხატე, სისხლით, ცრემლით,
წვიმით, იმედით,
მანც ვრჩებოდი მოწყენილი
და არ ყოფილი,
რამდენჯერ ისევ უკანასკნელ
ზღვრამდე მივედი.
რამდენჯერ თეთრი ღამეები
ვაშენე, ვამეხ,
მე ხომ მჯეროდა, მე ხომ მწამდა
სულით ხორცამდე,
და მოდიოდა ვიღაც მძლავრი
დამარხულ გვამებს,
თვალწინ მიწყობდა ცოდვებით
უფლის მოსვლამდე,
არ მიგემია, მე არ მახოვს
ის ტკბილი გემო,
შენს ტუჩებს ალბათ რძე გადასდის
დედის ხსენებით,
ვინ მოგცა ნება, ჩემს ძარღვებში
სისხლივით გეგლო,
და სულს მართმევდე გესლიანი
ჭრელი გველივით,
ვამეხ, თვალები დამიტოვე
გზა რომ გავიგნო,
აქ არც მთვარეა, მოიტაცეს
მთვარე ბოშებმა,
შენ თუ მეფე ხარ, ფარდაგები
უნდა დაგიგო,
და ჩემს სხეულსაც მიიღებდი
ბროლის კოშკებად.

მე მოღალატე არ ვყოფილვარ
აროდეს ვამეხ,
ნუ მიცქერ ასე, ვით არონი
ჩამქრალ კელაპტარს
მაგ გამოწვდილი ფიალიდან
შხამსაც კი დავლევე!..
სიცოცხლე ჩემი სულ არ მიღირს
ერთ ყლუპ ხელადად,
ღამეებს ჩემსას უშენობის
ფერი აქვს ახლა,
ფერი თალხივით დაფერილი
სველი მანტიის,
ვამეხ, მასწავლე განშორების
უგულო განცდა,
მსურს მოვიშორო შენი სახის
უშნო მაცილი.
შენ გეშინია და თითები გითრთის,
ვიცი მე,
მომკალი, რადგან მივეჩვიე
ამგვარ სიკვდილსაც,
ვამეხ, შენ წახვალ და მე ისევ
მწარედ ვიცინებ.
აქ ველარავინ ვერ დამიშლის
ამ გიჟ სიცილს და..
მე შევიშლები, შევიშლები,
რადგან ქარები,
დაატარებენ უპატრონო ბავშვივით
მთვარეს,
ვამეხ, გაბრდები, არასოდეს
არ მეყვარები,
ვამეხ, ამოთხრილს არ ტოვებენ
მკვლელები გვამებს!..
მე მოღალატე არ ვყოფილვარ
აროდეს გესმის,
ნავსი გატყდა და საათები
არივ-დარია,
აიღებ ახლა და დამბახას
კანკალით მესვრი,
და გულში იტყვი – ყველაფერი
შენი ბრალია!..

მონაზონი

მე ამ თვალებს, ცისფერ
თვალებს,
შავ ტილოში დამარხულებს.
დავხრი,
როგორც მგლოვიარე,
ჩემი უფლის სიყვარული
დამაქვს გულით,
სასძლო ვარ და
სასძლო ვიყავ,
ასე, უცოდველი მივალ,
იმ ქვეყანას,
შენ ზომ ჩემი სასჯელი ხარ,
ბიჭოვ, შენი სიყვარული
დამაქვს თანა!..
ტანს მიბურავს მიწის ფერად
მოხვეული შავი ნისლი,
ნეტავი რამ ამიმღერა გული?..
ანდა, ამიმღერა ვისთვის!..
ვარ ყინწვისის ანგელოზი,
ზარით ვინძობ ცაში ცისკარს,
ამ ცოდვიან სამზეოში,
მხოლოდ შენი გაღიმება მიყვარს,
ჩამოვიქნი სანთლად თითებს,
გავცვეთ ლოცვით კაბის კალთას,
მე შენ ტკივილს აგარიდებ,
აქ დავდგები, უფლის კართან.
ხამ კაბაში გავეხვევი,
რა დარჩება ჩემგან სულაც,
მხოლოდ სიზმრად დამეხსენი,
სიოსავით მოპარულა შენი სახე,
ნეტავ, სულაც არ გიცნობდე,
ნეტავი არ დამენახე!..
ჩემი ფიჭვის კელიასთან
სურნელია აკაციის,
და ავანთებ ამ გულს სანთლად
ყოველ დილით...
წუხელ მთვარეს ღვთისმშობელი
დავაქარგე...
აღიონზე მივალ ტაძრად,
და ცრემლს ვწმენდავ მარიამის
წმინდა სახეს.
გახსოვს?.. ადრე მხოლოდ ორნი
მოვდიოდით,
ახლა ჩემი სული დადის
შავ კაბაში,
ვარ გელათის ფეხშიშველა მონაზონი,
ვით ჩუქურთმა თოთო ვაზის.
ნუ მიგლოვებ, აქ სამოთხემ შემიფარა,

დავფალ გული, გაჰყვა მხოლოდ
ქარებს ფერფლი,
მე უფალმა შენზე მეტად შემიყვარა,
აქა ვარ, და ვკოცნი,
ნატერფალებს ღმერთის!..

ძახილი

ამ ყრუ სამყაროს ხმაურში,
ვლესავ სიტყვების მახვილს
და შენთვის რა უცნაური,
რა მიუწვდომი გავხდი.
ნეტავ სად იყო ადამი,
ფიქრ რომ შეუჩნდა ევას,
ვაშლი იყო თუ ატამი,
ახლა ადარდებს ყველას.
გული დაბურულ ტყესავით
აშლილა ქარში რიდელ.
ვერ შემიყვარებს შენსავით
ასე ვერავინ კიდევ.
ცოდვა გამხელ სჯობია,
დამიავადლი ვინძლო,
მოდინხარ, მაგრამ არ ჩანხარ,
ჩემო გულო და ღვიძლო.
კედლებს ხრავს ფიქრი ღამეულს,
დასძახებს მიკიოტი,
კლდესაც ამოხეთქს, სულ მცირე
იმედის სუსტი ყლორტი,
ვინ რას ბუტბუტებს, რას ამბობს,
სიცხიანივით მოთქვამს,
უდროდ არ გამომასალმო
ამ წუთისოფლის მოღვმას.
გზად მშობიარე ქალივით
მიწამ დაიწყო შეშლა,
ღამე გაუგე ფარდაგად,
რომ თეთრი მთვარე ეშვა.
მომწყურდი ისევ სიცოცხლედ,
დაუოკებელ სულად,
ეს სიგიჟეა იცოდე, ანდა –
გაფრენა სრულად,
აქ ვჭვრეტ, გულს მიღმა გაზაფხულს
უიარალო თვალთ,
მიწამ შეჭამა, გამოხრა
ჩემი ხორცი და ძვალი,
რა მოხდა ნეტავ, რა მოხდა,
თუ დაგავიწყდი, კარგო!..
ჯოჯონხეთის და სამოთხის
გაუხარელო ვარდო.

გადაეწნება ვენახებს ქარი,
დატოვებს შენი დაღალის სურნელს
და მოწყენილი, ვით ამორძალი,
ივლი ამ მიწის დახეთქილ გულზე.
მზე არწივებთან იწყებს საუბარს,
ცა ისეთია, ღმერთთან ვმალდები
და თითქოს მტკვნებს სისხლში გაუჯდათ
ცვალი, ოფლივით ჩამონადენი.
ეს სილამაზე ისე მაწამებს,
დამაწყვთ გულზე მძიმე ლოდები,
მერე აღვსდგები, როგორც ლაზარე
და მტკივან სულზე შევიხორცდები.

ბაბუაწვერა

სულს მოგცემ, ოღონდ გაფრინდი,
ქარს გაჰყევ მინდვრად და ნიავს,
დამპირდი ოღონდ, დამპირდი,
მზე რომ მუხლებში დამიარს,
არ მიმატოვებ არასდროს,
თეთრწვერა, თეთრო მოხუცო,
მთვარე სხვივებს რომ ჩამაქსოვს,
ამ ქვეყნად დარდად მოსულსო.
მაგ შენი ფესვის ჭირიძე,
ღრუბლებს ქარში რომ დაწველაავ,
ჟრუანტელივით მივლიდე,
შენ ჩემო, ბაბუა წვერავე,
გაჰყევი მინდვრის ღიობებს,
ამ მთებს, ამ ველებს შაბიანს,
სადაც რძე თაფლად სდიოდეს,
იქ ყველგან უფლის მადლია,
ჩიტმა რომ გნახოს ჩიორამ,
ბუდეს ჩაეკარ ჭინჭივით,
სულ ლოცვად გადმოდიოდეს
მათი ბარტყული ჭიკჭიკი.
ნატადრალს სანთლად აენთე,
მზე გუმბათივით რომ ადგას,
იმ ბებრის ხელში ჩაედნე,
თვალზე ცრემლი რომ მოადგა,
სულ იბზრიალე, იცეკვე,
ქარს აფრიალე არშია,
შენი ბავშვური სიცელქე,
წამწამთა ათინათშია,
სულს მოგცემ ოღონდ გაფრინდი,
ჩემი სურვილის წყაროსთან.
მე სიხარულით ავტირდი,
გზად რომ ის ერთი გამოჩნდა!....

ეუძღვნი – მიხეილ დვალისხვილის ხსოვნას

ქარი არწევს ბებერ მუხებს,
თოვს და ბარდნის სვავრიელად,
ცაზე ელვა დაიქუხებს,
დაიქუხებს და იელავს.
წერილს უწერს ბიჭი დედას,
უწერს სიმწრით, დაჭრილ ხელით,
და სისხლისგან ნაწვეთ ფურცელს
მთვარე უმზერს გარინდებით.
„ჩემზე ნუ სწუხ, ჩემო დედა!“ –
ერთ თხილის გულს ვიყოფთ ძმები,
რკინას კვნიტენ ლომგულები,
ჩემი თეთრი არწივები,
რას მიქვიან შიშით ძრწოლა,
რა ხელი აქვს ჩვენთან სიკვდილს,
მთების ტოლა, დევის ტოლა,
ერთად ვდგავართ ყველა, ვინც კი,
ქართველურად გვიცემს გული,
ბრძოლის ველზე ღმერთი გვიძღვის,
და მოგკვდებით ვაჟკაცურად,
ივერიის სახელისთვის,
ნუ მიგლოვებ, ჩემო დედა,
ცას მივაპყრობთ ლოცვით თვალებს,
რადგან ქვეყნის სადიდებლად
ქართველებად დავიბადეთ,
მზე ოცნებებს დაგვიმანთავს – გულზე,
როგორც ვერცხლის ტყვიას,
ვინც კი გმირად დაიბადა,
ირმის ძუძუ უწოვია,
მამაჩემი მიწას ხნავდა,
ჯეჯილობდა ლურჯი ყანა,
ჩემი ქვეყნის შესადარი
მეგულება მხარე განაა?..
ახლაც მახსოვს ქორის ფრთები
და ნანგრევი ტადრის ლოდის,
და ღრუბლებით, საკვირველად
დახატული ანგელოზი,
ცალი ხელით წერდა წერილს,
ბიჭი ცისფერთვალისანი,
მხართან ჰქონდა ნატყვიარი,
ვით ყაყაჩო ხალისანი.
სისხლის წვეთებს ხვრეპდა მიწა,
თენდებოდა დღია როცა,
ქარი ქროდა, ბებერს მუხებს
არ სციოდათ გასაოცრად.
იწვა ბიჭი, ცას უმზერდა,
შერჩენოდა ტუჩზე ღიმი,
და წერილი, როგორც გული,
დარჩენოდა გაღელილი!...

ეს მოხდა მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ...

ბატონი რეზო რამდენიმე წლით უფროსი იყო ჩემზე, მაგრამ ახლოს ვიყავით ერთმანეთთან. ამ სიახლოვეს რამდენიმე მაგალითი განაპირობებდა. ჯერ ერთი, მისი უმცროსი ძმა აკაკი ჩემი ტოლა იყო და კარგი მეგობრები ვიყავით. მეორე, რეზოს ჰყავდა ბიძაშვილები, რომლებიც ძალიან უყვარდა. რეზო თბილისიდან რომ ჩამოვიდოდა, უმცროს ბიძაშვილ ანზორთან, რომელიც აღარ არის ცოცხალი, აუცილებლად გადავიდოდა. იქ ვიკრიბებოდით და თავისთავად ერთად კარგად ვიყავით.

მე-10 კლასში ვიყავით მე და მისი ძმა, გამოვიყვანე გაკვეთილებიდან, გავიპარეთ თბილისში, ნავთლულში ჩავედით და ბარბარეს ეკლესიაში მოვნათლე. დავბრუნდით ისევ უკან. ეს ამბავი რეზომ ჯერ არ იცოდა. რომ გაიგო, ძალიან გაუხარდა და გაუკვირდა კიდევ – როგორ გაბედეთ და იქ წახვედითო.

რეზოს ეტყობოდა სახეზე, რომ კმაყოფილი იყო ამ ამბით. დინჯი კაცი იყო, ძალიან გამოზომილი, მშვიდი და დინჯი საუბარი და ნაბიჯიც გამოზომილი ჰქონდა. სიარულზე შეამჩნევდი, რომ რეზო მოდიოდა.

ერთმა პატარა ამბავმა მასზეც და ჩემზეც ძალიან დიდი შთაბეჭდილება დატოვა.

ეს მოხდა მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ. ახალი დამთავრებული იყო მეორე მსოფლიო ომი. ამ ომში ხაშმიდან 300 ცოტა მეტი კაცი წავიდა, 172 იქ დარჩა, 172 ერთი პატარა სოფლისათვის დიდი რიცხვია. ახლა 800 კომლია და მაშინ 500 კომლზე ცოტა ნაკლები იყო.

ეს ძალიან დიდი დანაკლისი იყო, თითქმის ყველა მეორე ოჯახი გლოვობდა. ომი რომ დამთავრდა, მეორედ მოსვლასავით იყო, ყოველი მეორე ოჯახიდან ტირილის ხმა გამოდიოდა. აივნებზე დაღუპულების ფოტოები გამოფინეს. ზოგი დაღუპულიც არ იყო, მაგრამ რადგან არ იცოდნენ, სად იყო... ყველა თვლიდა, რომ ისიც დაღუპულია და ყველა გლოვობდა.

თვითონ სოფელი იმ დროს გაჩუმებული დადიოდა. ძალიან ჩუმი სოფელი იყო, სწორედ იმ გლოვის გამო, ვერავინ ბედავდა, რომ ცოტა ხმამალა ელაპარაკა ან გაეცინა. თუ თავისი არ იყო დაკარგული, მეზობლისა ხომ იყო და... ჩუმად იყვნენ ყველანი.

იმ პერიოდში მარჯანიშვილის თეატრში ჩვენი სოფლიდან სამი ახალგაზრდა იყო წასული: თომა ქოქრაშვილი, ამირან მამულაშვილი და შოთა ქარუმიძე. ომი რომ დამთავრდა, წამოვიდნენ მარჯანიშვილის თეატრიდან და ხაშმში დასი შექმნეს. იმათთან შედარებით ძალიან პატარა ვიყავი, მაგრამ დიდი სიამოვნებით მიმიღეს, რადგან მეც მონდომებული ვიყავი, აქტიურად ვმონაწილეობდი ყველაფერში. რეზოც ამ დასში იყო გაერთიანებული.

რეზო, როგორც მსახიობი, ისეც მონაწილეობდა, რაღაც როლი ყოველთვის ჰქონდა მას. რაც მთავარი იყო, რეზოს აზრს, როგორც მხატვრისას იზიარებდნენ, რადგან შესანიშნავად ხატავდა. მისი სახლის კედლები შავი ფანქრით იყო მოხატული... პეიზაჟებიც, პიროვნებებიც... ძალიან კარგად ხატავდა.

სცენის მოწყობის დროს, რეზოს აზრსაც, როგორც მხატვრისას, იზიარებდნენ. მაშინ ამ საქმეში მონაწილეობდა კიდევ ერთი მხატვარი – ირაკლი ხუროშვილი, რომელმაც შემდგომ ტელევიზიის მხატვრად დაიწყო მუშაობა. ორივე ერთად აზრს შეაჯერებდნენ ხოლმე, თუ რომელი სცენისთვის რომელი მოწყობილობა იყო საჭირო, რომ უკეთესი გამოჩენილიყო.

ჩვენმა დასმა ძალიან ბევრი კარგი სპექტაკლი დადგა. დავით ერისთავის „სამშობლო“ უნდა დადგმულიყო. სცენაზე დიდი, სარეპეტიციო მაგიდა იდგა, გარშემო სკამები იყო, სხდებოდნენ მსახიობები, კითხულობდნენ თავიანთ როლს. ყველაფერი ძალიან კარგად მიდიოდა. უნიჭიერესი თომა ქოქრაშვილი იყო რეჟისორი.

ერთ დღესაც რაიონის ცენტრიდან დარეკეს, რომ კლუბის გამგე გვალაპარაკეთო. მაშინ ტელეფონი ყველას ჯიბეში არ ელო, საბჭოს შენობაში

იყო ტელეფონი და იქ ელოდებოდნენ რაიონიდან ზარებს... ასეთი ამბავი მოიტანეს, მარჯანიშვილის თეატრმა ჩამოწერა რეკვიზიტების გარკვეული რაოდენობა იმ მიზნით, რომ რაიონების სოფლებში, სადაც სპექტაკლები იდგმებოდა, უნდა დაარეგონო. სოფლების დასებს საჩუქრად უნდა გაუგზავნონო.

საგარჯოს რაიონის ხელმძღვანელობამ ხაშმს უპირატესობა მიაკუთვნა იმისთვის, რომ ჩვენთან 1898 წლიდან დაიწყო თეატრალური ცხოვრება.

ჰოდა, გვაცნობეს, უნდა გამოვიგზავნოთ რეკვიზიტები, დახვდით და მიიღეთო. მერე მთელი ათეულობით წლები ვსარგებლობდით იმითი. რამდენიმე ხანში ეს მანქანა მოვიდა. გადმოვცალეთ, ზოგი მაგიდაზე დავაწყეთ, ზოგი კულისებში გავიტანეთ. იმ დღეს, ბუნებრივია, რეპეტიცია ჩაიშალა... რეჟისორმა მეორე დღეს გადაიტანა შეხვედრა, რეპეტიცია.

ვინც იყო თბილისიდან, მოგვითვალა და ხელი მოგვაწერინა მიღებაზე.

მეორე დღეს დაგვიბარეს რეპეტიციაზე, დილის 2 საათზე იწყებოდა რეპეტიციები და ხან შუალაშემდეგ რძელებობდა.

მეორე დღეს დაგვიბარეს, კლუბის გასაღები ყოველთვის მე მქონდა, ყველაზე ადრე მივდიოდი და ვაღებდი კარს.

იმ დღესაც გავაღე კლუბის კარი, დაახლოებით 11 საათი იქნებოდა, ავედი სცენაზე, სადაც რეპეტიციები იმართებოდა. რეკვიზიტების დალაგება დავიწყე.

რამდენიმე ხნის შემდეგ რეზო მოვიდა, მე ვკითხე, რეზო, ასე ადრე რატომ მოხვედი-მეთქი. იცი რაო, ნოშრევანო, უნდა დამეძინა და ვერ დავიძინე, ვერ მოვისვენეო. არ ვიცი, რა მჭირს, დაღლილი ვარ და ვიფიქრეო, წავალ, მივეხმარები, რეკვიზიტებია დასალაგებელიო. თან გავერთობიო და მერე დაიწყება რეპეტიციებიცო.

მე ვუთხარი, რეზო, მაგიდას მოგიცლი და წამოწევი-მეთქი. მაგიდაზე გაგიშლი და წამოწევი და დაისვენე, იქნებ დავიძინო-მეთქი. რეკვიზიტები და ტანსაცმელი იყო რბილი. ისინი დაუუგე. სხვა არაფერი იყო დასაწოლი.

ჭკუაში დაუჯდა, მითხრა, კარგო. გავასწორეთ, თვითონაც მშველოდა, გაშალა ტანსაცმელი, მოირგო, როგორც თვითონ უნდოდა და წამოწვა. მე ფარდა დავხურე, კლუბის კარი ღია იყო და სინათლე შემოდიოდა. მე ვთქვი, ან ხმაურმა, ან სინათლემ არ შეაწუხოს-მეთქი. დავხურე ფარდა, დაწევი, დაისვენე-მეთქი, მეც იქვე კულისებში რეკვიზიტებზე ჩამოვჯექი, მეც დავისვენებ ცოტა ხანს-მეთქი, ვიფიქრე.

გავიდა 10, 15 წუთი და უცებ სიმღერის ხმა შემომესმა. პირველად კარგად ვერ აღვიქვი, საიდან მოდიოდა ეს სიმღერა, მეგონა, რომ ეს ხმა გარედან შემოდიოდა, მერე, ყური რომ დავუგდე, მივხვდი, რომ

რეზო მღეროდა. დიდი მომღერალი რეზო არა ყოფილა, სმენა არა ჰქონდა ისეთი, რომ მაინცდამაინც სიმღერაში გამორჩეული ყოფილიყო, მაგრამ ერთი სიმღერა უყვარდა – „ურმული“, მუდმივად, თუ სადმე ჩამოვდებოდა, ან დაღლებოდა და ისვენებდა, იმას მღეროდა. ამას „ჰოროველას“ ანდა „ურმულს“ ეძახდნენ, ხან ერთს, ხან მეორეს...

რომ გავიგე, რეზო მღეროდა, მეც ავეყვი... ჯერ დაბალ ხმაზე დაიწყო, მეც დაბალ ხმაზე ვმღეროდი, მერე თანდათან აზარტში შევიდა და ცოტა აუმაღლა ხმას, მეც ავუმაღლე ხმას, როგორც შეგვეძლო და... საბოლოო ჯამში, ორივე კმაყოფილი ვიყავით.

მაგრამ რას წარმოვიდგენდით, რომ აქ სხვა რამე უნდა მომხდარიყო.

რომ დაამთავრა სიმღერა, რამდენიმე წამი გავიდა და დარბაზიდან უზარმაზარი ტაშის ხმა წამოვიდა. გადმოხტა მაშინვე რეზო იმ მაგიდიდან, მეც ამ შირმის უკნიდან გამოვედი და ერთმანეთს ვუყურებდით, რა ხდებოდა, რაში იყო საქმე, ხალხი ტაშს უკრავდა, ნეტავ, ვინმე ხომ არ მოვიდა მთავრობიდანო, – ვიფიქრეთ. გავწიეთ ფარდა და ვხედავთ, სცენისკენ იყურება მთელი ხალხი და ტაშს უკრავს.

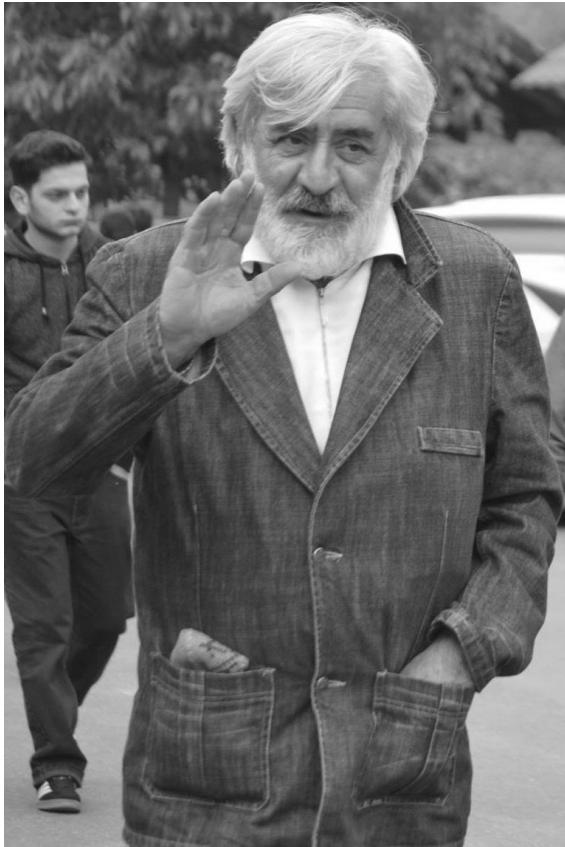
რეზომ მე შემომხედა, მეც იმას. მერე მივხვდით, რომ ჩვენ დაგვიკრეს ტაში. ესე იგი, რეზოს სიმღერას დაუკრეს ტაში, მაღლობა გადავუხადეთ და რეზომ მითხრა, ბიჭო, რა კარგი ყოფილა, რომ ადამიანები პატივისცემას გცემენ და შენი საქციელისათვის, ქცევისათვის ტაშს გიკრავენო. რა კარგი დღე გავკითხვინა დღესო. მე ვუთხარი, რაზე დაგვიკრეს ტაში-მეთქი?

არაო, აქ სხვა რამესთან გვაქვს საქმეო, მგლოვიარეა სოფელი და კაციშვილი არა მღერის, ხომ უყურებ, სიცილს ვერ გაიგებ სოფელშიო. ჩვენ, მგონი, ეს გლოვა მოვხადეთ ამ სოფელს და სტიმული მივეცით, ეცხოვრათ ისევ ისე... რომ ომის დამთავრებით ცხოვრება კი არ დამთავრდა, სიცოცხლე ისევ ისე გრძელდება და უნდა გააგრძელონო. აი ნახეო, რამდენიმე ხანში ჩვენი ახალგაზრდობა ისევ ისე კალაპოტში ჩადგება და გაგრძელებს ცხოვრებასო.

მართლაც, ასე მოხდა. არ ვიტყვი, რომ იმ პატარა შემთხვევამ გამოაღვიძა სოფელი, მაგრამ ნელ-ნელა დაიყო სიმღერების მოსმენაც, სიცილი, ჩვენთან ტრადიცია იყო, სოფლის ბოლოში რომ ვინმე გარდაცვლილიყო, სოფლის თავში კაცი არ გაიცინებდა. ვინმეს რომ გაეცინა, ეტყოდნენ, რა გაცინებს, ხომ იცი, რომ იქ მიცვალებულიაო.

დღეს ეს სიცილი მოდადა ქცეული, ამას აღარ აქვს იმდენი ფასი, როგორც მაშინ ჰქონდა, მაგრამ იმ დროს ეს ნამდვილად დროული იყო და ალბათ სწორიც იყო და ხალხმაც ნორმალურად შეაფასა.

ასეთი რამ მოხდა მეორე მსოფლიო ომის დამთავრების შემდეგ და ამან ძალიან დიდი კმაყოფილება მომანიჭა და თვითონ რეზოც ძალიან კმაყოფილი იყო.

ქართული პოეზიის ჩორეხი

„სიკვდილი მოვა ოხერი,
 მოვა და შემომაკვდება“...
 ანდა, როგორი ყვილია, ტკივილში, თანამედრო-
 ვეობის ყიამეთში მოყვილე მოყმისა:
 „ისეთი ხმალი რად გინდა,
 მტერთან შეყრა არ შიოდეს...
 ისეთი მეფე რად გინდა,
 მხედართ არ მიუყოდეს...
 ისეთი მიწა რად გინდა,
 სხვის ხელში გადადიოდეს“...
 განა ყველა მამა ასე არ უნდა ეფერებოდეს,
 ეწრფელებოდეს და ეგულებოდეს თავის შვილს:
 „მე ვდარდობ, შენ რომ დაგედარდები,
 ჯანდაბას ჩემი გზა და სახელი“...
 იმ ბედნიერ დღეს კი, დამშვიდობებისას, ჯიბეები
 შუბლშეკრულმა მოისინჯა და თითქოს ახალი მა-
 ტერიკა აღმოაჩინაო, სახეგაბადრულმა სამასსოვროდ
 წითელი კალამი დამიტოვა.
 მას შემდეგ ვმეგობრობთ, რამდენჯერ მოგვილხ-
 ენია... მღერის, უხ, როგორ მღერის... თითქოს ან-
 ეულში დგას და დავიწყებულთა გარჯის მადლს
 სვამს ბელტებიდან. თითქოს კალოსლამეს ათენებსო
 – გუგუნებს გუთნისდედურად.
 „და როგორც დალილ ბებერ მეგუთნეს,
 ხნულზე დამცვივა ალბათ თვალები“...
 აი, ასეთი კაცი ცხოვრობს თქვენთვის, თქვენს
 შორის გულისთვალთ, მკითხველო, და როგორ
 შემეძლო ქართული სულიერების თვალშეუდგმელ
 ზვირთებში მედგარი, მომღერალი კაცისა არა მეთქვა
 რა.
 ქართული სიტყვიერების მწიფე, ფასკუნჯისფერ
 თავთავებში მოფუსფუსე კაცისა არა მეთქვა რა...
 ქართული პოეზიის ჩორეხისა არა მეთქვა რა...
 პაპისპაპურად რომ ისიტყვება, ილოცება და დღე-
 ნიადაგ თავის სალოცავში გველოდება.
 ასეთი კაცადყოფნობა ჩაუქობაა ღვთისა და
 ქვეყნის წინაშე.
 ამ კაცს კი თემურ ჩალაბაშვილი ჰქვია.

პირველად უნივერსიტეტის ეზოში შევხვდით
 და ერთმანეთს გამოველაპარაკეთ. აი ისე გულიან
 ბიჭებს რომ სჩვევიათ – ქალაქურად.
 ორივე ამ დიდებული ალაგის ხიზნები აღ-
 მოეჩნდით.
 „ჩემი არაფერი გაქვს წაკითხულიო“? ღიმილით
 მკითხა – ვერ ვიცანი.
 კაცთა თანდაყოლილი უდარდლობის მიუხედა-
 ვად, მეყო საზრიანობა და ვთხოვე, ლექსი წაკითხა.
 როგორც თავხუნულზე მძიმე ნაჩლიქარი, ისე მი-
 მყება დღემდე, იქ, ჭადრების შრიალში ამოოხვრილი:
 „შენ სანთელი ხარ, სუსტი, უბრალო“...
 მაშინ მივხვდი, ვისთან მქონდა საქმე.
 განა ბევრია კაცი, დაობლებული ბუდის მერცხ-
 ლებით მაინც სხვის ბუდეებზე მოდარდე?
 განა ბევრმა იგრძნო, სადაც იწყება, იქვე რომ
 მთავრდება?
 სიკვდილთან ყველა მებრძოლია, ცოტაა გულადი,
 მარჯვენე კი ერთეულნი იარებიან:

ლოცვა ღვთაებრივ ალთა

* * *

შენს ალაჩოხად
ამჩეხა ალმა,
ალის ჩონაში
სურს ამამხედროს,
ჰაერიც, მიწაც,
წაილოს წყალმა,
ხვალიდან ცეცხლით
დაგიცავ, ღმერთო...

ლოცვა – სამოსელი
უკანასკნელი

*აფხაზეთს, შორეულს,
როგორც სამოთხეს,
საქართველოს, ახლობელს
როგორც უფალს...*

საით, უფალო?
ველარ ვიტან
ეკლიან ლატნებს
და სულში
ცის და დედამიწის
ცოდვები მამტვრევს...
არათუ მტვერი,
მე თვითონ ვარ
ზეცაც და მიწაც
და მელანდება
სამოთხე, ვით
მოქვი და რიწა...
ნურავინ ითხოვთ
ლაო ძისგან,
ძმებო, კიმონოს,
რადგანაც კვართი
დახეული
ლოცვად ანთია...
ცეცხლში ილოცეთ,
რომ ვერასდროს
ვერ დაიმონოს
ნათლის ნათლული
ვაჟკაცები
ბნელის ნათლიამ...

რამეთუ მოხნა აღმართი ძალამ,
ძალა აღმართად მიიქცეს ლამის...
მე ვმაღავ ალბათ ყველაზე მთავარს,
ყველაზე ცხადს და ყველაზე ყამირს.

მე ვიცავ ცისკრის კაშკაშა ნიშანს
გამოთენების უებრო შიშით
და ვრეცხავ მტვრიან, ყორნისფერ ქვიშას,
რომ უმაღ ისევ ავივსო ქვიშით.

რამეთუ კაცთა არ რჩება დოღი,
რამეთუ ღმერთმაც არ იცის, ვინ ვარ,
ვარ კაცის ხრამში ჩაყრილი ღორღი,
ჩაყვურებ ხრამს და ყოველდღე ვგმინავ...

ჯვარცმა მეფურ წყვლიადში...

ჩემი კერის ქალს

მე წავაწყდები მეფურ წყვლიადებს,
ამ ლაჟვარდებით დატკბნენ მონები
და თუ გვირგვინებს ვერსად მივაგნებ,
წყვლიადით მაინც მოგეწონები...
ვიცი ვერ იტანს ომი ვეზირებს
და ბრძოლის ველი რჩებათ მამაცებს,
ალბათ თიხაში ჯობდა მეზილე...
სურა იტყოდა მერე დანარჩენს...
მე ჩემს ბნელ სენაკს სასახლედ ვაქცევ,
გიერთგულებენ ჩემი მკლავები
და მამონაში როდესაც გამცემ,
იესოსავით თუ მეყვარები...
მკლავებს ვეტყვი, რომ აცვივდნენ ჯვარზე,
როგორც მამაცი სპასალარები...

* * *

ლზინში სათქმელი...

რა დაგიშავე, ძმობილო,
რად არ ამივსე ჭიქა,
ღვინო ხომ სალოცავია
კაცის, აქაც და იქაც...
გაგვესო, მეც ვილოცებდი,
მზეს ჩავწურავდი ყელში,
სიტყვის პატარა ორშიმოს
ამოვაწობდი მზეში...
ცის სადღეგრძელოს გეტყვოდი,
წუთმოკლეობას მიწის,
გეტყვოდი მაღლის ერბოთი
კაცი რატომაც იწვის...
თუმცა შენია ვენახი,
იქნებ რა უნდა მეთქვა...
მე ოქროს საწმისს ვეძახი
ხიზან ექვთიმეს ჭრელ თხას.
კაცს უფრო დიდ განძს ვეძახი,
ამ თასს ვუპირებ დაცლას,
მამულო, შენ ხარ ვენახი...
შენი მოვლა კი ჯვარცმა...
ერთხელ დამისხით, ბიჭებო,
სხვა განძი სხვებმა ზიდონ,
ვერ მორევიხართ, ქაჯებო,
მკერდში დაჩეხილ ფრიდონს.
ვერ გაგიგია, ბარაბავ,
მაღლი ქართული ვერცხლის,
ვერც იმ ციცაბო კლდეების,
სამოთხეში რომ ვერ ვცვლით.
ეს გაუმარჯოს არაგვად
ძარღვში მოვარდნილ სინდისს,
აბა, სცადონ და დააბან
ტატოს მერანი ბინდის...
იმ გმირთაგმირი პაპების
შესანდობარი იყოს.
დიდება ძვლების მსხვრევის ხმას –
ხრესილს, კრწანისს და დიდგორს...
ეს გაუმარჯოს ჩვენს შვილებს:
ბექარს, ონისეს, მათეს,
წმინდა გიორგის მხედრობას –
ყველა პატარა ქართველს.
აჩქეფდეს სისხლი ამაყი
ჩემი მამაცი მოდემის,
დამისხით ტკბილად მესმოდეს
ამოძახილი მოთქმის.
მაშ, გაუმარჯოს სიცოცხლეს –
სიკვიდილის მწარე ძახილს,
ნუ დაიღლებით, მაჯებო,

მუხლო, ნუ გხედავ ჩახრილს.
ცრემლებო, ჯამში დამისხით
ყოველი კვნესა დედის...
მამულის წმინდა მცველებო,
შუბი დაღეწეთ ფერდით.
გაწყვიტეთ უხსენებელი
გოლგოთისა და ჯვარცმის,
შენ დაიფარე, უფალო,
ყველა, ვინც ამ თასს დაცლის...

ჭირში სათქმელი...

გამოვარდება ღამე ღელეში
და ბინდებს დასცემს იქვე მღვრიეში...
ვით იმათგანი არაგველებში,
შავრას დავაწვენ სიაღვირეში
და ივრის ლალეს დამახლის ძარღვი,
არღუნინათა ჯავრი ადულდა...
ქრისტეს კვართივით დაიხა თორღვა,
მშვიდად რომ წერდა კანონს აბუღა...
რა ღროს სიღინჯე... დაწვეს იონჯაც...
დაიორღება იყო ივრისა...
ცამ ოქროს მკლავი გაიდონჯა
და მშვიდი მწუხრი გაიირისა...
ვეფხვის ჩუქურთმა მიჰქონდა პარხალს
და ჟამი წვეთდა რაინდთა, გმირთა...
უხმლოდ დავითი ვერავინ ნახა,
უგორგასალოდ ქართველი ვინ თქვა...
იყო მარაბდა... კრწანისის ჯანლი
სისხლს შეფიცული ძაძა ხანჯლები
იბერიელთა ოდინდელ დამლის
გულზე დავიწვი, ძმებო, ხანძრები...
იდგა დიდგორი... ბიჭებმა მოსრეს...
ყველა ტკივილი სისხლში შერეკეს...
ლაზეთს და ჰერეთს, აფხაზეთს, ოვსეთს
უტირებია ბოლოს ერეკლე...
„სული არ გატყდეს“... ცაამტეხარი
გაუტეხელი მეტყვის მეტეხი...
მე საქართველოს ასეთს ვეხარი
ასეთი მწამს და... ასეთს ვეძებდი...
ისევ ქართული მზე მაღვა მხრებზე,
იმ მზის ქვეშ ჯავრი დამდევს ხორაზმის...
ისევ ვტირივარ დაკარგულ სვრელზე
და ცერზე ვაწრობ ცხრა ფრთას ხორასნის...
ათას ცრემლს მოვწმენდ... ათასჯერ იცი...
მაჩაბლის ქალის დახრილ წამწამებს...
და ვითვლი, ღმერთო, მშობელი მიწის
ბორკილთა ხსნაში შემსხვრეულ წამებს...

მამულში ნაპოვნი სამი ლექსი

* * *

...დღეს პარხალი მეჩეთია, ნახევარი საუკუნის წინ
იშხანიც მეჩეთად გამოიყენებოდა,
დღეს ის მიტოვებულია...

ტაო... სიზმრებს გამოვყევი დოლისყანა...
მომენატრა ართვინი და ბანა...
გამეტირე, ბერიკაცო, გამეტირე,
საქართველო ჭოროხს წაჰყვავა... ნანა...
როგორ არი უგალავნო ბალავარი,
შელეწილი ბასტიონის სვეტი...
მომიკითხე იმერხევი, ქვაალალი,
პარხალს რომ არ დაავიწყდეს ღმერთი...
შენ არა ხარ სამეჩეთო კლარჯთა მდელი
ოთხთა ხატებს ხელს ნუ ახლებ, ილხან...
შენ არა ხარ მგლოვიარე, საქართველო,
შენ არასდროს მიატოვებ იშხანს...

* * *

„მე ვარ მისანი ხარი წიქარა...“

პაპის ხანჯლებში გადამალულნო,
ვერც ვიხორასნე... ვერც ვიხირიმე...
მეც ხნულში ვდგევარ... ღმერთო... მამულო...
გუთნისდელურად თქვენი ჭირიმე...
მძიმე სახნისი მიმაქვს ბელტებში –
მაჯაგანსნილი სიტყვა ქრისტესი,
სისხლის თქრიალი უასკეტესი,
ულარიბესი და უმდიდრესი...
მე დავაჩოქე რითმის მუხლები,
დავალოცვინე თქვენი ხატება...
სულში ყვირიან მბარდუხები –
სინამდვილეა თუ მოლანდება...
გაყიდული ვარ ორპირ ბურუსში,
წყევლას წაგავს ყველა ეს ლექსი
დღეს ჯვარზე აღის დაჭრილი ქუსლში,
ჩემი სტრიქონი ვით აქილევსი...

* * *

წყალწრფელზე აივლიან კალმახები,
ჯაჭვის ხმა ისმოდა დაწყვეტილ კრწანისთან...
ხელში აიტაცა ურდომ ცხრა გოდოლი...
რამდენი პერანგი დახია ყაისმა...
მუხლის ძვლით გაავსეს თერთმეტი გოდორი...
ღალატი. რამდენი ლახვარი დალახვრულა
რამდენჯერ ამღვრეულა, ძმებო, საწყალწრფელ
ერთხელ შემათაღე მღვრიეს კალმახურად
ლოცვავე სულკალმახო, ჩემო საქართველო...

* * *

ყველა ლეგენდა...
ყველა მითი...
ყველა ბალადა...
დავგმე უფალო,
და როგორც შენ,
მეც, ისე გენდე...
თუ ჯოჯოხეთში
ფენი მაინც
უნდა დავადგა...
დავიმანსოვრებ
იმ წამს, როცა
ჩავუვლი ედემს...

„ეხ“ ...

„...და მოილო ხუთი იგი პური და ორი თევზი,
ალიხილნა ზეცად და აკურთხა და
განტეხა და მისცნა...“
ხოლო იყენეს, რომელთა-იგი ჭამეს,
მამანი ხოლო ხუთ ათას,
თვნიერ ყრმებისა და დედებისა.“

ყოველდღე ვთხოვლობდი. სიტყვები ხშირად
რომ გადამექცია, ჯიბეში, ტომრებით
გაზიდულ დღის ბოლოს,
ერთადერთ მარცვალს მივაგნებდი
და აღდგომის კვერცხით
საფლავზე ვტოვებდი:
„ეხ“ ...
იქვე კი ურჩად მოგონილი უფალი იდგა,
გაუგებრადაც ჯობდა ყველა არაკს და იგავს.
პირველი ქვის წვეთი
დაბუგავს იმ ბილიკს,
რომელზეც იდგები...
ნურცერთს ნუ ააცდენ!
მუდართ შესთხოვენ...
იქნება ქვის წვიმა, ქვის ლექი,
ქვის სეტყვა დაუშენს
იმ სიტყვას, რომელსაც
დაფარავს ქვის გუბე,
გუბიდან გამოვა
უამრავ ძმათაგან თორმეტი,
რატომდაც თორმეტი იუდა...
უფალო, მიუგე.

რ ე მ უ ს ი

მწვერვალზე ავალ, მიმოვლევავ
 ნარჩენ აჩრდილებს!
 ის, რაც ლორწკვივით აიძულებს
 თვალმა იხილოს,
 სულ ნაკუნ-ნაკუნ მსურს ვაქციო მოგონებები,
 ქვიშა ვაყარო, სწორი პირით, ვშობო სიახლე,
 ახლა იწყება კოსმოსური სხივთა რონინი,
 მზე გაწითლდება, სისხლით არა, ჩემი შექებით,
 უნდა კი მარა?! შენ რა იცი?
 იქნებ მთხოვს კიდევ
 და სამადლობლად, ნიშნის ნიშნად კანი მითბება.

მწველი მზე ისევ, ჩემს თითებში –
 თეთრად ამოდის,
 ცა იხუთება, ჩემგან ასულ ფიქრის ონშივრით,
 წვიმა წამოვა, რა თქმა უნდა, მოსალოდნელი,
 მე ვცვლი ფიქრებში და ხეხილებს ამოვასუქებ
 და ნაწვიმარზე აგრილებულ სიზმრებს გავთიბავ,
 თივის ზვინულებს ფერი ასდით აოქროვება,
 რა სულ ერთია, ჩემთვის დროთა სამი სახელი,
 ვდგავარ ახლა და, ვაკვირდები
 სავსე ორსულებს...

სულ დაბალ ცეცხლზე მზე ანთია, ხელს
 არ შემომლის,
 თუ ამისრულდი, ფიქრს ვუთხარი,
 სხვაზე გადავალ,
 მე კი, სულელი, ბრძენი ვარ და
 ვსდევ კონსტრუქციებს,
 ძერა ანთია, ძერა კი არა, მაპატიეთ, ძერა ანთია,

დაბნეულობაც საჭიროა, ხან სულ გეშვება,
 ამდენი სევდა სკივრში ლპობით, რა მედალია?
 არც ღმერთმა იცის, თუ დასჭირდა, შემეკითხება,
 კანიბალიც ვარ, საკუთარი თავის მჭამელი,

მოდით, ქაოსში ჩავახედოთ, გავწლათ ყოფითი,
 რასაც აკეთებ, ამაოა, ცდები მამაო,
 მთელი ცხოვრება აზრებია, ფიქრთა საკვები,
 გაოგნებული პანორამა მიმზერს შოშიით.

მაინტერესებს, ჭიის ჭკუის რეზერვუარი,
 ჩამობნელებას რომ ვერ ვკადრე ჩემი უარი,
 დღეს დამაკვდება შთაგონების სეისმორობა,
 თუ ფანტაზია მეტყვის, რომ ეს – ალბათობაა,
 და ალბათ, თბობა არ გახდება კალმის სანერწყვე,
 მართლა, სახურავს ვუყურებ და ცა უვარდება,
 და ტყვედ მიყვანენ შთაგონების ფანტაზიები,
 თან მცრიან, მჭამენ, მრთავენ ცეცხლის ენები,
 ვცდილობ, გავექცე ალბათობით
 რითმის ნაწნავებს
 და მაინც ვხედავ, არ გამომდის, ჟონავს მუხიკა,
 რომ კმაყოფილი სულ არაფრით არ გამოვდექი,
 ცა დამაცხება ნატიფ აზრთა მგლური სიმშავით.

მარჯვნიდან ცენტრში ფიქრი ძვრება ცოფიანივით
 და ის მახსენებს იმ ყველაფერს, რაც ფრთიანია,
 რაზეც სულ ვფიქრობ, სხვა კი არა, წონას ეტყობა,
 ნერვებს ვიკვნეტ, და მიმოკვლდება დროის ძაფები.
 „მაოგნებს, ხეებს, რატომ სცვივათ შენი სახელი,
 ისიც არ ვიცი, რატომ გიმხელ
 ფარულ სიყვარულს?!
 რადგან არ შედგა, ალბათ ამით გითამამდები,
 მტანჯველ ფიქრებს კი, ვერ ვუკრძალავ
 შენთან სიარულს.

რას ელოდება, რას იმედობს, რითი არ ქრება,
 გზაგადახვეულ ოცნებების მტვრის ქარავანი,
 ისე მიყვარხარ, ბედისწერა არც კი მაკარებს,
 ჰო-და, ამ ყოფას, ტანჯვა ჰქვია და გალაჯანი“.

როცა სივიჟის ჭაობები ამომიშრება,
 იქ დამიტირე, ფერად-ფერად ჭრელი ჩიტებით,
 როცა თითები დასაწერად დამიჟანგდება,
 ჩემი არსება – ლებე, მერე მოგონებებით.

ვიპატიებდი, ღმერთის ხელით მის ამ (შეცდომას),
 რომ მონაწილე მილიარდთა –
 მეც ვარ ერთ-ერთი...

30.8.2015 13:13 მზე

ივანე ჯავახიძე,

საქართველოს დამსახურებული ჟურნალისტი, დავით აღმაშენებლისა და ნიკო ნიკოლაძის პრემიების ლაურეატი

**შეხვედრა
გიორგი ოჩიაურთან**

(გაგრძელება. დასაწყისი იხ. „ანელი“, 3, 2016წ.)

დღეა პირდაპირ მიზნისაკენ მიგვერეკებოდა, დიდად განიცადა, რომ ორი შვილი გზას ასცდა და წავიდა ქანდაკებისაკენ. ეს სერიოზულად მისი განცდის საგანი იყო, იმდენად, რომ უნივერსიტეტიდან აკადემიაში რომ გადავედი, რამდენიმე თვე ამას ვუმაღავდით და ძალიან განიცდიდა.

ხევსურეთში (შეიძლება სხვაგანაც), მაგალითად, დიდ პატივისცემას იმსახურებდა მწერალი. ეს მწიგნობარი მხარეა ტრადიციულად და ხევსურეთში ძალიან კარგად იციან ქართული ლიტერატურა და არა მარტო ქართული. იშვიათად მინახავს ასეთი განათლებული მხარე. სოფლებში არის საოცარი სწრაფვა ცოდნისკენ, ლიტერატურას ვგულისხმობ და ხევსურეთში იყო მიდრეკილება მწერლობისაკენ. ხელოვნებისადმი, რატომღაც ძალიან უარყოფითი დამოკიდებულება დამკვიდრდა. ალბათ იმიტომ, რომ საქართველოში არ არსებობს ეს კულტურა, სახვითი ხელოვნება ახალი ხილია და არც დიდი ავტორიტეტები ჩანდა. ალბათ, ამას აქვს მნიშვნელობა და არ იცოდნენ, საერთოდ რა გზა, რა არჩევანი შეიძლება იყოს ბოლომდე. მახსოვს, ვაკეში რომ „აჩრდილები ტირიან“ გავაკეთე (მე მქონდა „რეკვიემი“), დედაჩემი ღამით წაიყვანეს, ჯერ კიდევ მოსამზადებელი მუშაობა იყო. ბევრი ხალხი ტრიალებდა თურმე, მე არ ვყოფილვარ იქ

და პირველად ვნახე, მოვიდა კეთილგანწყობილი, რომ ღირდა ამის გაკეთება. არ იცოდა მოფერება, მოწონება გამორიცხული იყო და მითხრეს, რომ მოეწონა. ბოლომდე ასეთი დარჩა. რა თქმა უნდა, ერჩივნა, რომ დიდი სამხედრო, ან დიდი მწერალი ვყოფილიყავი. მისთვის მამაკაცის ღირსება იარაღი იყო, რომელიც მას ბოლომდე არ მოუცილებია. უიარაღოდ საქმის გაკეთება არ იყო მამაკაცური, მამაკაცის და მამაკაცობის საზომი იყო იარაღი. ეს დედაჩემს ბოლომდე დარჩა.

ერთხელ, უკვე მხატვარი ვიყავი, ჩემთან, შუაფხოში, სტუმრად იყვნენ ჩემი მეგობრები. გულდაკალაძის მანქანით ვიყავით, მახსოვს, გოგი თოთიბაძე იყო, ნოდარ ცერცვაძე, ბევრნი ვიყავით, არ მახსოვს, სატირალი იყო თუ რა იყო. ნახვამი ვიყავი, გოგი თოთიბაძემ თუ გულდამ მანქანა დაძრა და მე გადავხტი, მანქანას გზა მივეცი. ნოდარი ახლაც ინსენებს, როგორ გაოცებულმა შემხედა, როგორ გადავხტი შეშინებული კაცი. ახლა, აბსოლუტურად მესმის და თვითონაც ვნანობ.

ი.ჯ. — ბ-ნო გოგი, საიდან მოდის თქვენი და თქვენი ძმის მხატვრული ნიჭი?

გ.ო. — ძალიან ძნელია ალბათ მაგის თქმა, ვინმეს ნიჭი საიდან მოდის, არავინ იცის. ჩემი და, რომელიც ეთნოგრაფია, ის იყო ნამდვილად ნიჭიერი. წიგნები აქვს გამოცემული, გარდა თავისი სპეციალობისა, ძალიან კარგად ხატავდა, ალბათ ის იქნებოდა ძალიან კარგი ფერმწერი. ჩემი ძმა მას ბაძავდა, მე — ჩემს ძმას. აი, მექანიკურად ასეა, ასე ჩანს, მაგრამ საიდან მოდის, საწყისი ვინ იცის? საიდან მოდის ვაჟს გენია, არავინ იცის, ილია საიდან მოდის, ვინ რა იცის? საიდან მოდის იაკობ ნიკოლაძე?

ი.ჯ. — თქვენი წინაპრები ხატავდნენ?

გ.ო. — არა! ვილაც. ოდესღაც მჭედლები იყვნენ.. ვიცი, რომ რაღაცას ჭედავდნენ, მაგრამ ასე ხალიბებიც იყვნენ მჭედლები. მინდა ვთქვა, რომ ეს საქმე ხევსურეთში პატივისცემით არ სარგებლობდა. ეს არ შეიძლებოდა რაიმე ღირსების ნიშანი ყოფილიყო. ეს კომპლექსი ძალიან დიდხანს მქონდა, შეიძლება ახლაც მაქვს.

ი.ჯ. — თქვენი მუშაობის სტილი როგორია, დიდხანს ფიქრობთ, დიდხანს ატარებთ იდეას თუ იმპულსურად ქმნით?

გ.ო. — არა, არა! მე ძალიან დიდხანს ვმუშაობ, ძალიან დიდხანს. აი, წელან რომ ვახსენე დეიდას მეუღლე — ნიკო მაკალათია, ვინც პოლიტიკური პატიმრობა მოიხადა და სამეგრელოში დაიმარხა საბოლოოდ, ხნიერი, ძალიან ნიჭიერი, განათლებული, უცნაური კაცი იყო და ჩვენს ფორმირებაში მან ითამაშა გარკვეული როლი. გადასახლებიდან დაბრუნებული ჩვენთან იყო სტუმრად და მან მითხრა ერთხელ: — შენ თუ მხატვარი ხარ, ალბათ აუტანელი ხარო, იმიტომ, რომ მხატვარი ფეხმძიმე ქალს ჰგავს, იდეა ჩაესახება და ჭირვეული ქალივით არის, მიზეზობს და ნელი ასატანია მისი ჭირვეულობაო. შენ თუ მხატვარი ხარ, ერთ „ბავშვს თუ აჩენ“, მეორე უკვე უნდა გყავდეს „ჩასახული“ და წარმოიდგინე, მათ თვალში როგორ გამოიყურები, ეს ყოველთვის უნდა გახსოვდესო — მითხრა და ეს გაკეთილი მაქვს ბოლომდე. ძალიან კარგი ფორმულა გააკეთა. მუდმივი ფეხმძიმობა მთლად მომგებიანი პოზიცია არ არის კაცისათვის, მაგრამ ეს პროცესი მუდმივია. შემოქმედება, მართლაც, რაღაც ის შექმნა, ამკარა სუბლიმაციაა ქმნის, არა? აგრეა, კაცი ხარ თუ ქალი, ის უნდა შვა შენ, ძალიან საწვალბეღია, ზოგი იოლად აკეთებს ამას.

ახლა ვიცი და ვაფასებ, ადრე შეიძლება არ ვიცოდი და ვამაყობ, რომ იოლად არ ვუყურებ ამ საქმეს, პატარა რამეც დიდი წვალბების შედეგადაა, თუ რამეს ვაგნებ, დიდი წვალბების შედეგად.

იცით, აკადემიაში ვასწავლი დიდი ხანია და ჩემს მოწაფეს თუ შევამჩნიე, ხელმარჯვეა, ძალიან სწრაფად გამოსდის ყოველივე, ყველაფერს ვაკეთებ, რომ გავათავისუფლო ამ ხელმარჯვეობიდან და დავანახო, რა არის მთავარი, რომ იოლად გამოსავალი არაფერი დაუუტოვო და ამას კარგი ნაყოფი მოაქვს. თუ ხელმარჯვეობას წაჰყვას, ახლა ისეთი „ოსტატები“ გვყავს, პირდაპირ „აყვავებულა“ საქართველოც, რუსეთიც და მსოფლიოც ამ „ხელმარჯვეებით“, ამიტომ შემდეგ ძნელი გასარჩევია, განსაკუთრებით გაუწაფავი მაყურებლისათვის, რომელია ნამდვილი მხატვარი. წარმოიდგინეთ, სეზანი როდესაც მუშაობდა ერთ ეტიუდზე (შვილი იგონებს, შემდეგ ცნობილი რეჟისორი), აუტანელი იყო სახლში, როცა ეტიუდი არ გამოსდიოდაო. წაიღებდა ეტიუდს პლენერზე და მოიტანდა უკმაყოფილო, მახსოვს ერთი ეტიუდია, სამი დღე დადიოდა და ვხედავდიო, რომ სამი-ოთხი მონასში აკლდა ამ ტილოს (სეზანს ძალიან უყვარდა „ვერცხლისფერი დღე“, კარგად გრძნობდა ამ ტონალობას), სამი დღე ატარა ეს ტილო და ერთ დღეს ბედნიერი მოვიდა, ყველა გაგვაგმხიარულა, იხუმრა, კარგად ისაძლია და ხელად მივხვდი, რაშიც იყო საქმე, ვნახე სამი, სამად სამი მონასში, გაბედა და წაუსვა. ეს ძალიან კარგი მაგალითია, რომ ჭეშმარიტება არ შეიძლება მოტყუება იყოს. ჩვენ გვყავდა ხიტა ქუთათელაძე, რომელსაც სულ დაუშთავრებელი ტილოები აქვს და ბევრი სიბრყვით მის სისუსტეს მიაწერდა. სინამდვილეში ის იყო ძალიან ფაქიზი და სადაც არ იყო ზუსტი, ტოვებდა იმ ადგილს, ვერ ბედავდა, ვეღარ გადალახა ეს საზღვრები, სიკვდილის შემდეგ ყველამ დააფასა, რამდენად ფაქიზი მხატვარი იყო. „ხელმარჯვეები“ კი ისე აკეთებენ ტილოს, ქანდაკებებს, რომ დღეში გააკეთებენ, რასაც გინდა.

ი.ჯ. — თქვენი შეხედულებით, როგორია ახალგაზრდობა სახვით ხელოვნებაში?

გ.ო. — ჩემი მოწაფეები, რასაც ვამბობ, ეს ცოტა პრეტენზიული განცხადებაა — ჩემი მოწაფეები. შეიძლება ის არ მთვლის თავის მასწავლებლად, მაგრამ ვისაც ვასწავლიდი, დაუზოგავად ვასწავლიდი, რაც ვიცოდი, ვთვლი, რომ ეს არის ძალიან კარგი საფუძველი დღევანდელი პლასტური ხელოვნებისათვის. მარტო ჩემი წყალობით არ არის, მაგრამ მეც არ დამიზოგავს თავი მათ ჩამოყალიბებაში, რომ სერიოზული მხატვრები ყოფილიყვნენ. თუ ხელშეწყობა ექნებათ საქართველოში, ეს ძალიან დიდ ნაყოფს გამოიღებს. რამდენიმე სახელია, რომელთა შემოქმედება აუცილებლად გაანათებს საქართველოში. ახლა საქართველოში სახვითი ხელოვნებისადმი სხვა მენტალიტეტია,

სხვა სახელები ჟღერს ჩვენთან. კომუნისტური ინერცია იხვევ, სხვა რამე ფასობდა, სხვას აფინანსებდა, აქებებდა და პროპაგანდას უწევდა სახელმწიფო აპარატი, თუმცა, სხვათა შორის, უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოში, განსხვავებით რუსეთისაგან, შემოქმედების თავისუფლება იყო, მაგრამ დაფინანსების პოლიტიკა, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია სახვით ხელოვნებაში, მცდარი იყო. აფინანსებდნენ მხოლოდ მონუმენტურ ხელოვნებას, ესეც ფსევდომონუმენტური აღმოჩნდა, უბრალოდ, კოლოსები იდგებოდა დიდი, თავისი იდეების პროპაგანდისტისთვის და დაზგური ხელოვნება, ეს ხელოვნების საფუძველთა საფუძველი მსოფლიოს ყველა კულტურული ერისათვის, ნაკლებად ფინანსდებოდა. ამას მხოლოდ გამოფენაზე ფენდნენ და შემდეგ ქრებოდა საწყობებში. მუზეუმებიც არ იყო აშენებული და ამიტომ ნაკლებ ყურადღებას აქცევდნენ. ამ პოლიტიკის გამო არ განვითარდა ჩვენთან, მთელ რუსეთში, საბჭოთა კავშირშიც.

დაზგური ხელოვნების ისეთი ოსტატები, როგორც იყვნენ როდენი, მაიოლი საფრანგეთში, იტალიაში მარტინი, მარინი, გრეკო, მანცუ ან ინგლისში ჩედვიკი, მური, ანდა მატვეევი რუსეთში უნდა ყოფილიყვნენ გავრცელებულნი, მაგრამ ეს მონუმენტური პროპაგანდისტული ხელოვნება გადაჰყვა იმ პოლიტიკურ დროს და სიცარიელეში აღმოჩნდა რუსეთი. ასევე, საქართველოში არ არის საფუძველი, არც კულტურული, არც ფინანსური, სახვითი ხელოვნების ყველაზე მნიშვნელოვანი დარგის – დაზგური ხელოვნების აღორძინებისა. მხატვართა კავშირის თავმჯდომარედ ვარ არჩეული და ვცდილობთ, რომ რაღაც დაფინანსების წყარო ვიპოვოთ. ავტონომიური სახელმწიფო ახალი პროგრამით აღარ აფინანსებს სახვით ხელოვნებას, ბიუჯეტი აღარ ითვალისწინებს საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის გამო და ამიტომ ავტონომიური, საკუთარი დაფინანსების წყარო უნდა გამოვნახოთ. რაღაც ჩანს, ყოველ შემთხვევაში, იმედი გვაქვს, რომ რაღაცას მივალწევთ. ერში აუცილებლად უნდა ჩამოყალიბდეს მყარი საფუძველი, თორემ ამ ფსევდომონუმენტურიდან პირდაპირ უსაგნო ხელოვნებაზე გადავიდა ჩვენი ხელოვნება და მალე ქართული სახვითი ხელოვნება წაიშლება, განსაკუთრებით ფერწერაში.

ქანდაკებაში კიდევ არის შანსი სკოლის შედეგად, ფიგურატულ ქანდაკებას აკეთებენ. დიდი კონტაქტებია და ჩვენი მხატვრები უკვე გადიან ბაზარზე. ბაზარი არის განმსაზღვრელი ხელოვნებისა და უკვე ნელ-ნელა იმ აბსტრაქტული, თანამედროვე სკოლის შემთხვევაში ნაკლები მყიდველი ჰყავს. ამას ყიდულობენ გამდიდრებული ობიექტები, ყველაზე ჭუჭყიანი მდიდარი საზოგადოება.. ფიგურატულ ხელოვნებას კი უფრო სერიოზული მუზეუმები, უფრო სერიოზული კომერციული მყიდველები გამოუჩნდნენ. ეს აჩვენებს, რომ ინტერ-

ესი იზრდება და შეიძლება ჩვენმა პროვინციულმა მდგომარეობამ ამაში გვიშველოს. ქანდაკებაში უკვე გვყავს კადრები. დასავლეთში ეს აღარ იწავლება, ფიგურატული ქანდაკებების სპეციალისტებიც აღარ არიან. ჩემი მოწაფეები ახლა გადიან დასავლეთში, მონაწილეობენ სიმპოზიუმებში და ირკვევა, რომ მათ ადამიანური ქანდაკების ძერწვა აღარ იციან, ქრება ნელ-ნელა, ჩვენ კი ამ სტალინური უბედურებით, ეს ღირსება დაგვრჩა და კიდევ შეიძლება გავაკეთოთ ხელოვნება.

ი.ჯ. — თქვენი მრავალი ნამუშევარია დადგმული, ახლა როგორ აფასებთ ამ ნამუშევრებს?

გ.ო. — როგორც გითხარით, ყველაფერს მიმივდ. არ მაქვს ნამუშევარი, რომლის შეცვლა არ მიწოდდეს. არცერთი ნამუშევარი ნორმალურად არ გამიკეთებია, სულ რაღაც წნების ქვეშ ვიყავი, ეს დამეცა და ნორმალურ პირობებში გაკეთებული ნამუშევარი არ მაქვს. ერთადერთი ნამუშევარი, რომელიც გავაკეთე დამოუკიდებლად, არის „დაჩეხილი სამშობლო“, ზოგი ეძახის „დაჩეხილი საქართველო“. მაგ სახელით და ნიშნით არ გამიკეთებია. ამის გარდა, დანარჩენს ისე ვიხსენებ, როგორც წამებას. აკადემიაში ერთი კომპოზიციის გაკეთებისათვის, მეომარს, საწვივეს უკრავდა და ჩოქილი ღედა, სტიპენდია დაკარგე. მეთოდური საბჭო მოიწვიეს და საჯარო განსჯა იყო. ახლა გაგეცინება, იმდენად პრიმიტიული ნამუშევარია და შეიქმნა აზრი, რომ არ ვაკეთებ რაღაც ნორმალურს, ამას არ ვამბობ არც კარგად, არც ცუდად, ბედად ვამბობ, რა არის ბედი. დიპლომი გავაკეთე. აჯანყება ერქვა და დიპლომი რომ გადაერჩინათ, დაარქვეს „1905 წელი“, ახლა ლანჩხუთში დგას. სპეციალური დახურული განხილვა მოაწყო მოსკოვში დიდმა აკადემიამ და სალანდავად გამოვიდნენ: აკადემიის პრეზიდენტი ალექსანდროვი, ვიცე-პრეზიდენტი მანიზერი, კრუტკოვსკი, კერზონი, ეს საშინელი რეაქციონერები და მლანძღეს რაღაც წარმოუდგენლად, მართლა გამიკვირდა. ამას რომ ვაკეთებდი, მიუხედავად ჩემი პოზიციისა, უსაგნოდ ვფიქრობდი და არაფერი ამაში არ ჩამიდევს. აქედან მოსკოვში გამოგვიძახეს რექტორი, ჩემი ხელმძღვანელი და მე. ერთი მოსკოველი სომეხი მხატვარია ნიკოგოსიანი, ძალიან პოპულარული მოსკოვში, დამიცვა. ეს 1953 წლის ზაფხულში მოხდა. სტალინი უკვე გარდაცვლილი იყო, გამოვიდა ნიკოგოსიანი, ისტერიულად დამიცვა და გააძევეს დარბაზიდან. იქიდან ეს ნამუშევარი დამტვრეული გამოგზავნეს.

ვაჟა-ფშაველას ოთხი წელი არ მიდგამდნენ, თუ ფეხზე არ ჩავაცმევდი. ბევრი რამ გამაფუჭებინეს. ვაკის პარკის ნამუშევარზე ცამეტი წელი სულ რაღაც პირობას მიყენებდნენ, ტანკისტი უნდა დამეხვა. აიღეს და გადაყარეს ისიც, დაამტვრიეს. სადიპლომო ნამუშევარი, რომელიც გადიდებული ახლა ლანჩხუთში დგას, პუტჩის დროს დაამტ-

ვრის. ქანდაკებაზე ფაქტობრივად ხელი ავიღე, ვეღარ ვპერწავ, აზრი არა აქვს. შეიძლება, რასაც გააკეთებ, ყველაფერს ასე შეხვდნენ? თუმცა ვაკის პარკის ნამუშევარში სახელმწიფო პრემია მომცეს და დიდი რეზონანსი ჰქონდა მხატვრებში. ისეთ მხატვრებში, ვისაც პატივს ვცემდი და ისეთშიც, ვისაც პოლიტიკური ავტორიტეტი ჰქონდა. შემდეგ მოიწონეს საზღვარგარეთის ზოგიერთმა კარგმა მხატვრებმა და ისეთმა ადამიანებმა, როგორც ტეტჩერია. ტეტჩერის აზრი ვიცი და ჰაუი ლორდის, რომელმაც ვაკის პარკზე თქვა, დავიჩოქებდი, რომ არ მრცხვენოდესო (ეს ჩერქეზიამ გადმოძცა). ამიყარა გული ამ მუდმივმა წინააღმდეგობამ. ეს მეამყება, მაგრამ ძალიან მძიმედ მოქმედებს, ფაქტობრივად აღარ ვაკეთებ აღარაფერს ამდენი ხანია. ათი წელია, ქანდაკებას ხელს აღარ ვკიდებ, აღარაფერი გამიკეთებია. ჩემთვის, სახლში გრაფიკაში ვერთობი.

ი.ჯ. — მთელი თქვენი ცხოვრება რომ შეაფასოთ დღევანდელი გადასახედიდან, რას იტყვით?

გ.ო. — რასაც ვაკეთებდი, ოფიციალური უარყოფით რეაქციას იწვევდა ყოველთვის, ეს რაღაც კარგს მაფიქრებინებდა, მაგრამ ხომ შემაფერხა? გამიჭირა საქმე, გამიჭირდა.

მაგალითად, ჩემს კოლეგებს, ჩემი თაობისას, სახელოსნოები სახელმწიფომ აუგო. სახელოსნო, სახელი, ყველაფერი ჩემი თანხით ავაგე. სახელმწიფო შეკვეთა არ მქონია, ხომ დაუჯერებელია! ეს ვაკის ამხელა სახელმწიფო შეკვეთად ქცეული ნამუშევარი, ძალიან შემთხვევითია. ლადო მესხიშვილს შეუკვეთეს მემორიალის გაკეთება და მთხოვა, ერთი საფლავის ქვა გამეკეთებინა იქ. გავაკეთე „ფანტაზია“, ასე დავარქვათ და მას ვაჩვენე. ლადოს ძალიან მოეწონა და აგორდა ნელ-ნელა, მან ვილაცას აჩვენა, მოუწონა, გაგრძელდა, გაგრძელდა, გაიბერა და შეკვეთად იქცა. ჩემს კოლეგებთან შედარებით, ჩემი ეკონომიური მდგომარეობა ძალიან განსხვავებული იყო ყოველთვის. ვაკის პარკის დიდების მემორიალის დადგმის უფლებას 14 წელი არ მაძლევდნენ. ერთ წელს მოიწონებდნენ (მჟავანაძის დროს დაიწყო), მეორე წელს აუცილებლად რაღაც შარი. ეს ჩემი კოლეგების ინტრიგა იყო. იმდენი ზნედაცემულობა და სიმდაბლე ვნახე, რომ საოცრება იყო. ეს 14 წელი გავრძელდა, ცეკა იყო ძალიან წინააღმდეგი და არც მალავდნენ. მაშინ შევარდნაძე იყო ცეკას მდივანი. ხშირად ვხვდებოდი და ვერ იტანდა, ამას არ მალავდა, პირდაპირ ამბობდა, მაგრამ ჩემი დღევანდელი პოზიციის მიუხედავად, არ შემიძლია არ ვთქვა, ბოლომდე მიმატანინა ეს ნამუშევარი და არ ამიკრძალა. აკრძალეს ორჯერ, მაგრამ შევხვდებოდი, ვესაუბრებოდი, მერე დათანხმდებოდა. იყო ძალები, რომლებიც ამის წინააღმდეგ ძალიან მუშაობდნენ, დაახლოებით ვიცი ზოგიერთი, მაგრამ იმდენად ჭუჭყიანია, რომ არც მინდა ამის გახსენება.

ი.ჯ. — ყველაზე დაუვიწყარი დღე თქვენს ცხოვრებაში.

გ.ო. — ეს პროვოცირებული კითხვაა. ერთი დღე მაქვს ასეთი. ეს კითხვა თავისთავად პასუხს გულისხმობს. იმაზე დიდი დღე არ შეიძლება ჰქონდეს ადამიანს, რომ თავისი ერის დამოუკიდებლობის აქტს მოაწერო ხელი. ამაზე, რა თქმა უნდა, არასოდეს მიოცნებია, გამორიცხული იყო, თავში გამეველო, რომ ამას მოვესწრებოდი, ან მათ, ვინც იქ ხელი მოაწერა, ეს ტყუილია. შეიძლება გამსახურდიას ჰქონდა რწმენა, რომ ეს მოხდებოდა, მაგრამ არავინ თქვას, ამას ელოდა ვინმე. ამას არავინ დაუშვებდა. იმდენად მძიმე იყო ტოტალიტარული რეჟიმი, რომ ჩემ ირგვლივ ამაზე არავინ ფიქრობდა. მთავარი იყო, შეგენარჩუნებინა თავი ამ სიკვდილის დროს, არა პირადი სიკვდილის დროს, არამედ კაცობრიობა რომ კვდება, სიბნელე რომ მოდის, ერთადერთი, შეგენარჩუნებინა ღირსება. ამას ვინ იფიქრებდა, რომ მოვიდოდა ეს დამოუკიდებლობის დღე. ტყუილია, რომ ვილაცა ელოდა ამას, ტყუილია! კიდევ ვამბობ, კოსტავა და გამსახურდია, ეს მეოცნებე ვმირები, მამა გამსახურდიას მიერ გაწვრთნილები და გაზრდილები, შეიძლება ელოდნენ ამას, იბრძოლეს და მოვიდნენ აქამდე, მაგრამ სხვას ამისთვის არავის უბრძოლია. ყველა იბრძოდა თავისი ღირსების გადასარჩენად. 42 წლის ხალხიც, ინტელიგენცია, რომელიც დაიხვერიტა, დაისაჯა, გააჩუმეს ან გადაავგარეს. ბრძოლა იყო ღირსების შენარჩუნებისათვის და არა იმისათვის, რომ მიაღწევ შენი ერის თავისუფლებას. ვამბობ, არავინ ფიქრობდა ამაზე და მით უმეტეს მე, პოლიტიკის გარეშე მდგარი კაცი. იქაც ხომ ისე მოხვდი, თითქმის იძულებით, დამაძალეს ჩემმა მეგობრებმა, რომლებიც შემდეგ სხვა გზაზე წავიდნენ, ამ პოზიციის საწინააღმდეგო გზაზე, ისინი მამალებდნენ, რომ დეპუტატი ვყოფილიყავი და მერე გამსახურდია, რომელთანაც არ მქონდა სიახლოვე, უნდა ვთქვა, არ ვიცნობდი. ვიცნობდი მის მამას, ძალიან ვამაყობდი ამ ნაცნობობით და დას, რომელიც ალბათ ერთ-ერთი ყველაზე ღირსეული ქალი იყო საქართველოში, ვისაც კი ვიცნობდი და შევხვედრივარ ცხოვრებაში.

ი.ჯ. — თქვენ მონადირე ბრძანდებით. მონადირეობასთან მე არავითარი კავშირი არ მქონია, მაგრამ მგონია, რომ მონადირე მოგზაურიც არის, სხვადასხვა კუთხეში, სხვადასხვა ადგილებში უხდება ყოფნა, ისეთ ადგილებში, სადაც ჩვეულებრივი მოკვდავი შესაძლოა არასდროს მოხვდეს. რა იყო თქვენთვის მონადირეობა და მოგზაურობა?

გ.ო. — ვერც დავაკავშირებ. ვიცი, რა პასუხს ელით, მაგრამ არა მაქვს ეგ პასუხი. მოგზაურობა არ მიყვარს. აი, მაგალითად, იქვე ფშავში, ჩემს საყვარელ არავის ხეობაში, იმ მთებზე, სადაც სანადირო არაფერი იყო, არ ვყოფილვარ, ის არ მაინტერესებს, მაგრამ სადაც სანადირო იყო რამე, არ

ვიცი, რა დაბრკოლება უნდა ყოფილიყო, რომ არ მენახა. ნადირობასთან დაკავშირებით მაქვს ყველაფერი ნანახი, საქართველოშიც, აზერბაიჯანშიც, მთაშიც და ბარშიც. ახლა ჩვენ ის მდგომარეობა არა გვაქვს, არც ცხოვრება მქონია ისეთი, არც სახელმწიფოში ვცხოვრობდით ისეთში, რომ საფარეში მიმელო მონაწილეობა და ლევენგსტონივით ვთქვათ, აფრიკა მენახა. ამიტომ მოგზაურობას ჩემს მონადირეობასთან ვერ დავაკავშირებ.

ნადირობა არის დიდი ვნება, დიდი გატაცება, დიდი ინსტინქტების მოძალეობა ალბათ. ტყუილია ის, რომ ნადირობას ვიღაც მისდევს ბუნების შესწავლისათვის, შეიძლება დარელი მისდევს, მაგრამ ეს არის ძლიერი ინსტინქტი პირველყოფილების, ბუნებასთან ზიარების. ბუნებასთან კავშირი არ არსებობს, როცა ნადირობ, მაშინ ბუნების ნაწილი ხარ და ამას გრძნობ. როგორც პირველყოფილი ადამიანი, ყველაზე სრულყოფილი ბიოლოგიურად, სრულყოფილი წვერი კოსმოსისა თუ დედამიწისა ხარ ნადირობისა და თევზაობისას. სხვისთვის, არამონადირესთვის, ეს სრულიად გაუგებარი მდგომარეობაა. ადრე არ მესმოდა, ვინც არ ნადირობდა, რატომ იკლებდა ამ სამყაროში ყველაზე დიდი წვდომის საშუალებას. ახლა იმას ვერ ვიტყვი, ვინც ნადირობს, მას უფრო განსხვავებული და ამაღლებული წვდომა ჰქონდეს სამყაროსადმი, რადგან უამრავი პრიმიტიული ხალხი ნადირობს, მაგრამ როდესაც ტოლსტოი ნადირობს, როდესაც ვაჟა-ფშაველა ნადირობს, ბევრი მაგალითია, ახლა ჰემინგუე არც მინდა ვახსენო, ფოლკნერი, ტურგენევი, ვინ არ ნადირობდა და როგორც ისინი ამაზე წერენ, განსაკუთრებით რუსები, იქ წააწყდები ხანდახან რა ძეგს ნადირობაში. ამას ვერ ვხსნი, ძნელია ამის ჩამოყალიბება, მაგრამ ის შეხება რაღაც სრულიად განსხვავებულთან, სრულიად უხილავთან, რაც ამ სამყაროშია, ეს მხოლოდ ნადირობის და თევზაობის წყალობით ხდება, სხვანაირად ამას ვერ იგრძნობ. რომ არ ნადირობთ, არ იცით რას აკლდებით და ამის ახსნა, კიდევ ვამბობ, ძნელია.

ი.ჯ. — ბ-ნო გოგი! მთაში თუ ყოფილხართ, მწვერვალებზე?

გ.ო. — არც შეიძლება მწვერვალი დაარქვა, ერთხელ ვიყავი სვანეთში, ექსპედიციაში და რაღაც

ყველაზე დაბალი კატეგორიის ორ მწვერვალზე და ორ გადასასვლელზე ვიყავით. ყველაზე იოლი იყო იქ ასვლები, იმიტომ, რომ ტვირთი დავაწყეთ და პირდაპირ ავირბინეთ და ჩამოვირბინეთ. ყველა მწვერვალზე, უშაზეც ავიდოდი, ოღონდ ეს ტვირთის თრევა არ ყოფილიყო. ალპინიზმი ჩემთვის სრულიად შეუცნობელი სპორტია, სპორტი არც მინდა ვთქვა, სპორტი არც არის ჩემთვის. ერთხელ ქალბატონმა ალექსანდრა ჯაფარიძემ თქვა: არ მესმის, მწვერვალზე რომ მიდიან და ამაზე მედლებია, რაღაც პირობებს იუმჯობესებენ, ბინებს იღებენ, ამას რა კავშირი აქვს მთასთანო. ჩვენ რომ მივდიოდით, არასდროს ჩაგვიტვლია, რომ ვიღაცამ მაღლობა უნდა გვითხრას ამისთვისო. აი, ეს არის ალპინიზმი. ეს არის ჩემთვის ალპინიზმი და ადამიანის სრულიად სხვა მდგომარეობა, რომელსაც თუ არა ხარ, ვერ გაიგებ და ვერ გავიგე ალპინიზმი. მწვერვალზე რომ ავედი, დამებადა კითხვა, რატომ ამოვედი? ვერ ვეზიარე ამას, არ მეყო დახვეწილობა ამ კუთხით და აღარ გამიდგამს ფეხი, იმიტომ, რომ ჩემთვის ეს ტვირთის თრევასთან და ყინულზე ღამისთევასთან იყო დაკავშირებული. რომ მენადირა, ყველაფერს გავიგებდი. რატომ ვათრევდი ამ ტვირთს ჩემს უახლოეს მეგობრებთან ერთად, რატომ ვიწვექი ყინულზე იმ გაჭირვებაში, ავსულები და იქ არაფერი მაინტერესებდა. აი, ზუსტი ობივატელის პოზიცია, ზუსტი, კლასიკური ფორმა და აღარც გაკკარებივარ მერე, ამაზე დავრჩი და ვუყურებ ალპინისტებს, როგორც სრულიად განსხვავებულ რასას.

ი.ჯ. — გურამ თიკანაძეზე რას იტყვით?

გ.ო. — გურამმა რომ ალპინიზმი დაიწყო მე უკვე ალპინისტებთან მოლეული მქონდა ურთიერთობა. ჯუმბერი ჩემი მეგობარი იყო, სარგისი ჩემი მეგობარი იყო. დავდიოდი ალპურ კლუბში, წასვლაც მინდოდა, უბრალოდ პატივმოყვარეობისათვის. გურამი რომ ალპინიზმში მოვიდა, მე უკვე ნამყოფი ვიყავი მთაში. გურამი ბევრად უმცროსი იყო ჩემზე და ალპინიზმის თემა ჩვენი სერიოზული მსჯელობის საგანი არასოდეს ყოფილა. ზაფხულს იგი მთაში ატარებდა, მე სანადიროდ მივდიოდი, როგორც ყველა, თბილისში. ახლა თვლიან, რომ გურამი ფოტოხელოვანი იყო. საერთოდ, რომელი იყო მისი ძირითადი გატაცება, ახლა ძნელი გასარკვევია.

დასასრული შემდეგ ნომერში

ლამაზი დღე

თბილისში წმინდა დიმიტრი ყიფიანის სახელობის ტაძარი ეკურთხა

26 ნოემბერს, თბილისში, „სვანეთის უბანში, ვახტანგ III-ის ქუჩა №2-ში (ყოფილი ტერენტი გრანელის ქუჩა) წმინდა დიმიტრი ყიფიანის სახელობის ტაძარი ეკურთხა. საღმრთო ლიტურდია აღასრულა სურამისა და ხაშურის ეპისკოპოსმა, ყოვლადუსამღვდელოესმა სვიმეონმა (ცაკაშვილი).

მამა მალხაზ ყიფიანის თაოსნობით და სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმიდესისა და უნეტარესის ილია მეორის ლოცვა-კურთხევით, წმინდა დიმიტრი ყიფიანის სახელობის ტაძრის მშენებლობას საძირკველი 2010 წლის 15 აპრილს ჩაეყარა.

მეუფე სვიმეონმა ქადაგებისას მადლობა უთხრა მამა მალხაზ ყიფიანს ტაძრის აშენებაში გაწეული

დიდი ღვაწლისათვის და მასთან ერთად იმ ადამიანებს, ვინც ამ საქმეში წვლილი შეიტანა.

მან დალოცა მრევლი და წმინდა დიმიტრი ყიფიანის ღვაწლი კიდევ ერთხელ შეახსენა.

ტაძრის კურთხევას ესწრებოდნენ დიმიტრი ყიფიანის შთამომავლები: თამარ მიქაძის, სოფიო პატარაიას და ქეთევან მიქაძის ოჯახები.

„2007 წელს დიმიტრი ყიფიანი შეირაცხა წმინდანად, 2010 წლიდან მოყოლებული, როცა საფუძველი ჩაეყარა ტაძარს, – დღემდე ესტუმრობთ და ვეფერებით ამ ადგილს... ლამაზი და მნიშვნელოვანი დღეა ჩვენთვის, დიდი მადლობა გაწეული გარჯისთვის მამა მალხაზს“, – გვითხრა დიმიტრი ყიფიანის შთამომავალმა, მწერალმა თამარ მიქაძემ.

ქმეწიერების შექმნა

ჯერ კიდევ პატარა იყო, ფანქრებით და ფუნჯებით რომ ხატავდა... დღეა ხშირად უბრაზდებოდა, რადგან მთელი ოთახი მოხატული ჰქონდა სხვადასხვა ფერით.

წამოიზარდა, უნივერსიტეტშიც ჩააბარა. მისი ბავშვობის სიყვარული ხატვის მიმართ შემოქმედებით

ნამუშევრებში გადაიზარდა... თუმცა ნინო რომ გავიცანი, მითხრა, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ქართული ფილოლოგიის ფაკულტეტზე ვსწავლობო. გამიკვირდა, რადგან მისი ნამუშევრები რომ ვნახე, გავიფიქრე: ეს გოგონა აუცილებლად სამხატვრო აკადემიაში უნდა სწავლობდეს-მეთქი...

ეს მისი არჩევანი იყო. ნინოს თავის პროფესიასთან ერთად უყვარს ბავშვები. სწორედ ამიტომაც აირჩია ფილოლოგია და დღეს გლდანის 132-ე საჯარო სკოლის წარმატებული ახალგაზრდა მასწავლებელია.

როცა პირველად ნინოს მუშაობის პროცესს დავესწარი, თუ როგორ ახერხებს ბესურებით, უბრალო მძივებითა და ძაფებით შედეგების შექმნას, გავვოცდი, მისი შემოქმედება ახლოს არის ადამიანის ბუნების სამყაროსთან. ის ძერწავს თითოეული ადამიანის სახეს, მათ ნაკვთებს, თითქოს ეს ნახატები რეალური არსებები არიან, რომლებსაც ადამიანებზე სტკივათ, იცინიან, უყვართ, როგორ ეწყობა თითოეული ძაფი და თვალი ერთმანეთზე, როგორ ხდება მათი დამუშავება... განსაკუთრებით ჩამრჩა მხსიერებაში „ავტოპორტრეტი“ და „გოგონა მარგალიტის საყურით“. მინდა საზოგადოებამ გაიცნოს ნიჭიერი ადამიანები, რომლებიც კარგ საქმეს აკეთებენ ჩვენი ქვეყნის კულტურული განვითარებისთვის.

ნინო მასწავლებელია. ის თავად უსხნის ბავშვებს, რა უფრო მნიშვნელოვანია დღეს მომავალი თაობისთვის, – თანამედროვე, 22 წლის თვითნასწავლი მხატვარი ნინო ალბუთაშვილი...

„მინდა, საკუთარი ღიმილიც ავაწყო ბისერებით“...

– რა გაძლევთ სტიმულსა და მოტივაციას, ასეთი კარგი ნამუშევრების შესაქმნელად?

– სიმშვიდის მოსაპოვებლად ხელოვნება საუკეთესო საშუალებაა. ჩემი ინტერესიც თითქმის სრულიად მისკენ არის მიპყრობილი. პირველი ნამუშევარი 12 წლის ასაკში შევქმენი, თუმცა არც ისე ლამაზი გამომივიდა, მაგრამ არ დავნებდი, რადგან საკუთარი თავის მჯეროდა. ყოველი მომდევნო უფრო და უფრო უკეთესი გამომიდიოდა. დიდ სტიმულს მაძლევდა ის, რომ მე შევქმნიდი ნამუშევარს, რომელიც ფართო წრის განცვიფრებას გამოიწვევდა.

ასევე მე თვითონ მინდოდა საკუთარი თავის გაოცება, ნაწილობრივ შევძელი, მაგრამ სირთულეებს არ ვნებდები.

მოტივაციას სწორედ ეს მაძლევს, რომ მინდა საკუთარი შესაძლებლობების მაქსიმუმს მივალწიო. თუმცა ჩემ გარშემო ადამიანების აღფრთოვანებული თვალებიც, როდესაც ჩემს ნამუშევრებს უცქერენ, დიდი მოტივატორია.

– 22 წლის ხართ, გაქვთ საკმაოდ ბევრი ნამუშევარი. რას გვემავთ ახლო მომავალში?

– პირველ რიგში, ვაპირებ, ჩემი ნამუშევრების რაოდენობის გაზრდას, თუმცა არ არის მარტივი, რადგან დიდი დრო სჭირდება. ასევე რთულია ნამუშევრების თემის მოფიქრება. ყოველთვის ვცდილობ, რაიმე განსხვავებული შევქმნა. მიტაცებს სირთულეები...

ძირითადად, ასეა – ყოველი მომდევნო წინაზე უფრო რთული გასაკეთებელია. ამით საკუთარ თავს გამოცდას ვუწყობ. აქედან გამომდინარე, რაც მალე შევძლებ ახალი ნამუშევრების შექმნას, მით უფრო, მალე გავიტან მათ გამოფენებზე.

ვევება პერსონალურ გამოფენებსა და ნამუშევრების უცხოეთის ბაზარზე გატანას. დიდად მოხარული ვიქნები, თუკი ეს საქმე ჩემი შემოსავლის ერთ-ერთი წყარო გახდება, არაფერია იმაზე უკეთესი, აკეთო ის, რაც გაინტერესებს და მისგან მიიღო შემოსავალი.

– რატომღაც მსგავსი ნიჭიერი ადამიანების შესახებ ნაკლებად იცის აუდიტორიამ. რას მოუწოდებ შენს თანატოლებს, როგორ მოახდინონ თავისი თავის ინტეგრირება? რა აკლია ჩვენს საზოგადოებას, რომ მსგავსი თემებით უფრო დაინტერესდნენ, ვიდრე სხვისი ცხოვრების განკითხვით?

– ჩვენ გარშემო უამრავი ნიჭიერი ხელოვანი და შემოქმედია, თუმცა მათ უჭირთ თავიანთი თავის წარმოჩენა. ვერ ვიტყვით, რომ მათი ბრალია. ამაში ხელს საზოგადოების ინტერესი და ქვეყნის პოლიტიკაც უნდა უწყობდეთ. სამწუხაროდ, ჩვენს ქვეყანაში არც ისე ბევრი საშუალებაა ხელოვანისთვის, რომ თავი წარმოაჩინოს, ამიტომ ვურჩევდი მათ, რომ მაქსიმალურად განავითარონ საკუთარი თავი, არასოდეს გაჩერდნენ, რადგან ერთ დღესაც შესაძლოა, საჭირო დროს საჭირო ადგილას აღმოჩნდნენ და

გაუმართლოთ. იმისთვის, რომ დაინახო და იგრძნო ხელოვნება, დააფასო ის, საჭიროა განათლება, რაც უნდა მოდიოდეს სკოლიდან, ოჯახიდან, ყველანაირი გარემო პირობიდან. ადამიანებს სჭირდებათ აღზრდა იმისთვის, რომ შეიყვარონ ხელოვნება, აღმოაჩინონ უფრო მეტად საინტერესო რამ, ვიდრე „სხვისი ცხოვრების განკითხვა“.

– ჟურნალისტებს რას ურჩევდით?

– მნიშვნელოვანია, გიყვარდეს და მოგწონდეს შენი საქმე, მხოლოდ ამის შემდეგ გახდები პროფესიონალი.

ჟურნალისტებზე ბევრია დამოკიდებული, რა თემებსაც ისინი ყველაზე ხშირად აშუქებენ, ხალხის ინტერესიც იქით მიდის. აქედან გამომდინარე, საზოგადოების ფორმირებაში მათი როლი დიდია.

ჩემი აზრით, მათ უნდა შეეძლონ და დაინახონ, რა აკლია საზოგადოებას, რა მისცემს ადამიანებს საშუალებას, რომ უფრო მეტად განვითარდნენ. ამიტომ ყველა დამწყებ ჟურნალისტს ვურჩევდი, დაწერონ ისეთ თემებზე, რაც ნამდვილად ფასეულია, საინტერესოა, რაზეც არც ისე ხშირად წერენ. ამით საკუთარ თავსა და საზოგადოებასა მეტი განვითარების საშუალებას მისცემენ

– უახლოეს ხანში გამოფენას ხომ არ გეგმავენ?

და რას ეტყვიტ აუდიტორიას – რატომ შექმენით საკუთარი პორტრეტი, რა გინდობათ გეთქვათ ამით?

– რთულია წინასწარ ეთქვა, სად და როდის ვგეგმავ, თუმცა ამისთვის მზადება დავიწყე. რაც შეეხება საკუთარ პორტრეტს, იმიტომ შექმენი, რომ მაინტერესებდა, რამდენად გამოძივილოდა ადამიანის სახის შექმნა ბისერებით, საკუთარი პორტრეტის შემდეგ კი მინდობდა, უფრო დახვეწილად სხვისიც გამეკეთებინა.

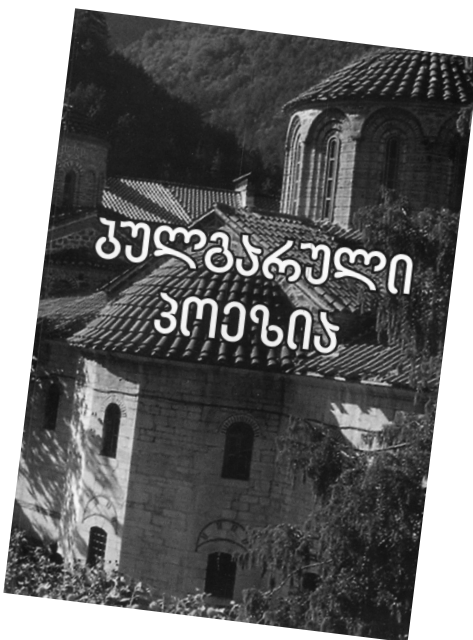
კიდევ ერთ ექსკლუზივს გეტყვიტ, რომ ვაპირებ, საკუთარი ღიმილიც ავაწყო ბისერებით. აუცილებლად გაგაცნობთ თქვენც და აუდიტორიასაც, თუ როგორი გამოვა ჩემი ნამუშევარი. მაგლობა, რომ მაძლევთ საშუალებას, საზოგადოებამ უკეთ გაიცნოს, თუ როგორ და რას ვქმნით ხელოვანი ადამიანები. მინდა წარმატება გისურვოთ.

დიდი მაგლობა გულწრფელი საუბრისთვის, აგრეთვე, შემოქმედებით წარმატებას გისურვებთ.

ესაუბრა მარიამ ქარცივაძემ, საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტის ჟურნალისტიკის ფაკულტეტის მე-4 კურსის სტუდენტი

სიმონ ჭაფარიძე -75

მიმდინარე წლის 26 ნოემბერს პოეტსა და მხატვარს, 7 ინტელექტუალური რეკორდის ავტორს, სიმონ ჯაფარიძეს (იმერი ხრეველს) დაბადებიდან 75 წელი შეუსრულდა. პოეტმა საკუთარი იუბილე ორი ახალი კრებულით აღნიშნა.

ეულოცავთ ბატონ სიმონს ღირსშესანიშნავ თარიღს და საიუბილეოდ მისი ორი ახალი კრებულის (ბულგარული პოეზია, გამ-ბა „საარი“, „შემეცნების სამყარო“, გამ-ბა „ლეთა“) დაბადებას, ვუსურვებთ ჯანმრთელობას, დიდხანს სიცოცხლესა და ახალ შემოქმედებით წარმატებებს!

გოჩა სოზიაშვილი

ლუიჯი პირანდელო

ქალაქის სამყარო

ვია ნაციონალეზე, ზედ გამზირის დასაწყისში ხმაური და ჭყლეტა იყო; ბრბოს ცენტრში ორი მოკამათე იდგა: თხუთმეტიოდე წლის ბიჭუნა და სენიორი ნესვივით გაყვითლებული ფიზიონომიით, რომელზეც ახლომხედველის სათვალის ბოთლის ფსკერივით სქელი მინები უბრწყინავდა.

ეს უკანასკნელი საშინელი წრიპინა ხმით ცდილობდა საკუთარი სიმართლის დამტკიცებას და ხელებს აქეთ-იქით იქნევდა. ერთ ხელში ეკალმუხის სპილოსძვლისთავიანი ხელჯოხი ეჭირა, მეორეში – წიგნი, რომელიც, შრიფტის მიხედვით თუ ვიმსჯელებდით, ძველებური უნდა ყოფილიყო.

ბიჭუნა გააკვიროდა და ფეხებს აბაკუნებდა, თან ტერაკოტის პატარა უხამსი ქანდაკების ნამსხვრევებს ურტყამდა წინლებს.

მაყურებლებიდან ზოგიერთი ხმამაღლა ხარხარებდა, სხვებს შემწყნარებლური გამომეტყველება ეწერათ სახეებზე, ზოგიერთებს – მეტისმეტად დიდაქტიკურიც; მცირეწლოვანი ოინბაზებიდან კი, რომლებიც ფარნებზე ამძვრალიყვნენ, ზოგი ყფფდა, ზოგი უსტვენდა, ზოგი მომუშტულ ხელებში ზუზუნებდა.

– ეს უკვე მესამეა! ეს უკვე მესამეა! – ღრიალებდა სენიორი, – მე ზეზეულად ვკითხულობ, ის კი განგებ მიგდებს ფეხებში თავის ამაზრზენ ქანდაკებებს, რომ ძირს დავანარცხო. ეს უკვე მესამეა! ის ჩემზე ნადირობს! მდარაჯობს! ერთხელ კორსო ვიტორიოზე, მერე – ვია ვოლტურნოზე, ახლა – აქ...

ქანდაკებით მოვაჭრე ბიჭუნა, თავის მხრივ, ცდილობდა საკუთარი მტკიცებულებებითა და თავის მართლებით დაერწმუნებინა იქვე მდგომნი თავის უდანაშაულობაში:

– არა, რას ამბობთ! ის თვითონ არის დამნაშავე! სულაც არ კითხულობს! პირდაპირ ჩემს საქონელზე აბოტებს! ან ვერ ხედავს, ან ღრუბლებში დაფრინავს, რაც არ უნდა იყოს, აი, რა გამოვიდა...

„მაგრამ სამჯერ?“ – სიცილით ეკითხებოდნენ მსმენელები.

ბოლოს და ბოლოს ბრბოს გარღვევა ორმა პოლიციელმა მოახერხა, რომლებიც მთლად გაოფილილიყვნენ და ქმინავდნენ; რაკი მათი გამოჩენისთანავე მოაქეპრე მხარეებმა ურთიერთბრალდებები გააძლიერეს და ხმასაც აუწიეს, წესრიგის დამცველებმა გადაწყვიტეს, საყოველთაო სანახაობისთვის ბოლო მოეღოთ და ორივენი პოლიციის განყოფილებაში წაებრძანებინათ დაქირავებული ეტლით.

ის იყო, სათვალის სენიორი ეკიპაჟში ჩაჯდა, რომ მაშინვე მხრებში გაიმართა, მთელი ძალით წაიგრძელა კისერი და თავის აქეთ-იქით ქნევას მოჰყვა. მერე კი, თითქოს თავის ქანქარით დაღლილმა, წიგნი გადაშალა და თავი შიგ ისე ჩარგო, ცხვირით ფურცლებს მიეკრო, მერე სახე მოაშორა, სათვალე შუბლზე აიწია და ისევ წიგნში ჩაძვრა – ახლა შეუიარაღებელი თვალით ცდილობდა წაკითხვას; ამ პანტომიმის შემდეგ უცებ საშინლად აღელდა, სახე შიშისა და სასოწარკვეთისგანაც კი დაემანჭა:

– ო, ღმერთო!.. თვალები... ვერ ვხედავ... ვერაფერს ვერ ვხედავ!

მეეტლემ მკვეთრად გააჩერა ეკიპაჟი. პოლიციელი და ქანდაკებით მოვაჭრე ისე შეცბნენ, ვერც კი ხვდებოდნენ, ეს სენიორი სერიოზულად ლაპარაკობდა თუ ჭკუიდან შეცდა; პირები დაედოთ და ვერ გადაეწყვიტათ, გაეცინათ თუ არა.

იმ ადგილის სიახლოვეს, სადაც ეკიპაჟი გაჩერდა, აფთიაქი იყო; კართან უკვე შექუჩებულიყო სეირის მოყვარული ხალხი – ზოგიერთები ეტლს გამოჰყოლოდნენ აქამდე, სხვები კი იქვე მიხვდნენ, სასიერო ელოდათ და საცქერლად გაჩერდნენ;

სათვალის სენიორი, მიცვალებულივით გაფითრებული, მთლად ძალაგამოლეული და დათრგუნული, ხელკავით შეიყვანეს შენობაში.

გზადაგზა კვნესოდა. სკამზე დასვეს. იჯდა და თავს აქნევდა, მუხლებს ხელისგულებით ისრესდა – ჟრჟოლას აეტანა და ვერ წყნარდებოდა, არც აფთიაქარს აქცევდა ყურადღებას, რომელიც ამოდ ცდილობდა, მისი თვალები გაესინჯა, არც მაყურებლებს, რომლებიც ამშვიდებდნენ, ამხნევებდნენ და რჩევებსაც კი არ იმუშრებდნენ: უნდა დაწყნარდე, არაფერია საშიში, ღრუბლითი დარღვევაა, სიბრაზის შემოტევისგან თვალით დაგიბნელდაო... უცებ თავის ქნევა შეწყვიტა, ხელები ასწია, თითების გაშლა-შეკუმშვას მოჰყვა.

– წიგნი, წიგნი! სად არის ჩემი წიგნი?

იქ მყოფებმა შეცბუნებულმა გადახედეს ერთმანეთს, მერე კი გაეცინათ. მაშ, მას თან წიგნი ჰქონდა? და გამბედაობა ჰყოფნიდა, გზადაგზა ასეთი თვალებით ეკითხა? როგორ... სამი ქანდაკება? აი,

როგორ. და მერე ვინ, ვინ... აი ეს? აი, თურმე რა ყოფილა, განგებ უღებდა ფეხს? დახეთ ერთი! დახეთ ერთი!

– მინდა განცხადება გავაკეთო მის საწინააღმდეგოდ! – უცებ იყვირა სენიორმა, სკამიდან წამოდგა, ხელები გამოშალა და თვალები გადმოკარკლა, რამაც მისი სახე კიდევ უფრო სასაცილო და იმავდროულად შესაბრალო გახადა, – ყველა აქ მყოფის წინაშე მსურს განვაცხადო! ის გადაიხდის ჩემი თვალების გამო! მკვლელი! აქ ორი პოლიციელია – სწრაფად ჩაიწერეთ გვარები, ჩემი და მისი. თქვენ ყველანი მოწმეები ხართ. პოლიციელებო. ჩაიწერეთ: ბალიჩი... დიას, ბალიჩი, ეს ჩემი გვარია, ვალერიანო, დიას; ვია ნომენტანო, სახლი ასმეთორმეტე, ბოლო სართული. და ამ არამზადის გვარიც... სად არის, აქ? არ გაუშვათ! სამჯერ, ჩემი სუსტი მხედველობითა და ჩემი დაბნეულობით ისარგებლა... დიას, ბატონებო, სამი საძაგელი ქანდაკება... ა, შესანიშნავია, გამაღობთ, ჩემი წიგნი, დავალებული ვარ თქვენგან! ეკიპაჟი მჭირდება, ნება მომეცით... შინ, შინ, შინ მინდა! განცხადება ვაკეთებო.

და გასასვლელისკენ ხელის ცეცებით დაიძრა. ზღურბლთან ოდნავ წაბორძიკდა, ხელი შეაშველეს, ეტლში ჩასვეს და მაყურებელთა შორის ორმა ყველაზე გულმოწყალებს სახლამდეც კი მიაცილა.

ასეთი იყო მრავალი წლის განმავლობაში მიმდინარე ჩუმი აშლილობის ხმაურიანი და ბანალური ფინალი. არაერთხელ უმტკიცებდა ექიმი-ოკულისტი ბალიჩის, რომ სიბრძნის საფრთხის შემცველი მისი სწეულების ერთადერთი წამალი იყო – კითხვაზე უარი ეთქვა. მაგრამ ბალიჩი ყოველ ჯერზე ექიმს იმ გაურკვეველი ღიმილით უსმენდა, რომლითაც ამკარა ხუმრობაზე პასუხობენ ხოლმე.

– არ მეთანხმებით? – უთხრა ექიმმა, – მამ, იკითხეთ, იკითხეთ, მერე კი ზღვევთ! თქვენ მხედველობას კარგავთ, გიმეორებთ. მერე არ თქვით: „ო, ნეტავ მცოდნოდა!“ მე თქვენ გაგაფრთხილეთ!

თავაზიანი გაფრთხილება! ბალიჩისთვის ხომ მთელი ცხოვრება კითხვას ნიშნავდა. ერჩივნა მომკვდარიყო, ვიდრე კითხვაზე ეთქვა უარი.

ეს მანიაკური ვნება მას მერე დაეუფლა, რაც ანბანი ისწავლა. ჯერ კიდევ ბაღლობაში მოხუცი მსახურის ზრუნვას მინდობილმა, რომელსაც იგი ღვიძლი შვილივით უყვარდა... ალბათ დიდხანს იცხოვრებდა განცხრომასა და ფუფუნებაში, ვალებში რომ არ ჩაფლულიყო ურიცხვი რაოდენობის წიგნების ყიდვის გამო, რომლებიც მის საცხოვრისს ერთ დიდ უწესრიგობას ამსგავსებდნენ. მას მერე, რაც ახალი წიგნების ყიდვის შესაძლებლობა მოესწრაფა, უკვე ორჯერ გადაიკითხა ძველები, თითოეული დააგემოვნა პირველიდან ბოლო გვერდამდე. და იმის მსგავსად, როგორც ზოგიერთი ცხოველი მიმიკრიის კანონების დაცვით იმ გარემოს თუ მცენარეული საფარის შეფერილობასა და გარეგნულ ნიშნებს იღებს, სადაც ბინადრობს, ისიც თანდათანობით თითქოს ქალაქისა გახდა: სახე და ხელები – ქალაქი-

ით გაუთეთრდა, თმა და წვერიც – ქალაქისფერი გაუხდა. ამ წლების განმავლობაში ახლომხედველობა გაუძლიერდა და ჩანდა, წიგნები მართლაც ნთქავდნენ, უკვე ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით – იმდენად ახლოს მიჰქონდა სახესთან კითხვის დროს.

იმ საზარელი ამბის შემდეგ, ექიმის რჩევით, ორმოცი დღე ბნელ ოთახში გაატარა, თუმცა სრულიად არ ჰქონდა იმედი, რომ ამგვარი ქმედება განკურნავდა; როგორც კი პათიმრობის ვადა დასრულდა, ბალიჩიმ ბრძანა, კაბინეტში შეეყვანათ. პირველივე კარადასთან გაჩერებულმა რომელიღაც წიგნი მოსინჯა ხელით, გადმოიღო, გაშალა, სახე ჩარგო – ჯერ სათვალთ, მერე მის გარეშე, როგორც მაშინ, ეკიპაჟში – და უხმოდ ატირდა, ფურცლებზე სახემიღებული. მერე მღუმარედ დაიარა ვრცელი ოთახი, თითებით ეხებოდა წიგნების თაროებს: აი ისიც, მთელი მისი სამყარო! მას კი იქ აღარ უწერია ცხოვრება, ან მხოლოდ იმ დონეზე, რამდენადაც მესსიერება შეუწყობს ხელს!

რეალური ცხოვრებით არასდროს უცხოვრია; შეიძლება ითქვას, არსად და არასდროს ხეირიანად არც არაფერი უნახავს; მაგიდასთან, საწოლში, ქუჩაში, საზოგადოებრივი ბაღების სკამებზე – ყველგან და ყოველთვის ერთადერთი რამით იყო დაკავებული: კითხულობდა, კითხულობდა, კითხულობდა. ახლა კი მას, ბრმას, აღარასდროს ეწერა ცოცხალი სინამდვილის დანახვა, რომელიც უნახავადვე გაქრა მისთვის, და იმ სინამდვილის დანახვაც, რომელიც წიგნებში იყო გამოსახული, რადგან კითხვაც აღარ შეეძლო.

თავის წიგნებს ყოველთვის უწესრიგოდ ტოვებდა, ერთმანეთზე ალაგებდა გროვებად ან სკამებზე, იატაკზე, კარადებში ფანტავდა, როდის როგორ. იმდენჯერ აპირებდა ამ ალიაქოთში რაიმენაირი წესრიგის დამყარებას მაინც, სურდა წიგნები შინაარსის მიხედვით დაელაგებინა, მაგრამ ვერა და ვერ მოაბა თავი – სულ ენანებოდა დრო. არადა, ასე რომ მოქცეულიყო, ახლა ხომ შეეძლო ხან ერთ, ხან მეორე კარადასთან მისულს ასეთი დაბნეულობის განცდა არ გასჩნოდა, აზრებიც ასე არ დაეფანტებოდა, უფრო მკაფიო გახდებოდა.

გამოცდილი ბიბლიოთეკარის ძიებაში, რომელიც ამ საქმეს იკისრებდა, გაზეთებში განცხადება განათავსა. ორი დღის შემდეგ ვიღაც ტვინიკოსი ჭაბუკი გამოეცხადა, რომელიც ფრიად გააოცა იმ ამბავმა, რომ ბრმას სურდა თავისი ბიბლიოთეკის მოწესრიგება და ამასთან ერთად იმასაც ბედავდა, მისთვის მითითებები მიეცა. მაგრამ ეს ჭაბუკი მაშინვე მიხვდა, რომ საბრალო ალბათ ჭკუიდან შეცდა – ეს უნდა ყოფილიყო სწორედ მიზეზი; აბა, რისთვის უნდა მიეწერა, თუ არა სიგიჟისთვის ის ამბავი, რომ მორიგი წიგნის დასახელების გაგონებისას – აი, ის აქ არის, – კაცი ყოველ ჯერზე სიხარულისგან ადგილზე ხტოდა, ტიროდა, სთხოვდა წიგნი მიეწოდებინა, აღერსიანად ეფერებოდა ფურცლებს და გულში იხუტებდა, როგორც დიდი ხნის ნანატრ მეგობარს.

– პროფესორო, – ქირქილებდა ჭაბუკი, – ასე ხომ ვერასდროს დავამთავრებთ, აბა, დაფიქრდით!

– დიახ, დიახ, მართალია, მართალი, – ეთანხმებოდა მაშინვე ბალიჩი, – მაგრამ ეს წიგნი აი, აქ დადეთ... მოითმინეთ, ჩემი ხელი იმ ადგილას მიადეთ, სადაც წიგნს დებთ... კარგია, კარგი, აი, აქ... რომ ადვილად გავკერკვე.

ძირითადად, ეს იყო წიგნები მოგზაურობაზე, სხვადასხვა ხალხის წესჩვეულებებზე, წიგნები საბუნებისმეტყველო ისტორიაზე და ბელეტრისტიკა, ისტორიისა და ფილოსოფიის სახელმძღვანელოები.

როცა სამუშაო, ბოლოსდაბოლოს, დასასრულს მიუახლოვდა, ბალიჩის მოეჩვენა, რომ მისი გარემომცველი წყვედიანი ისეთი გაუგავალი აღარ იყო და მან თითქმის გამოიყვანა თავისი სამყარო ქაოსიდან. მცირე ხნით თითქოს გაირინდა, ისევ მასში შეჭრილი.

ახლა მთელ დღეებს ბიბლიოთეკაში ატარებდა, თაროებზე დალაგებული წიგნების ყდებს შუბლით მიყრდნობილი, თითქოსდა იმედი ჰქონდა, რომ მათთან შეხებით თავში გადაეღვრებოდა ის, რაც იქ ეწერა. სცენები, ეპიზოდები, აღწერათა ნაწყვეტები მესხიერებაში აღუდგებოდა მთელი გამოქმენილობით, მკაფიოდ და ამკარად; უფრო მეტიც, ისევ იძენდა მხედველობის უნარს – საკუთარ სამყაროში რაღაც წვრილმანების დანახვის უნარს, რომლებიც განსაკუთრებით კარგად დახსომებოდა იმ ხანიდან, როცა თავის წიგნებს ხელახლა კითხულობდა: ოთხი შუქურის წითელი ჩირაღდნები, რომლებიც პორტში განთიადისას ანათებდნენ; უდაბური ზღვა ერთადერთი გემით, რომლის კონტურები ფერფლისფერი გამთენიის ცაზე იკვეთებოდა; ხეებით მოფენილ გორაზე, შემოდგომის დაისის ცეცხლისფერ ფონზე, ორი უშველებელი ყორნისფერი ცხენი, რომლებსაც თავები თივის ზვინში ჩაურგავთ.

მაგრამ დიდხანს ვერ გაძლო ამ მტანჯველ მღუმარებაში. მოისურვა, რომ მის სამყაროს ისევ შეეძინა ხმა და ეს ხმა, მის სმენას მიღწეული, უამბობდა, როგორი იყო მისი სამყარო სინამდვილეში, და არა ბუნდოვან მოგონებებში.

ისევ განათავსა განცხადება გაზეთში, ამჯერად მკითხველის საძიებლად, და შემთხვევამ ვიღაც ყმაწვილი სენიორინა გაუგზავნა, რომელსაც ნამდვილი მოუსვენრობა შეჰყროდა. ამ დაუცხრომელ არსებას ნახევარი ქვეყანა შემოეგლო და თავისი შფოთიანობის გამო, რაც საუბრის მანერაშიც კი იგრძნობოდა, გაცელქებულ ტოროლას ჰგავდა, რომელიც ხან აფრთხილდება ისე, რომ თვითონაც არ იცის, სად უნდა გაფრინდეს, ხან უცებ მიწაზე დაეშვება და ფრთების სულელური ტყლაშუნით ხტის, აქეთ-იქით ტრიალებს და ბრუნავს.

კაბინეტში შეფრენილმა წამოისროლა:

– ტილდე პალოკინი. თქვენ?... ა, ჰო, მე ხომ... ო, ღვთის გულისათვის, პროფესორო, არ გინდათ! მისმინეთ, თვალებით მასე ნუ აკეთებთ, მეშინია... არაფერია, არაფერი, მაპატიეთ, უკვე მივდივარ...

ასეთი იყო მისი პირველი გამოჩენა. თუმცა ის არ წასულა. მოხუცმა მსახურმა თვალბეჭე ცრემლმომ-

დგარმა აუხსნა, რომ ეს ადგილი მისთვის სწორედ-დაც რომ შესაფერისი იყო. – მერედა ის საშიში არ არის? – რას ჰქვია საშიში! არაფერი მსგავსი! მართალია, ცოტა ახირებულია ამ წყველი წიგნების გამო. ჰო-ჰო, სწორედ წიგნების გამო, წყველიმც იყოს ისინი... და თვითონაც, ამ საწყალმა მოხუცმა, აღარ იცის, ვინ არის – ქალი, თუ ჩვარი, რომელმაც მტკერი უნდა წმინდოს.

– ოღონდაც კარგად წაუკითხეთ...

სენიორინა ტილდე პალოკინიმ მას შეხედა, საჩვენებელი თითი მკერდში იტაცა და ჰკითხა:

– ვინ, მე?

ისეთი ხმით, რომ უფრო ნარნარა ხმას სამოთხეშიც ვერ იპოვიდით.

მაგრამ როცა პირველად წარუდგინა თავისი ხელოვნება ბალიჩის, ინტონაციების თამაშით, რეგისტრების ცვალებადობით, ხან ჩურჩულითა და ხან ყვირილზე გადასვლით, ხან გარინდებით და ერთ ნოტზე შეჩერებით, და ყოველივე ამას თან ახლდა მიმიკა, ისეთივე დაუცხრომელი, რამდენადაც არასაჭირო, საბრალო კაცმა თავში იტაცა ხელები და მთლად მოიკუნტა, თითქოს ცდილობდა უამრავი გაცოფებული ძაღლისგან დაეცვა თავი.

– არა! არ გინდათ ასე! ღვთის გულისათვის, ასე არ გინდათ! – იღრიალა ბოლოს ბალიჩიმ.

– ცუდად გკითხულობ? – გაოცდა სენიორინა პალოკინი და სახეზე საოცრად გულუბრყვილო გამომეტყველება აღებეჭდა.

– არა! მაგრამ ღვთის გულისათვის, ასე ხმამაღლა ნუ! რაც შეიძლება ხმადაბლა, სენიორინა, თითქმის უხმოდ! გახსოვდეთ, მე ხომ მხოლოდ თვალბეჭით გკითხულობდი!

– ძალიანაც ცუდი, პროფესორო! ხმამაღლა კითხვა სასარგებლოა. თუ ხმამაღლა არ წაიკითხავ, ჯობს საერთოდ არ წაიკითხო. მაგრამ, მომიტყვევეთ, რატომ გაქვთ ასეთი რეაქცია? მისმინეთ (თითები წიგნზე ააკაკუნა). სუსტი ხმა... ყრუ... წარმოიდგინეთ, პროფესორო, რომ გკოცნით...

ბალიჩი გაქვავდა, გაფითრდა:

– მე გიკრძალავთ...

– ო, არა, მაპატიეთ! თქვენ რა, გემშინათ, რომ მართლა გაკოცებთ? არ ვიზამ, არ ვიზამ! მხოლოდ მაგალითი მოვიყვანე, რომ უცებ მიმხვდარიყავით განსხვავებას. მაშ ასე, ვცდი თითქმის უხმოდ წაკითხვას. მაგრამ ალბათ შენიშნეთ, რომ როცა ასე გკითხულობ, „ს“ ცოტა სტვენია გამომდის, პროფესორო!

მორიგი მცდელობისას ბალიჩი სულ უფრო მეტად მოიკუნტა. მაგრამ მიხვდა, რომ ამიერიდან იგივე დაემართებოდა ნებისმიერ მკითხველთან. ნებისმიერი უცხო ხმისგან მისი სამყარო სულ სხვანაირად წარუდგებოდა.

– სენიორინა, მისმინეთ... დიდად დამავალბეთ, თუ ეცდებით და მხოლოდ თვალბეჭით წაიკითხავთ, უხმოდ...

სენიორინა ტილდე პალოკინიმ ისევ თვალეზგა-
ფართოებულმა შეხვდა.

– რა ბრძანეთ? უხმოდ? აბა, ასე როგორ? ჩემთ-
ვის?

– სწორედაც... თქვენთვის...

– დიდად გამაღობთ! – წამოუნთო სენიორინა, –
თქვენ რა, დამცინით? რა უნდა გაუუკეთო თქვენს
წიგნებს, თუ თქვენ ვერ შეძლებთ მათ მოსმენას?

– ახლავე ავიხსნით, სენიორინა... – მშვიდად, ოდ-
ნავ მწარე ღიმილით უპასუხა ბალიჩიმ, – მე ის
მანიჭებს სიხარულს, რომ ვილაც კითხულობს მათ აქ,
ჩემ მაგივრად... თქვენ ალბათ ვერ გაიგებთ ამ სიხ-
არულს. მაგრამ უკვე გითხარით, ეს ჩემი სამყაროა,
მე იმაზე ფიქრიც შევბას მგვრის, რომ ის დაუსახ-
ლებელი აღარ იქნება, აი, ასე... მე გავიგონებ, როგორ
ფურცლავთ გვერდებს, ვიგრძნობ თქვენს სიჩუმეს და
დროდადრო გკითხავთ, რა ადგილას ხართ, თქვენ
კი მეტყვით... ო, საკმარისია თუნდაც მინიშნება... მე
თქვენ გონებით წამოგყვებით... თქვენი ხმა, სენიორინა,
ჩემთვის ყველაფერს აფუჭებს!

– მაგრამ მინდა დაგარწმუნოთ, პროფესორო, რომ
ულამაზესი ხმა მაქვს! – უკმაყოფილოდ შეედავა
სენიორინა.

– რასაკვირველია... ვიცი... – ნაჩქარევად მიუგო
ბალიჩიმ, – სულაც არ მსურდა თქვენი წყენინება.
მაგრამ თქვენ ყველაფერს სხვანაირად მიფერადებთ,
გესმით? მე კი მინდა, რომ ჩემს სამყაროში არაფერი
შეიცვალოს, რომ ყველაფერი ისევე დარჩეს... იკითხ-
ეთ, იკითხეთ... მე გეტყვით, რა უნდა წაიკითხოთ.
თანახმა ხართ?

– კი ბატონო, თანახმა ვარ. მომეცით წიგნი.

საკმარისი იყო ბალიჩის ეჩვენებინა, რა წიგნი
უნდა წაეკითხა, სენიორინა ტილდე პალოკინი ფეხის
წვერებზე შემდგარი გამოძვრებოდა კაბინეტიდან და
მოხუც მსახურთან საჭიროად გარბოდა. ამ დროს
ბალიჩი იმ წიგნების სამყაროში ცხოვრობდა, რომ-
ლებიც მისთვის გოგონას შეერჩია და ამით ტკ-
ბებოდა. სიამოვნებით, რომელიც, მისი წარმოდგენით,
გოგონასაც უნდა განეცადა. დროდადრო ეკითხებოდა:

– მშვენიერია, არ მეთანხმებით?

ან:

– უკვე გადაფურცლეთ?

მისი სუნთქვაც კი არ ესმოდა და წარმოდგენდა,
რომ ის ალბათ ღრმა კითხვაში ჩაიძირა და არ
პასუხობს, რომ არ მოცდეს.

– ჰო, იკითხეთ, იკითხეთ... – ნახევრად ჩურჩულით
ამხნეებდა, თითქმის დამტკბარი.

ხანდახან კაბინეტში შემობრუნებული სენიორინა
პალოკინი ბალიჩის ჩაფიქრებულს წაასწრებდა: სა-
ვარძელში იდაყვებზე დაყრდნობილი იჯდა და სახე
ხელებში ჩაერგო.

– რაზე ჩაფიქრდით, პროფესორო?

– მე ვხედავ... – პასუხობდა ისეთი ხმით, რომელიც
თითქოს შორეული ადგილებიდან მოისმოდა. მერე კი
გამოფხიზლებული, ხვნეშით დასძენდა:

– და მაინც მახსოვს, რომ ისინი რცხილისა იყო!

– მაინც რა, პროფესორო?

– ხეები, ხეები გორაზე... აი, იმ ადგილას, ნახეთ...
მესამე კარადაში, მეორე თაროზე... მგონი, ბოლოდან
მეორე წიგნია...

– და გინდათ მოგიძებნოთ ეგ თქვენი რცხილის
ხეები? – ეკითხებოდა სენიორინა შიშით, მაგრამ ჩა-
ცინებით.

თუ დათანხმდებოდა ამ სიამოვნების მინიჭებაზე,
ძიების დროს ლამის გლეჯდა ფურცლებს, მათი
ნელა გადაფურცვლის თხოვნით გაღიზიანებული. ეს
ყველაფერი უკვე მოჰბეზრებოდა. აქტიურ ცხოვრე-
ბას მიეჩვია, ქროლვას, ქროლვას – მატარებლით, მან-
ქანით, ველოსიპედით, გემით... სულ ეჩქარებოდა! გრ-
ძნობდა, რომ უკვე სული ეხუთებოდა ამ ქალაქის
სამყაროში. ერთხელაც, როცა ბალიჩიმ წასაკითხად
ვილაცის საგზაო ჩანაწერები აურჩია ნორვეგიაზე,
თავი ველარ შეიკავა. ბალიჩის შეკითხვაზე, როგორ
მოსწონს ის ადგილი, სადაც აღწერილია ტრონჰე-
იმის ტაძარი, რომლის სიახლოვესაც, ხეების მიღმა,
სასაფლაოა გადაჭიმული, შაბათს საღამოობით კი
გარდაცვლილთა მორწმუნე ახლობლებს ცოცხალი
ყვავილების ახალი გვირგვინები მიაქვთ საფლავებზე,
სენიორინა საშინლად გაფიცდა და უპასუხა:

– მე კი გეუბნებით, არა! არა-მეთქი! არა! – იყვირა,
– მსგავსი არაფერია! მე იქ ვიყავი, გასაგებია? და
შემიძლია გითხრა, რომ იქ ყველაფერი სულ სხ-
ვაგვარადაა, სულაც არა ასე, როგორც ამ წიგნშია
აღწერილი!

ბალიჩი წამოდგა, მძინვარებისგან სახედაფოთ-
ლილი:

– გიკრძალავთ იმის თქმას, რომ ყველაფერი ისე
არ არის, როგორც ამ წიგნში! – იღრიალა და ხელ-
ები მაღლა აღმართა, – ჩემთვის სულ ერთია, ყო-
ფილხართ თუ არა იქ! იქ ყველაფერი ზუსტად ისეა,
როგორც ამ წიგნშია, და წერტილი! ასე უნდა იყოს,
და წერტილი დაესვას ამას! თქვენ გინდათ დამ-
ლუპოთ! წადით! წადით! აქ აღარაფერი გესაქმებათ!
მოშშორდით! წადით!

მარტო დარჩენილმა ვალერიანო ბალიჩიმ ხელის
ცეცებით იპოვა წიგნი – კარის გაკეტვამდე სენიო-
რინას ის იატაკზე მოესროლა – და სავარძელში
ჩაეშვა; წიგნი გადაშალა, აკანკალებული ხელებით,
სიყვარულით მიეფერა დაჭმუჭნილ ფურცლებს, მერე
სახე ჩარგო შიგ და დიდხანს გაირინდა, ფიქრებით
ტრონჰეიმის სურათს მისჩერებოდა, მისი მარმარი-
ლოს ტაძრით, იქვე ახლოს სასაფლაოთი – გარ-
დაცვლილთა ღვთისმომშიში ახლობლები შაბათს
საღამოობით იქ ცოცხალი ყვავილების გვირგვინებით
ჩნდებიან – ყველაფერი ასეა, ზუსტად ასე, როგორც
წიგნში წერია. და არ შეიძლება შეიცვალოს...

სიცივე, თოვლი, ეს ცოცხალი ყვავილები და ტაძ-
რის ლურჯი ჩრდილი... არ შეიძლება შეიცვალოს.
იქ ყველაფერი ზუსტად ასეა და წერტილი ამას... ეს
მისი სამყაროა... მისი ქალაქის სამყარო... მთელი
მისი სამყარო...

თარგმნა ლელა ზურებიანმა

ზეინაბ სახინა

Emily Dickinson

* * *

Art thou the thing I wanted?
Begone — my Tooth has grown —
Supply the minor Palate
That has not starved so long —
I tell thee while I waited
The mystery of Food
Increased till I abjured it
And dine without Like God —

* * *

This is my letter to the World
That never wrote to Me —
The simple News that Nature told —
With tender Majesty

Her Message is committed
To Hands I cannot see
For love of Her — Sweet — countrymen —
Judge tenderly — of Me.

* * *

I DIED for beauty, but was scarce
Adjusted in the tomb,
When one who died for truth was lain
In an adjoining room.

He questioned softly why I failed?
“For beauty,” I replied.
And I for truth,—the two are one;
We brethren are,” he said.

And so, as kinsmen met a night,
We talked between the rooms,
Until the moss had reached our lips,
And covered up our names.

ემილი დიკინსონი

* * *

ეს შენგან მჭირდა ნდომით აკლება?
გაბრუნდი! კბილი იგი მეცვალა —
არწყულე, ვისაც სწყურხარ ნაკლებად,
ვინც შენს შიმშილში ნაკლებ ეწვალა —

გაგიმხელ, ვიდრე ლოდინში მყავდი,
ნდომის იზარდა კვლავ მისტერია,
უარყვავ, რაიც მშობდა და დღეს
ღვთის მსგავსად, ტრაპეზს რაც მაქვს, ბევრია —

* * *

ეს ჩემი ბარათი — სამყაროს,
არასდროს მე რომ არ ვახსოვარ —
ბუნების უნაზეს ხვაშიადს
ვუგზავნი, როგორაც სახსოვარს.

ის სათქმელს უხილავ ხელებით
მიბრუნებს იღუმალ იერით —
განმსაჯეთ სათუთად, რბილად, რომ
მეც ვიტკბე ბუნებისმიერი.

* * *

მშვენების გამო გარდავიცვალე
და მოვწესრიგდი საფლავში მყარად,
როდესაც გვერდით დაკრძალეს მალე,
ვინც სიმართლისთვის გარდაიცვალა.

მან მკითხა: რისგან გჭირს სიკვდილიო,
სილამაზისგან, — ვუთხარი ჩუმად.
— მე სიმართლისთვის, თითქმის ერთია,
ძმებად ვითვლებით, — მან მიჩურჩულა.

და ვსაუბრობდით საფლავებს შორის
ვით ახლობლები, ძალზე ძვირფასი,
მაგრამ ჯერ იყო, ბაგეზე მოგვწვდა,
სახელს კი მერე გადავლო ხავსი.

ВОТ ОПЯТЬ ОКНО...

Вот опять окно,
 Где опять не спят.
 Может – пьют вино,
 Может – так сидят.
 Или просто – рук
 Не разнимут двое.
 В каждом доме, друг,
 Есть окно такое.
 Не от свеч, от ламп темнота зажглась:
 От бессонных глаз!
 Крик разлук и встреч –
 Ты, окно в ночи!
 Может – сотни свеч,
 Может – три свечи...
 Нет и нет уму
 Моему покоя.
 И в моем дому
 Завелось такое.
 Помолись, дружок, за бессонный дом,
 За окно с огнем!

* * *

Моим стихам, написанным так рано,
 Что и не знала я, что я - поэт,
 Сорвавшимся, как брызги из фонтана,
 Как искры из ракет,
 Ворвавшимся, как маленькие черти,
 В святилище, где сон и фимиам,
 Моим стихам о юности и смерти
 - Нечитанным стихам! -
 Разбросанным в пыли по магазинам
 (Где их никто не брал и не берет!),
 Моим стихам, как драгоценным винам,
 Настанет свой черед.

* * *

В лоб целовать — заботу стереть.
 В лоб целую.
 В глаза целовать — бессонницу снять.
 В глаза целую.
 В губы целовать — водой напоить.
 В губы целую.
 В лоб целовать — память стереть.
 В лоб целую.

* * *

აი, კვლავ ფანჯარა,
 სად ფხიზლობენ ისევ,
 იქნებ სვამენ ღვინოს,
 იქნებ სხედან ისე.

იქნებ ორნი ერთუროს
 ვერ უშვებენ ხელებს,
 ერთმანეთი ძლივსლა
 დაიმარტონხელს.

ფანჯარაა ბევრგან
 სანთლის შუქით სავსე.
 და ჩვენს სახლშიც, დახეთ,
 დატრიალდა ასე.

და სანთელი ბნელში
 აკამკამდა ლამის,
 მირიადი იქნებ,
 იქნებ მხოლოდ სამი...

მო, დავლოცოთ ყველა, –
 ძილნაქცევი სახლი
 და ციმციმი სანთლის!

* * *

ჩემს ლექსებს, ნათქვამს ისე ადრიან,
 როს არც ვიცოდი, პოეტი მერქვა,
 ამოფრქვეულებს შადრევნის შხეფად,
 მაშხალის ფეთქვად,
 ეშმაკუნებად შეჭრილებს ტაძრად
 და დარჩენილებს მერე იქავე,
 ლექსებს სიკვდილსა და სიცოცხლეზე,
 წაუკითხავებს,

მიმობნეულებს მტვრიან თაროზე,
 სადაც არვისი დასწვდებათ ხელი,
 ჩემს ლექსებს, როგორც ძვირფას ღვინოებს,
 მოუვათ ჯერი!..

* * *

შუბლზე კოცნა – წაშლაა ურვისა,
 შუბლზე გკოცნი.

თვალში კოცნა – მოხსნაა სიფხიზლის,
 თვალში გკოცნი.

ტუჩში კოცნა – მოკვლაა წყურვილის,
 ტუჩში გკოცნი.

შუბლზე კოცნა – წაშლაა ხსოვნისა,
 შუბლზე გკოცნი.

* * *

Мне нравится, что вы больны не мной,
Мне нравится, что я больна не вами,
Что никогда тяжелый шар земной
Не уплывет под нашими ногами.
Мне нравится, что можно быть смешной -
Распущенной - и не играть словами,
И не краснеть удушливой волной,
Слегка соприкоснувшись рукавами.

Мне нравится еще, что вы при мне
Спокойно обнимаете другую,
Не прочтите мне в адовом огне
Гореть за то, что я не вас целую.
Что имя нежное мое, мой нежный, не
Упоминаете ни днем, ни ночью _ всуе...
Что никогда в церковной тишине
Не пропоют над нами: аллилуйя!

Спасибо вам и сердцем и рукой
За то, что вы меня _ не зная сами! -
Так любите: за мой ночной покой,
За редкость встреч закатными часами,
За наши не-гулянья под луной,
За солнце, не у нас над головами,-
За то, что вы больны _ увы! _ не мной,
За то, что я больна _ увы! _ не вами!

Sylvia Plath

Child

Your clear eye is the one absolutely
beautiful thing.

I want to fill it with color and ducks,
The zoo of the new

Whose names you meditate ---
April snowdrop, Indian pipe,
Little
Stalk without wrinkle,
Pool in which images
Should be grand and classical

Not this troublous
Wringing of hands, this dark
Ceiling without a star.

* * *

მომწონს, რომ სენად მოგდებივართ აღარასოდეს,
მომწონს, რომ არც მე მჭირდა თქვენი სენად მოდება,
რომ დედამიწის მყარი ბურთი მთელი სიმძიმით
ჩვენ ორს ფეხთაქვემ აღარასდროს აგვიოროთქლდება.

მომწონს, რომ ვიყო სასაცილო, დასაშვებია –
ვიყო თავნება და სიტყვებმა არ გამახელოს,
არ გამაწითლოს კდემის ტალღამ, სუნთქვაშემკრავმა,
თუ ოდნავ მოგელაბუნებათ ჩემი სახელო.

მომწონს ისიც, რომ ჩემსავ თვალწინ,
ჩემს დასანახად
სრულიად მშვიდად სხვას ეხვევით და ეკონებით,
არც მე მაგზავნით ჯოჯოხეთში იმისათვის, რომ
თქვენ კი არადა, სულაც სულ სხვას ვეამბორები.

დღისით თუ ღამით რომ ბგერები ჩემი სახელის
თქვენს ტუჩებს ჟრჟოლად არასოდეს აღარ უვლიან,
რომ არასოდეს ეკლესიის სიმყუდროვეში
არ გვიგალობენ ჩვენ ორს არსად „ალილუიას.“

გულით მაღლობას გეუბნებით და
ხელსაც გართმევთ,
ეს იმისთვის, რომ სულაც თქვენდა უნებურადაც
ასე გიყვარვართ: ღამე მშვიდი შემინარჩუნეთ
და იშვიათად შეხვედრები დაისურადა.

მაღლი მთვარეში არშემდგარი სეირნობისთვის,
ჩვენ რომ არასდროს დაგვდგომია, იმ მზისოდენა,
იმისთვის, სენად არასდროს რომ არ მოგდებივართ,
იმისთვის, რომ არც მე მჭირს თქვენი სენად მოდება.

სილვია პლათი

ბავშვი

შენი კამკამა მზერა ერთი სრული
მშვენიერებაა.

მე მინდა ავაგსო ის ფერადოვნებითა
და იხვებით,
ზოოპარკის ჩვილი ბინადრებით

რომლებზეც ფიქრობ –
აპრილის ენძელათი,
ინდური სალამურით,
პატარა
უნაოჭო ღეროთი,
გუბით, რომლის გამოსახულებებიც
უნდა იყოს დიდებული და კლასიკური.

არა ამ წუხილიანი
ხელების გადაგრეხით, ამ ბნელი
უვარსკვლავო ცით.

თარგმნა ზეინაბ სარაამ

აქონსალ „ანეულის“ ჩეთილი მისპინძლენი

ლიცა ჟიხოშვილი- სახითხუაშვილი

სოფელი

გომბორი –

ხელისგაწკდენაზეა!..

ქალაქარეთ გასვლას რა სჯობს, თუ გულით გეპატიჟებიან და საქმესაც წაადგება... ასე დაგვპატიჟეს ლიტერატურულ ჟურნალ „ანეულის“ რედაქცია გომბორის საჯარო სკოლაში.

ამა წლის 4 ივნისია, უკან მოვიტოვეთ ლილო, ნორიო-მარტყოფის გადასახვევი, სართიჭალა... ლოჭინის ხიდი, რომლის დანახვაზეც გული რადაცნაირად, უცნაურად შემითოკდება ხოლმე; ვიცი, გაგელიმებათ, მაგრამ მუდმივად ასეა... – „ლოჭინის ხევის პირას მწკრივად მდგარ, სიცხისგან დაოსებულ, საქონელგამოშვებულ ღვინის ურმებს შორის“... – ყოველთვის ილიას პეტრეს ვეძებ, ახლაც ვხედავ – თითქოს, ხევში წყალი გოლვისგან ისე მიღუულიყო, რომ ძლივსღა მოიპარებოდა ქვათა შორის რიყეზედ...“

მარცხნივ გადავუხვიეთ – ფირნიშის ისარი მიგვანიშნებს, რომ სოფელ გომბორამდე 35 კილომეტრია. ნაწვიმარზე გამოსული მზე, მიწურული გაზაფხულის ფერდოვანი სიმწვანე თავისკენ გვიხმობს, გვახალისებს და გვაკვიწყებს ყოველდღიურობას. მანქანას ცოტა ხნით ვაჩერებთ, გადმოვდივართ – ვტკბებით ბუნებით, გამჭვირვალე სუფთა ჰაერით... თეთრ-ვარდისფერში გადაპენტოილ-გადაპრანჭული ასკილის ბუჩქი თავისკენ გვიხმობს... სამახსოვრო ფოტოებს ვიღებთ და მანქანაში ვსხდებით: თამარ შაიშმელაშვილი, თემურ ჩალაბაშვილი, ივანე ჯაფარიძე, ვასილ ბოსტაშვილი და თქვენი მონა-მორჩილი...

ვაგრძელებთ გზას: ყველა მხრიდან თვალს გვაყოლებს რეზო ინანიშვილის „გომბორი“ და ისევ გვიყვება: „ჩემი ბავშვობის ეგზოტიკურ სამყაროს გვირგვინად ადგას სოფელი გომბორი. ზემოთაც მოგახსენეთ, ხაშში ციება იცოდა, მუხროვანში და გომბორში – არა. ერთიც და მეორეც მშვენიერი სააგარაკო ადგილებია და გარეკახელთაგან, ვისაც კი ამის საშუალება ჰქონდა, აქ ატარებდნენ ზაფხულის ორ-სამ თვეს. მე ოთხი ზაფხული მაქვს გომბორში გატარებული. მივდიოდით ხოლმე ურმით ან ფურგონით. კაცები მოგვევებოდნენ ცხენებით, გომბორამდე უნდა გაგვევლო უჯარმა, მერე პალდო, მერე ოთარაანთ კარი, სასადილო, ასკილაური და ბოლოს დილით ადრე გასულნი ხაშმიდან, მოსაღამოვებულზე ძლივას მივალწევდით გომბორს.“

გზა აქ მართლაც უმშვენიერესი იყო, კარგად მოხრეშილი თელავის სამხედრო გზა, აქეთ-იქიდან ტყიანი მთებით, ციხე-კოშკებით, ეკლესიებით, წყაროებით. რა თქმა უნდა, წყაროებთან ვერდებოდით, ერთ წყაროსთან დიდხანსაც – იქ ვსადილობდით, რომ არ დავმშეულიყავით ძალიან, მერე ისევ განვაგრძობდით გზას. ძალიან ალტაცებულნი ვიყავით ასკილაურის წყაროთი. აავსებდნენ ღიღები ჭიქას და უყურებდნენ, როგორ იორთქლებოდა ჭიქა რამდენიმე წამში გომბორს შუაში ღელე ჩაუდის – გომბორულა. ორი ზაფხული წყალს გამოღმა მაქვს გატარებული, ორი ზაფხული წყალს გაღმა, ეკლესიის იქით, ვინმე ჭანტურიების სახლში. ეს სახლი იდგა მწვანიან შემალღებაზე, რომლის ფერდობები ამოტყევებული იყო დიდი ხნებით – დიდი წიფლებით, მუხებით, ქორაფებით. წყალს გამოღმა ხრიოკი იყო, იდგა უმთავრესად აკაციები. იმ აკაციებში ბულობდნენ ჩიტბატონები. ადიოდა გზა სასაფლაოსაკენ, სასაფლაოზე ყოველი

მხრიდან ჩანდა ლამაზი გოგონას მარმარილოს ქანდაკება. შეუძლებელია, გული არ შეგკუმშოდათ მისი დანახვისას...“ გომბორის შთაბეჭდილებებით მაქვს დაწერილი ორი მოთხრობა: „დახილი მთაში“ და „შუშის ნამსხვრევი“, კიდევ სხვებიც“.

...ძობილურით, ჩვენი ერთ-ერთი მასპინძელი, შეიძლება ასეც ითქვას, – ამ შეხვედრის ავან-ჩავანი, ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი, სტუდენტების საყვარელი ლექტორი, რევაზ ინანიშვილის სახელობის ლიტერატურული კონკურსის გამარჯვებული, სოფელ გომბორის ოთხი წლის მკვიდრი-მოაგარეკე ზურაბ ჯოხარიძე გვირეკავს, გვკითხულობს და გველოდება (იან)...

კვლავ ბ-ნ რეზოს მოუხმობ:

„კვირაობით გომბორში იმართებოდა დიდი ბაზრობა. ჩამოდოდნენ ფშავლები, ხევსურები, ოსები. გადმოდოდნენ, რა თქმა უნდა, შიგნით კახეთიდანაც. იყო ხმაური და ყატყატი. პატარებს გამორჩეულად გვიზიდავდნენ ხევსურები, ჭრელ-ჭრელი მძიმე სამოსელით, ხმლებით, ფარებით. გაჰყიდდნენ გასაყიდს, ალბათ, ძირითადად, ერბოსა და კარაქს. დალევდნენ იქვე, ბაზარში, ღვინოს, შეხურდებოდნენ, შეზარხომდებოდნენ, დათვრებოდნენ და საღამო ხანზე გაიმართებოდა კეჭნაობა. ერთი ათ წყვილზე მეტი უტევდა ერთმანეთს, იდგა ხმლებისა და ფარების ჯახაჯუხი, ნაპერწკლების ყრა, დახილები, – „ასს“, „არ ას!“ გასდიოდათ სისხლი ხელებიდან და სახიდანაც. ხშირად მილიციაც ვეღარ ახერხებდა იმათ დაწყენებას. მიიწვედნენ ერთმანეთზე, აელვარებდნენ თვალებსა და ხმლებს. თუ მესხიერება არ მალატობს, ზოგს ჯაჭვის პერანგიც ეცვა და მუზარადიც ეხურა.“

ჩვენს უფროსებთან მეგობრობდნენ ხევსური კაცებიც და ქალებიც. ჩვენს აღტაცებას იწვევდნენ ლაპარაკითაც. და აი, ესაც არის იმის მიზეზი, რომ დღემდე დიდი სიყვარული და პატივისცემა მაქვს მთის ხალხებისა“.

...სკოლის ეზოში დირექტორი, ზურაბ ქისტაური, მე-4 კლასის დამრიგებელი, ჩვენი მოწვევის ინიციატორი, მარეხ დიდებაშვილი, მოსწავლეები, მშობლები შემოგვეგებნენ; ვესტიბიული, საკლასო ოთახი, მაგიდები, იატაკიც კი ყვავილებითაა მორთულ-მოფენილი... გოგო-ბიჭები მოურიდებელი ინტერესით შეგვეყურებენ, გვიღიმიან, ბავშვურად ღელავენ...

ლიტერატურულ მონტაჟში, რომელიც დაწყებითი კლასის მოსწავლეებმა წარმოადგინეს, იყო კლასის დამრიგებელთან, ქ-ნ მარეხ დიდებაშვილთან სიმბოლური დამშვიდობება და მადლიერების გამოხატვა; ლიტერატურულ ნაწილში ჩართული ჰქონდათ: თამარ შაიშმელაშვილის, თემურ ჩალაბაშვილის, მანანა ჩიტიშვილის, ვასილ ბოსტაშვილის, ჯუბა ღებელის ლექსები. ასევე სკეტჩები – გათანამდროვებული ლუარსაბი და დარეჯანი, ბებია ოლლა და ზურიკელა, რ. ინანიშვილის მოთხრობებიდან ნაწყვეტები; უფროსკლასელებმა ფანდურისა და საღამურის თანხლებით, დიდი სითბოთი შეასრულეს რამდენიმე სიმღერა, რითაც შეხვედრას პეწი და ლაზათი შემატეს. მოსწავლეებს შორის საკმაოდ იყვნენ მკვიდრი აზერბაიჯანელი ბავშვებიც, რომლებმაც თავი არ დაზოგეს, რათა საკუთარი შესაძლებლობები კარგად წარმოეჩინათ – გასაგები, კარგი ქართულით ესაუბრათ... ვფიქრობ, მათთან ქართულის მასწავლებლებს მეტი მუშაობა დასჭირდებოდა, რათა ენობრივი პრიბლემა მოიხსნას, რაც მათ საშუალებას მისცემთ, უფრო მეტად ინტეგრირებულნი იყვნენ ჩვენს ენასთან, კულტურასა და ტრადიციებთან...

მასპინძლებს სიტყვით მიმართეს და საკუთარი ლექსები წაუკითხეს თამარ შაიშმელაშვილმა, თემურ ჩალაბაშვილმა, ივანე ჯაფარიძემ, ვასილ ბოსტაშვილმა. სამადლობელი სიტყვით გამოვიდნენ: ლეილა არჩემაშვილი, მარეხ დიდებაშვილი, ზურაბ ქისტაური.

ჩემს გამოსვლაში გავიხსენე ენათმეცნიერი, მკვლევარი და მთარგმნელი უშანგ სახლთხუციშვილი, რომელმაც მე-20 საუკუნის 60-70-იან წლებში შეკრიბა და მეცნიერულად დაამუშავა გარეკახეთის ტოპონიმები – გეოგრაფიული სახელები; წაუკითხე 60-ზე მეტი მისი შეკრებილი ტოპონიმები, რომელთაგან რამდენიმეს აქაც დავასახელებ, მაგალითად: ახალპაკოსი (სახნავე), ბარონის ტყე (ადრე დავით ერისთავის ტყე) – აგარაკი, გომბორკა (მდინარე, ადრე კილმათ// კილმახი), დგნალიანი – ადგილი, ვერცხლისმიწა – (სახნავე, საძოვარი), კასაგორა (ბაღი, საძოვარი), კილმათის საყდარი (ნასაყდარალი), კრიახი (კლდე, გორა), მულინის ბაღი (ბაღი), როტნი (სათიბი, საძოვარი), საკაჟიას მთა (მთა), სალეკიანო (ადგილი), სამთერია (სამიძთა), ნამბვლევი (კლდე), ფშლისწყლები (წყარო), შიხანი (კლდე), ჩარკვიანის წყარო (წყარო), ხუტორი (ნასახლარები) და სხვა.

მათი შეძახილებიდან აღმოჩნდა, რომ ბევრი მათგანი უკვე დაკარგულია, აღარც იხმარება, უკვე მივიწყებულია, ან სხვა, ახალი სახელწოდებითაა შეცვლილი... შევახსენე, როგორც უფროსებს, ასევე უმცროსებსაც, რომ სამშობლო იმ ადგილიდან, კუთხიდან იწყება, სადაც იბადები, იზრდები, სამყაროს შეიცნობ, ამიტომაც საშური და საყალბედულო იმ ტოპონიმების აღწერა-შესწავლა, რომელშიც ცხოვრობ, რადგან

მომავალში, არცთუ კეთილმოსურნე სამეზობლოდან, არ „დაგვიმტკიცონ“ – ეს ადგილები ჩვენია, ოდითგან აქ ვცხოვრობდითო... პედაგოგებს ეურჩიე, საზაფხულო არდადეგების დროს დაავალონ მოსწავლეებს გეოგრაფიული სახელწოდებების შეგროვება, ხალხური ლექსების, ზღაპრების, ანდაზების შეკრება, რათა ისწავლონ შრომა და პატივისცემა თავისი მიწისა და ხალხისა, გახდნენ თავისი ქვეყნის პატრიოტები; იკითხონ ბევრი – ქართული კლასიკური მწერლობის, თანამედროვე ავოტრების საუკეთესო ნიმუშები...

თამარმა ბავშვებს და პედაგოგებს ჟურნალ „ანეულის“ ნომრები უსახსოვრა, დანარჩენებმა კი – წიგნები. ცხადია, ღონისძიებას მეორე განყოფილებაც ჰქონდა, რომელიც ზურაბ ჯოხარაძის საკარმიდამოში აღინიშნა;

სკოლიდან წამოსულებმა აყუდებული, მაღალი აღმართი ავიარეთ, რომლის ორივე მხარეს ხეები და მაღალი ბუჩქნარი მიუყვებოდა... ავივაკეთ თუ არა, მწვანეში ჩაფლულ ერთსართულიან, ბელეტაჟის ტიპის სახლს მივადექით... ენით აუწერელი ვრცელი ეზოთი;

შესასვლელში გატოტვილი კაკლის ხითა და მის ქვეშ მომლოდინედ მდგარი გრძელი ხის სკამით – სამეზობლოს შეკრების, სჯა-ბაასის, წუთშესვენების მოსურნე... ეზოში ბალახი მუხლამდე გვწვდება (მასპინძელს არ მოუცვლია, რათა ეს სილამაზე ხელშეუხებელი დაგვხვედროდა!), გადაჩითულია გვირილითა და ფურისულათი, მინდვრის ყვავილებით; გამომწვევად ქანაობს საქანელა, ონკანში წყაროს ცივი წყალი იწონებს თავს, ხეხილს – პატრონის საიმედო ხელი ატყვია...

ბ-ნ ზურაბის მითითებით, ქალბატონები სუფრის გაწყობას ამთავრებენ... ჩვენ ისევ ფოტოებს ვიღებთ, ფეხს ვითრევთ, შენობაში შესვლას არ ვჩქარობთ, თუმცა ფეხაკრევით შემოპარული ბინდი, მადის აღმძვრელი სუნი თავისას შვრება დაა... სუფრის გვირგვინია ნაღდი კახური ღვინო... ისმება სადღეგრძელოები, თანდათან ვიხსნებით და ლექსი, სიმღერა, ოხუნჯობა თავის ზენიტს აღწევს...

წამოსვლისას, ბ-ნი ზურაბი გვთხოვს, ახლად შელესილ დერეფნის ერთ-ერთ კედელზე დავტოვოთ ავტოგრაფები. იდეა ყველას მოგვწონს... რიგრიგობით მივდივართ კედელთან და, – მჯერა, რომ არა მარტო იმდღევანდელი თავყრილობა დარჩება მეხსიერებას ერთ კარგ მოგონებად, არამედ ჩვენს წარწერებსაც დიდხანს შეინახავს ეს მრავლისმნახველი, ძველებური ქართული ფუძე-კარი...

მადლობა სოფელ გომბორის საჯარო სკოლის პედაგოგექტივს, დირექციას, მოსწავლეებს, მშობლებს, ბატონ ზურაბს, რომლებმაც საგზლად სიხარული, მადლიერება და ბევრი საფიქრალი გამოგვატანეს.

ԸՆԸՆ ԱՆՃԱԳԱԽԻԸՃ

ბიძაჩემი –
ზურაბ ანჯაფარიძე

ბეზე და ბიზე

ერთხელ ბებია ეშხადებოდა დიდი წვეულებისთვის ფალიაშვილის ქუჩაზე... სად იყო მაშინ ტორტების და ტარტალებტკების კოოპერატივები... ერთადერთი იმედი გვქონდა, – ზეიკო ანჯაფარიძის... უნიჭიერესი ზეიკო, ჩვენი გვარის სიამაყე, ფილოსოფიასა და სოციოლოგიასთან ერთად, კულინარიულ ხელოვნებასაც ფლობდა...

სალამო იყო... ზეიკო მოვიდა, უცებ გამოაცხო ბისკვიტი და პარალელურად 40!!! ცალი ბეზე, ტორტის მოსართავად... ეს ბეზეები ბებია იმ ფანჯარაზე დააწყო და დავიძინეთ...

დილით ზურიკომ გამაღვიძა: ბეზე ხომ გიყვარსო?... და შევიპარეთ სასტუმრო ოთახში და... სამი ბეზელა იყო დარჩენილი (დანარჩენი ზურიკოს უჭამია) და გავიყავით...

ბებია იმ დილით რომ გაიღვიძა და ბეზე რომ ვერ ნახა, და მე... ზურიკოს ძალიან გაგვიბრაზდა.

– 40 ბეზე როგორ ჭამეთო?

მე დარცხვენილი ვიდექი...

ზურიკო კი ცოტა ხანს დაფიქრდა და ისტორიული ფრაზა – „ბეზე“ არ ვიცი, მაგრამ ბიზეს რომ ვმდერი ამდენი წელი, მაგიტომ გაქვთ ბეზეო! – წარმოთქვა: და ამაყად შევიდა თავის ოთახში...

როდესაც მინდა დავიტაბახო, ვამბობ, რომ კარგად ვცურავ... არა, ტყუილია, კარგად კი არა, ძალიან კარგად ვცურავ!

ზურიკომ იცოდა ყველაზე კარგი ცურვა... წვებოდა წყალზე, არ ინძრეოდა და საათობით ნებივრობდა. მამაჩემი – ჯემალიკო კი ხელებაც კი არ ხმარობდა ცურავისას.

აი, დედაჩემმა – გალიჩკამ კი ცურვა, პრაქტიკულად არ იცოდა... წყალზეც ვერ წვებოდა, ჰორიზონტალურად კი არა მოძრაობდა, არამედ ევერტიკალურად, მაგრამ, არ ეშინოდა და შორს მიცურავდა... მართალია, სახე ისეთი დაძაბული ჰქონდა, თითქოს ძალით შეაგდეს წყალშიო, მაგრამ არ ეშინოდა და „ბუიოკამდე“ მაინც აღწევდა. ჩვენ კი ნაპირიდან უვალთვალებდით, რამე რომ არ მოსვლოდა.

ერთხელაც, გალიჩკამ აღმოაჩინა, რომ ლეიბით შეუძლია „ბუიოკის“ იქით კი გაცუროს. აიღებდა გასაბერ მოწყობილობას და მიცურავდა ისე შორს, რომ გვეკარგებოდა. ზურიკომ რამდენჯერმე მთხოვა: უთხარი, ასე შორს ნუ მიცურავსო! არ გასჭრა თხოვნამ. მერე უხსნიდა, ლეიბს რამე რომ დაემართოს, უკან ვერ გამოცურავო... არ გაჭრა ახსნამ, გალიჩკამ ერთი ფატალური ფრაზა „გვესროლა“: ზურიკო, რა კოშმარს მეუბნები, ცხოვრებაში არავის გასკდომია ლეიბი და რაღა მე მომივაო?! გავიდა ორი დღე. ყველანი პლაჟზე ვართ... გალიჩკამ ამაყად და დემონსტრაციულად ამოიღო თავისი გვირილებით მოხატული ლეიბი და გაცურა, გავიდა 10 წუთი და ზურიკოც შეეყვა.

– სად მიდიხარ-მეთქი? – ახლა მალე დედაშენს ლეიბი ჩაეფუშება და.. გამოვიყვანო, მართლა არ დაიხრჩოსო!

თურმე, ზურიკოს უცუღლუტია, ჩუმად გაუხვრეტიდა ლეიბი?! კინაღამ გავგიჟდით, მამაჩემი და მე გადავესვით დედას გადასარჩენად: დედაჩემი კი წვეს ლეიბზე, რომელიც ნელ-ნელა იფუშება და ვითომცარაფერი, სულ არ „იღებს“ ჩვენს დახმარება... მერე გვითხრა: სულ ვიცოდით, რომ ამით დამთავრდებოდა ყველაფერიო (ანუ, სამივე რომ ავისრულებდით ნატვრას და დავახრჩობდით)!

მოკლედ, სანამ ზურიკომ პირადად არ მოუხადა ბოლიში, არ მისცა პატიოსანი სიტყვა, როდესაც „მოთა რუსთაველი“ სოხუმის პორტში შემოვიდოდა, ბარში წაიყვანდა და ახალ სათვალესაც უყიდა, ისე, არაფრით არ მოგვეყვებოდა ნაპირზე. ბოლოს როგორც იქნა, დავგვთანხმდა გადარჩენაზე.

ამ ამბის მერე, ლეიბით ზღვაში აღარ შესულა...

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

ქვეყანაზე ღრმად დაფიქრებული შემოქმედი

70 წლისა შესრულდა გამოჩენილი ქართველი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე თამაზ (აკაკი) გიორგის ძე ხმალიძე.

ლიტერატურულ ჟურნალ „ანეულის“ რედაქცია უერთდება მილოცვებს და თანამედროვე ქართული პროზის ერთ-ერთი ჩინებულ წარმომადგენელს, ჟურნალ „ანეულის“ სარედაქციო ჯგუფის წევრს, ულოცავს ღირსშესანიშნავ თარიღს – დაბადების 70 წლისთავს.

1969 წლის გაზეთ „ლიტერატურულ საქართველოში“ გამოქვეყნდა თამაზ ხმალიძის პირველი მოთხრობა „მოლოდინი“, მას შემდეგ მისი ნაწარმოებები სისტემატურად იბეჭდება ჩვენს სალიტერატურო ჟურნალ-გაზეთებში, გამოდის ცალკე წიგნებად.

თამაზ ხმალიძის პროზაული კრებულები: „მოლოდინი“, „ორნი ღუმელთან“, „დღეთა ქარავანი“, „ათი ახალი მოთხრობა“... დიდი ადამიანური სიმართლით, ლაღი დიალოგებით, დასამახსოვრებელი ხასიათებით, კოლორიტული სურათებით, თავანკარა ქართულით, მდიდარი ლექსიკით გამოირჩევა... ჭეშმარიტი მწერლური ოსტატობით ცოცხლდება თანამედროვე ყოფა, ქართული სოფელი თუ ქალაქი, სავსე ჰარმონიითა და იდილით, ტკივილითა თუ სიხარულით...

თამაზ ხმალიძის შემოქმედებაში განსაკუთრებული ადგილი უკავია რომანს „დროის მკვლელები“, რომელსაც თანამედროვე კრიტიკოსები მეოცე საუკუნის ბოლო ათწლეულის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან შენაძენად მიიჩნევენ.

განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია თამაზ ხმალიძის მოღვაწეობა საქართველოს რადიოში.

მისი საავტორო გადაცემები; „ენაი შემკული და

კურთხეული“, „დროება“, „ბოუზიის ქნარი“, „ლიტერატურა და სხვა“... იცავდნენ ქართულ ენასა და მწერლობას, ქართულ სულიერებას, სრულიად საქართველოს იცავდნენ...

საქართველოს რადიოში გადმოცემული რჩეული დიალოგები იბეჭდებოდა პერიოდულ პრესაში, ცალკე წიგნებად გამოიცა სხვადასხვა გამომცემლობაში.

თამაზ ხმალიძე 1995 წლიდან ხელმძღვანელობს მწერალთა კავშირის ქიზიყ-ჰერეთის (ცენტრით სიღნაღში) განყოფილებას და ყველაფერს აკეთებს საიმისოდ, რათა ქიზიყში – უბატონო მხარეში აღორძინდეს ლიტერატურული და კულტურული ტრადიციები...

წლების განმავლობაში ეწევა პედაგოგიურ საქმიანობას ქვეყნის უმაღლეს სასწავლებლებში.

იყო რამდენიმე უმაღლესი სასწავლებლის პროფესორი, ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თსუ სიღნაღის (კახეთის) ფილიალის ჟურნალისტიკის კათედრის გამგე.

თამაზ ხმალიძე გიორგი ლეონიძის, ნიკო ლორთქიფანიძის, გურამ რჩეულიშვილის, ჟურნალ „დროის“, ჟურნალ „ოლე“, საქართველოს ჟურნალისტთა ფედერაციისა და საქართველოს რადიოჟურნალისტთა ასოციაციის პრემიების ლაურეატია. დაჯილდოებულია ღირსების ორდენითა და ღირსების მედლით.

თითქმის ნახევარი საუკუნეა, რწმენითა და სიყვარულით ემსახურება ქვეყანას, მწერლობას და საჩინო წვლილიც შეაქვს მის განვითარებაში. „ანეულის“ რედაქცია ჩინებულ პროზაიკოსს, ქვეყანაზე ღრმად დაფიქრებულ შემოქმედს ახალ წარმატებებს უსურვებს!

ოდა თბილისს

იაკობ ნიკოლაძის თხრობიდან ვიცით, რომ დიდ ფრანგ მოქანდაკეს ოგიუსტ როდენს ყველაფერი საუკეთესო ადამიანში შრომასთან ჰქონდა დაკავშირებული: „რამდენად უფრო ბედნიერი იქნებოდა ადამიანი, შრომა ცხოვრების მიზანს რომ წარმოადგენდეს და არა მის გამოსასყიდ საფასურს – მსჯელობდა იგი – ყოველი ხელოსანი შემოქმედი რომ იყოს, ღურგალი სიხარულით მიამაგრებდა ქაცვებს ჩიტის ბუდეებს, ქვის მთლელი სიყვარულით გამოწვავდა კირს, მეფორნე კი ნებივრობით გააპატვივებდა თავის ცხენებს... აბა, თქვით, არ იქნებოდა ეს იდეალური საზოგადოება?“ „სიღრმე ყველაფერში: ეს არის დიდი ღირსება, რომელიც უნდა იყოს ნებისმიერ ნაწარმოებში. რაც უფრო ღრმად ჩასწვდებით ბუნებას, მით უკეთესი“. „მოუსმინე რასაც ბუნება გეუბნება და გააკეთე ერთი ოქტავით მაღლა“.

ბაგე ბაგეს ერწყმის, მამაკაცური – ქალურს. სართულები ერთ მთლიანობად იქცა. ვნება მატულობს, გულს ბაგა-ბუვი გაუღის. სისხლი თავისკენ მიიწევს. ჟრუანტელი ტალღისებრად განვევცობა მთელ სხეულში და...

მზისა და დედამიწის ბრუნვა ერთ ღერძზე დგება – ეს ხომ პოლუსია – არა პოლუცია.

პლუსებისა და მინუსების ამბორი მხოლოდ ერთი, იშვიათად ორი, განსაკუთრებულ შემთხვევაში სამი წყვილის შეერთებით გვირგვინდება შეუცნობელის სადგომში...

იშვა მამრი, მდებრი. დასახლდნენ დაბებად, სოფლებად, ქალაქებად. და აღმოჩნდა, რომ ეს ჯერ მხოლოდ დაბადების პირველი საფეხური ყოფილა.

ის პირველადი პლუსებისა და მინუსების ამბორი დედამიწაზე ფეხის ადგმის შემდეგაც გრძელდება, ოღონდ თვისობრივად სხვა საფეხურზე.

სიცოცხლის ამგვარ აღქმას კენგურუ ბუნებრივი აგებულებით ეხმადანება. მას სხეულის გარეთაც აქვს მომზადებული ახლად შობილთათვის ცოცხალი აკვანი.

ჰაერის ჩასუნთქვისა და თვალბში მზერის ჩადგომის შემდეგ უკვე მიწიერ ცხოვრებაში გაერთიანებული მამრისა და მდედრის წყვილი ბუნებრივ გარემოში და თავის მიერვე ეგებულ საცხოვრებლებში ელის ახალსახლობას.

აი, ამგვარ შენარწყთა ბიოლოგიურ გამამდიდრებელ გარემოდ მოუვლინა განგებამ კავკასიონს შუაგულში თბილისი. მისი აღმართ-დაღმართებით, მთაწმინდით, ნარიყალათი, ხარფუხით, სოლოლაკითა და ორთაჭალით, კრწანისით და ავლაბრით, ისანითა და კალათი, ყოველივეთი, რაც მტკვარის

„როდენი“. კვერცხის ნაჭუჭი, ენდრო; 75X75;2006

კლაკნილის მარჯვნივ და მარცხნივ იყრიდა თავს ჟამთასვლაში.

აქ ქრისტიანი, მუსულმანი თუ იუდეველი გვერდივერდ, ერთი-მეორის დაწერილი ღვთის კანონის ბადებს თავთავიანთი გულისთქმით დაუწერელი კანონების იმპროვიზირებულ კორიდორებს, აივნებსა და გადასასვლელებს ურთავდნენ, რაც საბოლოოდ ეზოების კოლორიტითა და ქალაქის პულსაციით გაღვივებული ისეთ სიცოცხლისუნარიან ღია გარემოდ იქცა, რომ ვერცერთი სულიერი ვერ ხვდებოდა ამ წარმონაქმნის სიღრმესა და ზებუნებრივ დანიშნულებას.

ეს იზიდავდა მთელი მსოფლიოდან ხელოვანსა და მოგზაურს, ვაჭარს თუ სახელმწიფო მოხელეს, რომლებსაც წარმოდგენილ ურბანისტულ-სულიერ კონგლომერატს ჯერ განუცდელი სილადის მუხტის ახალ განზომილებაში აჰყავდა.

ყოველივე ამის შესისხლხორცების უნარის მასშტაბი განაპირობებს პიროვნების მეორედ შობის ამა თუ იმ საფეხურს. ჩვენი დედაქალაქის სწორედ ამგვარ აღქმაში გამოიხატა დიდი მეფის – დავით აღმაშენებლის სიდიადე, რომელმაც მთელი ამიერკავკასიის მასშტაბით სრულად დაამარცხა საქართველოს ირგვლივ არსებული სხვადასხვა რჯულის მტერი, თავის მეფობის დამაგვირგვინებელ სტალიაში 1122 წელს აღებულ თბილისში არცერთ არაქართულ გენეტიკურ ერთობლიობას არამცთუ ხელი არ ახლო, არამედ ყოფის პირობებიც კი გაუუმჯობესა, რათა ზემოთ გამოხატული ამ ისტორიულ-ეთნიკური თაიგულის მთლიანობა არ დარღვეულიყო.

აი, ამგვარ უხილავ განზომილებათა ენერჯის მიმღები ერთეულების მეორედ მშობლად თვისებების მქონე ქალაქად მოევილინა თბილისი კაცობრიო-

ბას. ამან გვიშვა უკვე შემდგომ უმაღლეს საფეხურზე ის სულმნათი მეფე თუ პოეტი, შინაური თუ სტუმარი, რომლებსაც კაცობრიობა მხოლოდ სახელის ხსენებითაც კი ცნობს.

მაგრამ ქალაქი ხომ არ არის, მართლაც, ქალბატონი, რომელიც შობს რამდენიმე შვილს და ამით ამოწურავს გამგენის ფუნქციას. ქალაქის ცხოვრება საუკუნეებით იზომება. აქედან გამომდინარე, მის შემადგენელ ნაწილებს უაღრესად დიდი მნიშვნელობა ენიჭებათ: დაწყებული უბნებით და ნაგებობებით და დამთავრებული ფლორის ზრდილი თუ მცირე ელემენტებით. მდედრის გარსი – წყლისაგან განსხვავებით, რომელიც ჩვენ სამეანო პრაქტიკაში ცხრა თვის მკვებავისა და დამცველის ფუნქციის ამოწურვისთანავე იღვრება (განვითარებული ტექნოლოგიების მქონე ქვეყნებში დედის პლაცენტა ფართოდ გამოიყენება ფარმაცევტულ წარმოებაში), ქალაქის ყოველივე შემადგენელი ნაწილების ერთობლიობა აღნიშნული ფუნქციონირებისათვის განახლებად ხასიათს უნდა ატარებდეს. ასეთი მრავალჯერად პულსაციაზე სწორებისათვის კი ალბათ ყველაზე კარგი ორიენტირი დედა-ბუნება არის, სადაც ათასწლეულების განმავლობაში ქვეყნის აღმავლობისა თუ დაცემის, მოსახლეობის ბატონობისა თუ ტყვეობის, საზოგადოებრივი აგებულების ნებისმიერი მოდელის არსებობის ვითარებაში ყოველ გაზაფხულს მდინარეებში ნაკადი მომეტებულად ჩქეფს და ამრავლებს ფაუნას, ნარგავები კი კვირტებით იმოსებიან და შემოდგომის დადგომისას უმეტესი მათგანი შეიმოსება რა ოქრო – მეწამულში, მწიფე ნაყოფს იძლევა.

ამგვარად გამოხატავს ფლორის სამყარო წელიწადის დღეთა მონაცვლეობასთან შესაბამისობას. ამიტომ არ შეიძლება არ აღინიშნოს დედამიწაზე ცოცხალ არსებთა მდებრობითი ნაწილის ფიზიოლოგიის უშუალოდ მთვარის ციკლურობასთან კავშირის ფაქტორიც. ეს უკანასკნელი მიკროგანზომილებაში იმეორებს პლაცენტის დაღვრის ელემენტს უნაყოფოდ. ჩემის აზრით კი, სწორედ ამ ვითომდა უმნიშვნელო მოვლენათა კრებითი ფორმის სისტემაში მოყვანა დაელო საფუძვლად ევროპელი სოციალისტური და მარქსისტული თეორეტიკოსების მოძღვრებას, რომლებმაც აღნიშნული პრობლემატიკა მასების სტომაქის დაკმაყოფილებასთან ტანდემში ერთ მთლიან სწავლებაში მოაქციეს. ამას ადასტურებს სიტყვა „კომ-მუნ-ისტის“ დამარცვლული თარგმანი ინგლისურიდან – „მთვარის აღმოსავლური მოსვლა“.

აქედან გამომდინარე ოდნავ გაუგებარია რუსულ ლექსიკაში არსებული სიტყვა „მოლოკოს“ ჟარგონული მნიშვნელობა, რომელსაც ხმარობენ რაიმე მიზანს აცდენილი ნასროლის მიმართ, როდესაც სწორედ მამრისა და მდედრის შეერთებული ჰორმონების შემთხვევაში ჩნდება ჩანასახი, რომლის სრული ზრდის დასრულებისთანავე ადგილი აქვს კიდევ ერთ ღვთის მიერ ნაბომბე სასწაულს – დედის მკერდში დგება მომავალი ახალი სიცოცხლის მასაზრდოებელი რძე.

ცივილიზაციამ მსოფლიოს მრავალ ქალაქში დაამკვიდრა ზემოთ აღნიშნულ უნიკალურ ღირებულებათა კერები, სადაც ადგილობრივი და სტუმრად მყოფი ბოჰემა საზრდოს ჰპოულობდა. მაგრამ, ტექნოციტული აღმავლობით ნასაზრდოებმა კაპიტალისტური წარმოების ზრდამ თავისი წონადი კორექტივები შეიტანა ღირებულებათა სკალაში. ამან უმაღლესე ჰპოვა პირდაპირი ასახვა წამყვანი ქვეყნების ცხოვრებაშიც. მაგალითად, პარიზის ახლოს მდებარე სევრში 1875 წელს დაარსდა საზომთა და წონის საერთაშორისო ბიურო, სადაც იმ დროისათვის ცნობილ ერთეულთა ეტალონები იქნა თავმოყრილი. ასეთივე დანიშნულების პალატა შექმნა 1893 წელს რუსეთში დიმიტრი მენდელეევი.

თუ ქართული და, კერძოდ, თბილისური ცხოვრების წესი საუკუნეების განმავლობაში იზიდავდა სტუმრებს თავისი სულითა და პოეტურობით, ცხოვრების განვითარების ტექნიკური მხარე ბევრად ძნელად იკიდებდა ფეხს ჩვენში, რაც ქართული ენის ნაკლებად განვითარებაშიდაც ისახება ამ მიმართებით. ასეთი დანაკლისის შემავსებლად და განმავითარებლად მოველინა ჩვენს სამშობლოს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი.

ილია ჭავჭავაძის საქმის გამგრძელებელმა ივანე ჯავახიშვილმა მოცემული განხილვადი თემა აიყვანა საქართველოსათვის ჯერ არნახულ საფეხურზე. მან დავით აღმაშენებლის ხსენების დღეს გახსნილ თბილისის უნივერსიტეტში მოიწვია რუსეთსა თუ ევროპის სხვა ქალაქების უმაღლეს სასწავლებლებში მყოფი მეცნიერული მოწინავე ძალები და მათი ერთობლიობისაგან შეადგინა ისეთი მყარი საგანმანათლებლო გუნდი, რომელიც ტოლს არ უდებდა მსოფლიოს იმდროინდელ მოწინავე მეცნიერულ აზრს არცერთ დარგში.

ეს იყო საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან თბილისში ჩამოსული ნიჭიერი თვითნაბადი პოეტენციალი, რომელიც გაიზარდა და განიმსჯვალა გარკვეულ დონემდე ადგილობრივი მუხტით, ამის შემდგომ ბუნებრივი შერჩევის გზით (XIX საუკუნის თავადაზნაურობისა და შეძლებულ მეწარმე-ვაჭართა ოჯახები საკუთარი სახსრებით უმართავდნენ ხელს ნიჭიერ ახალგაზრდებს) გაივზავნა საზღვარგარეთ, იქ დაიხვეწა, მიიღო ორგანიზებულიობა და ცოდნითა და ერუდიციით დაპენტილი ივანე ჯავახიშვილის მიერ იქნა ერთ უმძლავრეს საგანმანათლებლო სისტემაში მოყვანილი. ეს ბირთვი ნახევარ საუკუნეზე მეტი ხნის მანძილზე აწარმოებდა ჩვენი დედაქალაქისა და სრულად ქვეყნის უნიკალურ ეროვნულ ინტელექტუალურ არტერიებზე დაყრდნობით მაღალი აზრის დონორობას როგორც საქართველოში, ისე მის ფარგლებს მიღმა.

თუ ძეობისას, ჩვენ ადათის თანახმად, თოფის გასროლით აღვნიშნავთ ხოლმე, ამგვარი მასშტაბის „მშობიარობებს“ ზოგჯერ ბუნება მიწისძვრით, ხოლო კაცთა მოდგმა ომებითაც კი ეხმიანება.

ამიტომ ნუ დაგვწყდება გული და ნუ აღვიქვამთ განდევნილად პეტრე იბერს, შოთას, ვაჟას, ვოლტერს, პაგანიინს, აინშტაინს თუ ტოლსტოის და მათ დარ მრავალ სხვა სულმნათს. მათ დაიმსახურეს მეორეთ

შობა და ამიტომ მათი ადგილი სხვა განზომილებაში – ბუნების – ფლორისა და ფაუნის წიაღში უმაღლეს წევრებად განცხრომა დაიმსახურეს. ამგვარ ღვთისნაბად პიროვნებებს მოსასხამად ძალზე დაამშვენებდა დიდი ტრადიციისა და შინაარსის გამომხატველი მწვემოსთა სამოსი „ნაბადი“. თუმცა მოცემული თემის თვალსაწიერიდან თანამედროვე მეგაპოლისებში სამაგალითო ბევრი არაფერია, მაინც აღსანიშნავია ერთი გარემოება: დიდ ქალაქებში მაცხოვრებელი საშუალო რანგის ინჟინრის ოჯახსაც კი, საკუთრივ ქალაქში გარკვეული ფართი აქვს მხოლოდ ნაქირავეები, ხოლო მუდმივ საცხოვრებლად ქალაქის გარეუბნებს ირჩევენ, რომ არაფერი ვთქვათ შეძლებული ოჯახების ძვირად ღირებულ სასახლეებსა და რანჩოებზე.

ყოველივე ამის კიდევ ერთი ნათელი გამოვლინებაა, როდესაც ადამიანი, ცხოვრების გარკვეულ ეტაპზე, სახელისა და გვარის სანაცვლოდ, ფსევდონიმს ირჩევს. საკუთარი თავის საზოგადოებისათვის ახლად წარდგენის ამგვარ ფორმას უმთავრესად ხელოვნების სფეროში მოღვაწე პიროვნებები მიმართავენ ხოლმე. მაგრამ არსებობს მასისაგან ნაკლებად გამორჩეული ფენაც, რომლებსაც ასაკთან ერთად შეხედულებები ეცვლება. ამგვარ მსოფლმხედველური დეტერმინიზმის ამსახველ საშუალებად შესაძლოა, გამოდგეს საკუთარი სახელი. დასავლურ ცივილიზაციაში ბავშვს დაბადებისთანავე არქმევენ რამდენიმე სახელს, რომელთა შორის ერთ-ერთი მის ზრდასთან ერთად ძირითადად მკვიდრდება. ჩვენშიდაც ახალგაზრდას, იმ შემთხვევაში, თუ მას არ მოსწონს მშობლების მიერ დარქმეული სახელი, აქვს საშუალება, პასპორტის მიღების ასაკის დადგომისას თვითონვე აირჩიოს თავისთვის მოსაწონი სახელი, რომელიც მისთვის უფრო მისაღები არის. ამგვარი პრაქტიკის გაღვივება უთუოდ შეუწყობს ხელს საზოგადოებაში ინდივიდუალიზმის დანერგვას.

ღმერთმა აღუდგინოს თბილისის ქუჩებისა და მოედნების, უბნებისა და სანაპიროების, ლანდშაფტისა და აკვატორიის ერთობლიობას ეს ხელთუქმნელი აურა, თვალთ უხილავი მიკროკაპილარული სიცოცხლის მშობელი უმაღლესი განზომილების თვისებები, რაც უთუოდ შეუწყობს ხელს საქართველოს დედაქალაქის უნიკალურობისა და განუმეორებლობის ბუნებრივი თვისებების რეინკარნაციას.

თბილისის დილა

ყოველ ადრიან დილით, 6 საათზე, როდესაც საქართველოში უმეტესობას ჯერ კიდევ სძინავს, არავის ზღვის პორტებში ჩქეფს შრომა, გერმანიაში კი იწყება საშუალო დღე. ამ დროს იეზიდი მოხუცი ბაბო აიშა* იწყებს გუშინ გვიან დუქნებიდან დაბრუნებულ „მკვიდრთა“ მიერ დაბინძურებული ქალაქის დაგვას. ადგილობრივი ოფისები კი ფუნქციონირებას 10–11 საათისათვის იწყებენ, როდესაც გერმანელები უკვე შესვენებაზე მიდიან.

*აიშა – თბილისელი იეზიდი მეეზოვის მცირეწლოვანი გოგონა

გრიგოლ რობაქიძის რომანიდან „მცველნი გრაალისა“

გამზირს ხვეტავს აისორი – არის სწორი?
ავეჯს ქამრით კრავს იეზიდი – ტვირთის მზიდი.
მწვანილს ყიდის მხნე თათარი – ზო, მართალი.
სომხის ქისა ბერავს ქაფს – ყალბ ალაყაფს.
ჩვენი დროის გმირი? – „ქინძურა“ –
ხორცმეტი, ქალის კორსეტი,
მფლანგველი, გველი, არაფრის მქნელი,
უქნარა, წურბელა და სისხლის მსმელი!
ვინ არის აქ დიასახლისი? – მენზურა!
კალატოზს – გონიო. თონე – მარდ საბაზს,
გუთანს – მხენელს და დურგალს კი – ურო,
მელვინეს – ჭური, სალესი – ხარატს,
ფალია – ჩუბინს, ფარგალი – ხუროს.
ნაბახუსევს ღვინით,
დანაყრებულს ხილით,
და გაბანგულს ძილით,
გამედვიდა დილით!

დიდი კაცი

„საქმენი მისნი დიდ იყვნენ ქვეყანასა ზელა და იყო კაცი აზნაური მზისა აღმოსავლისთავანი“ (ამბავი იობისა, ბიბლია, თავი 1).

„ზნეობის მოპოვებას თაობები სჭირდება, მის დაკარგვას კი ერთი ქალამნის დაცვეთის დროც ჰყოფნისო“, – ბრძანებდა გამოჩენილი მწერალი და საზოგადო მოღვაწე ბატონი ლევან გოთუა.

მიუხედავად დღევანდელი დუხჭირი ყოფისა, ჩვენს ღვთიკუთხეულ სამშობლოში ზნეობრივ, სპეტაკ ადამიანებს რა გამოლევს, ერთი მათგანი გახლავთ წმ. იოანე მოწყალის სახელობის პრივატ კლინიკის ხელმძღვანელი, კარდიოლოგი ბატონი გიორგი გოგიშვილი.

მრავალ ოპერაციადატანის მსურს, მაღლობა ვუძღვნა ბატონ გიორგის.

ერთხელ, მორიგი ვიზიტის შემდეგ, გულწრფელად ვუთხარი: შვილი არა მყავს, მაგრამ, თუ ვისურვებდი, მხოლოდ თქვენნაირ შვილს ვინატრებდი-მეთქი.

– უზომოდ მაღლობელი ვარ. ასეთი რამ ჩემთვის ჯერ არავის უთქვამსო.

ბატონო გიორგი! მიიღეთ ჩემი მოკრძალებული მაღლობა იმ სიკეთისათვის, უხვად რომ უწილადებთ ხოლმე პაციენტებს.

ლუიზა ბოჩკოვა-ხეჩია,

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, საპატიო პროფესორი

ჯუმბერ ჯიშკარიანი წყალტუბოს საპატიო მოქალაქეა

ცნობილი სპელეოლოგი და ჟურნალისტი, „პრომეთეს“ მღვიმის აღმომჩენი ჯუმბერ ჯიშკარიანი წყალტუბოს საპატიო მოქალაქედ აირჩიეს.

ჯუმბერ ჯიშკარიანმა მთელი ცხოვრება სპელეოლოგიას მიუძღვნა. მისი უშუალო მონაწილეობით იქნა შესწავლილი 300-ზე მეტი მღვიმე, შახტი და უფსკრული, რომელთა შორის აღსანიშნავია ათონის მღვიმე, რომელიც პირველად მან აგვემა.

ასზე მეტი სამეცნიერო შრომის ავტორისათვის ღირსსახსოვარი აღმოჩნდა 1984 წელი. ჯუმბერ ჯიშკარიანის ხელმძღვანელობით გეოგრაფიის ინსტიტუტის სპელეორაზმმა წყალტუბოს მახლობლად, სოფელ ყუმისთავში აღმოაჩინა ე.წ. პრომეთეს მღვიმე, რომელიც ერთ-ერთი ულამაზესი და უნიკალურია ევროპაში.

მღვიმეების კეთილმოწყობის საქმეში დაგროვილი მდიდარი გამოცდილების გაცნობის მიზნით, იგი 1999 წელს მიავლინეს აშშ-ში, სადაც აისრულა დიდი ხნის ოცნება – მოინახულა მსოფლიოში

უგრძესი მამონტის მღვიმე კენტუკის შტატში, მსოფლიოს ულამაზესი კარლსბადის მღვიმე ნიუ-მექსიკოში, „დაკარგული ზღვის მღვიმე“ მსოფლიოში უდიდესი მიწისქვეშა ტბით ტენესის შტატში და სხვ. ამ მოგზაურობის შესახებ მან საინტერესო წერილები დაბეჭდა ჟურნალ-გაზეთებში. გამოსაცემად მოამზადა წიგნი – „ამერიკის მიწისქვეშეთში“.

ნიუ-იორკში გამომაგალი გაზეთის „დავითის ფარის“ ფურცლებზე და უცხოეთში მცხოვრებ ქართველთა ჟურნალში „თანამემამულე“ (ლონდონი) სისტემატურად იბეჭდებოდა ბატონი ჯუმბერის წერილები. სწორედ ამერიკაში მომზადებული წერილები დაედო საფუძვლად ჯერ დაუსტამბავ წიგნს – „ფიქრები საქართველოზე. ფრაგმენტები ამერიკული დღიურებიდან“.

განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ჯუმბერ ჯიშკარიანის წიგნის „ჩვენი ოტიას“ გამოცემა.

ყველასათვის ცნობილია, რომ ჯუმბერ ჯიშკარიანს ბატონ ოტია იოსელიანთან დიდი მეგობრობა აკავშირებდა და პირველი, ვისაც ჯუმბერმა ახლად აღმოჩენილი მღვიმე აჩვენა, სწორედ ოტია იოსელიანი იყო, რომელმაც მიწისქვეშეთის სილამაზის ხილვით აღტაცება მხოლოდ ერთ ფრაზაში გამოხატა: „გალაკტიონს რომ ეს ენახა, ნიკორწმინდას სხვანაირად დაწერდაო“.

ლიტერატურულ ჟურნალ „ანეულის“ რედაქცია რედაქციის ერთ-ერთ დამფუძნებელსა და სარედაქციო ჯგუფის წევრს – ჯუმბერ ჯიშკარიანს ულოცავს წყალტუბოს საპატიო მოქალაქედ არჩევას, სულის სიმხნევესა და ჯანმრთელობას უსურვებს სამომავლო დიდი საქმეების, შემოქმედებითი გეგმების აღსასრულებლად!

ინტერვიუ გენიკ ღვინაშვილთან

მოგონებები რევან ინანიშვილზე

ივანე ჯავახიძე –
შესვდრა გიორგი ორიანურთან
(გაგრძელება)

თამაზ ხმაღაძე – 70:
ქვეყანაზე ღრმად
დაფიქრებული შემოქმედი

გულნაზ გვალია –
რევან ინანიშვილი
„დავითის ხელი“
(განხილვა)

სალომე გოგოლაძე –
ახალი ლექსები

ქანა მჭედლიშვილის პოეზია

თბილისში
ნმ. დიმიტრი შიფიანის
სახელობის ტაძარი ეკუთხება

მერაბ აბესაძე – ოდა თბილისს

ახეული — გაზაფხულის ხეული